

Riksdagens protokoll

2004/05:141

Torsdagen den 16 juni

Kl. 09.00 – 16.14
17.00 – 17.18

Protokoll
2004/05:141

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 10 juni.

2 § Avsägelse

Talmannen meddelade att *Karin Svensson Smith* (-) avlagt sig uppdraget som ledamot i trafikutskottet.

Kammaren biföll denna avsägelse.

Talmannen meddelade att *Mikael Johansson* (mp) avlagt sig uppdraget som ledamot i trafikutskottet.

Kammaren biföll denna avsägelse.

3 § Anmälan om kompletteringsval till trafikutskottet

Talmannen meddelade att Vänsterpartiets riksdagsgrupp på grund av uppkommen vakans anmält Peter Pedersen som ledamot i trafikutskottet och att Miljöpartiet de grönas riksdagsgrupp på grund av uppkommen vakans anmält Karin Svensson Smith som ledamot i trafikutskottet.

Talmannen förklarade valda till

ledamöter i trafikutskottet

Peter Pedersen (v)

Karin Svensson Smith (-)

4 § Meddelande om information från regeringen

Talmannen meddelade att *lördagen den 18 juni*, efter voteringen, skulle statsminister Göran Persson lämna information från Europeiska rådets möte i Bryssel den 16–17 juni.

5 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott: 2004/05:FPM70 Stöd inför anslutningen till EU KOM(2004)0222 till utrikesutskottet

6 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Finansutskottets betänkande 2004/05:FiU20
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2004/05:MJU15

7 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 15 juni

UU9 Sverige i Förenta nationerna samt vissa frågor rörande mänskliga rättigheter, folkrätt m.m.

Punkt 1 (Modernisering och utveckling av FN)

1. utskottet
2. res. 1 (kd, m, fp, c)

Votering:

164 för utskottet

135 för res. 1

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 23 v, 15 mp, 2 -

För res. 1: 49 m, 42 fp, 28 kd, 16 c

Frånvarande: 20 s, 6 m, 6 fp, 5 kd, 5 v, 6 c, 2 mp

Punkt 2 (Säkerhetsrådets sammansättning och vetorätten)

1. utskottet
2. res. 2 (fp)

Votering:

256 för utskottet

44 för res. 2

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 47 m, 28 kd, 23 v, 17 c, 15 mp, 2 -

För res. 2: 2 m, 42 fp

Frånvarande: 20 s, 6 m, 6 fp, 5 kd, 5 v, 5 c, 2 mp

Punkt 4 (Folkrätt m.m.)

1. utskottet

2. res. 4 (v)

3. res. 5 (mp)

Förberedande votering:

27 för res. 4

16 för res. 5

256 avstod

50 frånvarande

Kammaren biträdde res. 4.

Huvudvotering:

125 för utskottet

25 för res. 4

150 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 1 fp

För res. 4: 23 v, 1 mp, 1 -

Avstod: 49 m, 41 fp, 28 kd, 17 c, 14 mp, 1 -

Frånvarande: 20 s, 6 m, 6 fp, 5 kd, 5 v, 5 c, 2 mp

Punkt 5 (Specifika konventioner, ratificeringar etc.)

1. utskottet

2. res. 7 (v)

3. res. 8 (mp)

Förberedande votering:

25 för res. 7

16 för res. 8

259 avstod

49 frånvarande

Kammaren biträdde res. 7.

Huvudvotering:

200 för utskottet

40 för res. 7

59 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 47 m, 1 fp, 28 kd

För res. 7: 23 v, 15 mp, 2 -

Avstod: 2 m, 40 fp, 17 c

Frånvarande: 20 s, 6 m, 7 fp, 5 kd, 5 v, 5 c, 2 mp

Prot. 2004/05:141
16 juni

Punkt 9 (Hälsfrågor och sociala frågor m.m.)

1. utskottet

2. res. 11 (kd)

3. res. 12 (mp)

Förberedande votering:

30 för res. 11

17 för res. 12

251 avstod

51 frånvarande

Kammaren biträdde res. 11.

Huvudvotering:

256 för utskottet

28 för res. 11

16 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 49 m, 42 fp, 23 v, 17 c, 1 -

För res. 11: 28 kd

Avstod: 15 mp, 1 -

Frånvarande: 20 s, 6 m, 6 fp, 5 kd, 5 v, 5 c, 2 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UU6 Strategisk exportkontroll 2004 – Krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden

Punkt 3 (Demokrati och de mänskliga rättigheterna)

1. utskottet

2. res. 3 (v, mp)

Votering:

259 för utskottet

40 för res. 3

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 49 m, 42 fp, 28 kd, 16 c

För res. 3: 23 v, 15 mp, 2 -

Frånvarande: 20 s, 6 m, 6 fp, 5 kd, 5 v, 6 c, 2 mp

Punkt 4 (Krigsmaterielexport och övrig politik)

1. utskottet

2. res. 4 (v, mp)

Votering:

259 för utskottet

41 för res. 4

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 48 m, 42 fp, 28 kd, 17 c

För res. 4: 1 m, 23 v, 15 mp, 2 -

Frånvarande: 20 s, 6 m, 6 fp, 5 kd, 5 v, 5 c, 2 mp

Punkt 5 (Lätta vapen)

1. utskottet

2. res. 5 (v, mp)

Votering:

259 för utskottet

41 för res. 5

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 48 m, 42 fp, 28 kd, 17 c

För res. 5: 1 m, 23 v, 15 mp, 2 -

Frånvarande: 20 s, 6 m, 6 fp, 5 kd, 5 v, 5 c, 2 mp

Punkt 6 (Europeiska exportkontrollregler och internationellt samarbete)

1. utskottet

2. res. 6 (v, mp)

Votering:

260 för utskottet

40 för res. 6

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 49 m, 42 fp, 28 kd, 17 c

För res. 6: 23 v, 15 mp, 2 -

Frånvarande: 20 s, 6 m, 6 fp, 5 kd, 5 v, 5 c, 2 mp

Punkt 7 (Bedömning av enskilda länder)

1. utskottet

2. res. 7 (v, mp)

Votering:

259 för utskottet

41 för res. 7

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 49 m, 42 fp, 27 kd, 17 c

För res. 7: 1 kd, 23 v, 15 mp, 2 -

Frånvarande: 20 s, 6 m, 6 fp, 5 kd, 5 v, 5 c, 2 mp

Punkt 8 (Vapenembargo mot Kina)

1. utskottet
2. res. 8 (kd, fp, c, mp)

Votering:

198 för utskottet

102 för res. 8

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 49 m, 23 v, 1 c, 1 -

För res. 8: 42 fp, 28 kd, 16 c, 15 mp, 1 -

Frånvarande: 20 s, 6 m, 6 fp, 5 kd, 5 v, 5 c, 2 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

*Tilläggsbudget 1
för 2005*

8 § Tilläggsbudget 1 för 2005

Föredrogs

finansutskottets betänkande 2004/05:FiU21

Tilläggsbudget 1 för 2005 (prop. 2004/05:100 delvis).

Anf. 1 SONIA KARLSSON (s):

Fru talman! I finansutskottets betänkande 21, som debatten nu ska handla om, behandlas tilläggsbudget 1 för 2005. Utskottet tillstyrker regeringens förslag i 2005 års ekonomiska vårproposition om ändrade ramar för utgiftsområden samt ändrade och nya anslag. De föreslagna ökningarna av anslagen uppgår till 1 504 miljoner kronor och de föreslagna minskningarna uppgår till 1 227 miljoner kronor. 51 anslag inom 22 utgiftsområden berörs av dessa förändringar. Anslagsförändringarna innebär att anvisade medel ökar med 277 miljoner kronor brutto. Efter de föreslagna åtgärderna uppgår budgeteringsmarginalen i statsbudgeten för 2005 till 1,1 miljard kronor.

Med anledning av en ny instans- och processordning i utlännings- och medborgarskapsärenden, där överprövning ska ske i allmänna förvaltningsdomstolar, höjs vissa anslag, bland annat avseende domstolsväsendet. Vidare tillstyrker utskottet att regeringen bemyndigas att vidta förberedande åtgärder och ingå ekonomiska åtaganden för den nya instans- och processordningen.

Utskottet förutsätter samtidigt att de årliga utbetalningarna med anledning av dessa åtaganden kommer att rymmas inom den beräknade totala kostnaden för verksamheten i de nya domstolarna på 900 miljoner kronor per år från 2006.

Utskottet ställer sig vidare bakom regeringens förslag om olika åtgärder inom arbetsmarknadspolitiken. Antalet platser i arbetsmarknadsutbildning ökar med 2 000 platser under andra halvåret 2005. Antalet platser i den kvalificerade yrkesutbildningen utökas med ca 1 000 höstterminen 2005. Som en del i satsningen för att minska arbetslösheten planeras också en ettårig, kompletterande utbildning för invandrade akademiker med start hösten 2005.

Utskottet delar också regeringens bedömning att särskilda insatser behövs i de lokala arbetsmarknadsregioner som berörs mest av försvarsomställningen, det vill säga Östersund, Arvidsjaur, Karlstad, Kristinehamn och Gotland. För att möjliggöra insatser i dessa regioner för ökad konkurrenskraft och hållbar tillväxt och sysselsättning samt för att möjliggöra omlokalisering av statliga arbetstillfällen föreslås ett nytt anslag om 200 miljoner kronor.

Bland övriga frågor som behandlas i betänkandet kan nämnas att utskottet tillstyrker förslag om ökade medel för stöd till skogsbruket efter stormkatastrofen i södra Sverige i januari 2005. Höjda anslag föranleds också av flodvågskatastrofen i Asien, som inneburit ökade kostnader för att bistå nödställda svenskar.

Samtliga motionsyrkanden som behandlas i betänkandet avstyrks. Till betänkandet har fogats sju reservationer och fyra särskilda yttranden av företrädarna för Moderata samlingspartiet, Folkpartiet liberalerna och Kristdemokraterna.

Anf. 2 GUNNAR AXÉN (m):

Fru talman! I sedvanlig ordning utmärks regeringens och stödpartiernas tilläggsbudget av ett lappande och ett lagande av en politik i sönderfall. Vi moderater tar inte ställning till tilläggsbudgeten som helhet eftersom vi i höstas presenterade ett helt annat budgetalternativ, som då avvisades av riksdagen. Enligt riksdagsordningen har vi inte heller någon möjlighet att föreslå förändringar av andra anslag än dem som regeringen väljer att aktualisera. Det är därför inte praktiskt möjligt för oss att presentera ett eget förslag till tilläggsbudget. Ansvar för tilläggsbudgeten vilar därför på Socialdemokraterna och deras stödpartier.

Det finns dock ett antal punkter där vi tycker att det är viktigt att markera behovet av en annan politik än den som har lett Sverige in i de problem som vi har i dag.

För det första föreslår regeringen ändrade regler för den arbetsmarknadspolitiska åtgärden anställningsstöd. Trots att denna stödform har funnits i flera år och inte har visat sig leda till att vi har fått fler jobb så anser regeringen att den är värd att fortsätta satsa på.

Vi är av en annan uppfattning. Arbetslösheten ökar och sysselsättningen sjunker. Regeringens lösning är att fösa in fler i arbetsmarknadspolitiska åtgärder eller att förtidspensionera bort människor från arbetsmarknaden. I dag står 1,5 miljoner människor i arbetsför ålder utanför arbetsmarknaden. Det är ett enormt misslyckande för regeringen och stödpartierna som innebär hundratusentals mänskliga tragedier runtom i hela landet.

Från borgerligt håll, Allians för Sverige, så anser vi att lösningen på dagens problem är att vi får fler och växande företag och fler nya riktiga jobb.

Vi vill också förbättra möjligheterna för dem som har stått utanför arbetsmarknaden under en längre tid att komma tillbaka till arbete. Vi gör det genom vårt förslag om nystartsjobb. För dem som har varit arbetslösa, sjukskrivna, förtidspensionerade eller har levt på socialbidrag i mer än ett år tar vi helt bort arbetsgivaravgiften under lika lång tid som personen har varit utanför arbetsmarknaden, upp till fem år.

De ungdomar som är i åldern 20–24 år och som har varit utanför arbetsmarknaden i mer än sex månader ska också omfattas av nystartsjobben. Denna reform ökar dessa människors konkurrenskraft på arbetsmarknaden högst väsentligt och skapar mycket goda möjligheter för att få fler tillbaka till arbete.

En annan åtgärd som regeringen använder sig av inom arbetsmarknadspolitiken är att flytta runt jobb till olika delar av landet. Jag tänker då på omflyttningen av statliga myndigheter. Detta är någonting som leder till att familjer tvingas flytta eller splittras. Det kan till och med tvinga ut personer i arbetslöshet. Det innebär också att myndigheterna tappar viktig kompetens.

Denna åtgärd har regeringen och stödpartierna vidtagit utan att någon som helst konsekvensutredning är gjord. Inte heller har vi fått någon redovisning av vilka kostnader den här omflyttningen av statliga myndigheter medför. Vi anser att regeringen måste återkomma med en redovisning av kostnaderna till riksdagen senast i hösten budgetproposition.

Ytterligare en fråga som berörs i tilläggsbudgeten är den förtida kärnkraftsavvecklingen – stängningen av Barsebäck. Regeringen och stödpartierna vill använda ytterligare medel för att betala stängningen av Barsebäck.

Vi anser att den förtida kärnkraftsavvecklingen är helt feltänkt. Den försämrar företagarklimatet i Sverige, den innebär en omfattande kapitalförstöring och den leder till ökade koldioxidutsläpp som ökar påverkan på växthuseffekten. För att ersätta Barsebäck krävs det exempelvis att man eldar ytterligare sex ton kol – i minuten – i de danska kolkraftverken.

Detta är några exempel på den huvudlösa politik som regeringen och stödpartierna driver i dag. Det är en politik som har skapat omfattande problem för Sverige och för oss som lever här.

Sverige har behov av en helt annan politik – en politik som gör att det lönar sig att arbeta, att fler ska kunna anställas och att det ska bli lättare att vara företagare.

Fru talman! Vi har från borgerligt håll i betänkandet även redovisat ytterligare ett antal åtgärder för att underlätta för de skogsbrukare som drabbades hårt av stormen Gudrun i vintras, men till dessa förslag återkommer Bengt-Anders Johansson senare i debatten.

Vi moderater står bakom alla våra reservationer i betänkandet, men för tids vinnande ber jag att få yrka bifall endast till reservation 1.

Anf. 3 KARIN PILSÄTER (fp):

Fru talman! Det är inte någon stor skara som är församlad här. Ändå är ju tilläggsbudgeten nu för tiden det stora huvudnumret i regeringens och dess stödpartiers ekonomiska politik.

Vi hörde särskilt om detta tidigare i våras när resultatet av de stor-slagna förhandlingarna om den så kallade vårbudgeten tillkännagavs. Det var ett antal punkter i tilläggsbudgeten som den överenskommelsen gällde, och inte alls riktlinjerna för den ekonomiska politiken, det vill säga den egentliga vårpropositionen.

Därför vore det egentligen mycket mer rimligt att debatten verkligen handlade om tilläggsbudgetens mer övergripande förutsättningar och inte så mycket om de enskilda ställningstagandena.

Jag kanske ska inflika här att tilläggsbudgeten är förslaget om förändringar i innevarande års budget. Det här är tilläggsbudget 1, och det kommer att komma fler. Redan när vi fattade beslutet om budgeten för i år i december var det i praktiken överspelat. Regeringen hade då redan bestämt sig för att man i regleringsbrevet – för de var framskrivna då – skulle ge myndigheterna helt andra besked än dem som riksdagen fattade beslut om. Man skulle fatta beslut om att ett antal områden skulle beläggas med mycket kraftiga begränsningsbelopp. Samtliga myndigheter skulle få 0,6 % av det av riksdagen beslutade anslaget beslagttaget. Drygt ½ % av riksdagens beslut var helt enkelt inte giltigt längre.

Sedan kom det en tilläggsbudget i mitten på april, och den ska vi fatta beslut om i dag. Nu fick vi i söndags och i går höra av statsministern att även den är överspelad. Det ska vara andra grejer som ska komma på de här områdena. Man tog upp det som nästan var det största numret, det förbättrade lönebidraget. Det är en fråga som vi i Folkpartiet tycker är mycket bra och som vi har drivit länge. Man ska förbättra lönebidragen.

I söndags, och även i går, fick vi höra av statsministern att även den är överspelad. Det ska komma andra grejer på de här områdena. Det största numret, det förbättrade lönebidraget, är en sak som vi Folkpartiet tycker är mycket bra. Vi har länge drivit att man ska förbättra lönebidraget. Men i söndags fick vi höra att det som vi fattade beslut om här redan är överspelat. Det ska komma andra förändringar där.

Det sägs att det finns utrymme under utgiftstaket för nya utgifter, och att Ekonomistyrningsverkets nya rapport visar detta. Det är inte alls sant. Det utrymme som har skapats under utgiftstaket har till allra största delen tillkommit beroende på just de här begränsningsbeloppen. Det är inte utgifter som man har avstått ifrån, utan det utgifter som man i hög grad bestämmer sig för att vänta med att betala räkningen för. Det aviseras redan att det utrymme nu ska fyllas med andra riktiga utgifter.

Ekonomistyrningsverket säger att det här lilla, lilla utrymme som nu har skapats genom att man skjuter fakturorna framför sig i högre grad är det minsta vingelutrymme man behöver med tanke på osäkerheten både på arbetsmarknaden och när det gäller sjukskrivningarna. Det finns absolut inget utrymme för ofinansierade utgiftsökningar. Det är vad som står i Ekonomistyrningsverkets senaste prognos.

Vi fick reda på att förutom att lönebidragen återigen ska förbättras, vilket jag tror är bra, ska också unga akademiker få jobb i statsförvaltningen. Det är en ganska fascinerande historia med tanke på att regeringen just har fattat beslut om att dra in pengar från samma myndigheter och beslagta de av riksdagen beslutade anslagen. Detta innebär naturligtvis att de måste försöka spara in dessa pengar bland annat genom att inte anställa akademiker, och de ska nu delas ut som arbetsmarknadsåtgärd. Det är ett lysande exempel på att regeringen, Socialdemokraterna och deras stödpartier, totalt har tappat greppet om själva ekonomin och att det nu bara handlar om små vänsterkryss och om att få bli inklippt i Aktuellt med en bra replik. Att ekonomin och förvaltningen ska fungera är helt bortspolat. Det är helt ointressant.

Under perioden har de ofinansierade utgifterna och inkomstminskningarna lett till att budgetsaldot har försämrats med ungefär 40 miljarder kronor. Budgetunderskottet har alltså ökat med ungefär 40 miljarder kronor beroende på ofinansierade utgiftsökningar och inkomstminsk-

ningar. Det sker bland annat genom att man skjuter betalningarna framför sig, man betalar inte sina räkningar. Sedan fyller man i stället det utrymme med riktiga utgifter, och vips så har man skapat sig ett lite större budgetunderskott. Hur klarar man då utgiftstaket för den där utgiften som man ändå måste betala räkningen för? Jo, då tar man en annan utgift och kallar den för minskad inkomst. Så har vi skapat oss ett rejält strukturellt budgetunderskott.

Fru talman! Förutom själva huvudfrågan, att tilläggsbudgeten är ett exempel på att Socialdemokraterna och deras stödpartier totalt har tappat greppet om hur man sköter ekonomin, tillåter inte riksdagsordning oss att öppna andra anslag än de som är öppnade i propositionen. Vi har inte någon som helst anledning att nu i opposition ta ansvar för vad man ställer till med, men om det skulle vara så att vi omedelbart skulle ta över ansvaret, vilket vi är fullt beredda att göra, skulle vi här i riksdagen inte ha möjlighet att göra en vettig tilläggsbudget. Däremot är det inga problem att göra det i Rosenbad. Där får man nämligen öppna vilka anslag man vill.

Vi står givetvis bakom det förslag till statsbudget som vi lade fram och kommer därför inte att delta i beslutet om själva tilläggsbudgeten och anslagen. Men det finns vissa mer långsiktigt verkande förändringar som vi ändå har velat lägga in en rejäl brasklapp emot. Det gäller när besluten får verkan under längre tid.

Det som jag tänkte nämna här gäller utlokaliseringen av statliga verksamheter. Genom regementsnedläggningen blir det större arbetslöshet på vissa orter. Det försöker man lösa genom utlokalisering av statliga myndigheter. När mäns jobb försvinner i Kristinehamn, Arvidsjaur och på andra ställen ska kvinnor i Stockholm bli arbetslösa. Det är en väldigt stor övervikt kvinnor som kommer att förlora sina jobb, bland annat här i Storstockholm.

Man kan undra om det över huvud taget kommer att fungera och om verksamheterna kommer att kunna sköta sin uppgift på ett vettigt sätt. Dessutom skriver man i betänkandet och i propositionen att man inte kan redovisa kostnaden för detta förrän efteråt. Men så är det väl i alla frågor. Det är inte förrän efteråt, när det är gjort, som man kan veta exakt vad saker och ting har kostat. Man måste ändå kunna ha en rejält genomarbetad kalkyl som man sedan också försöker hålla sig till. Det är bara så man kan få någon kostnadsstyrning.

Samma sak gäller den ändring som innebär att man ska få använda anslaget att kompensera för stängningen av Barsebäck 1 även för stängningen av Barsebäck 2. Eftersom vi inte vill att Barsebäck ska stängas vill vi inte heller ha det ändrade användningsområdet.

Sedan vill jag upp ytterligare en principiell punkt. Det gäller detta att man väldigt ofta använder utgiftsbegränsningar för att försöka styra ekonomin. Men det är ju inte utgiftsbegränsningar i ordets rätta bemärkelse, utan det är ju utbetalningsbegränsningar. I grundkursen i företagsekonomi och i det som gäller i resten av samhället, utanför staten, är det ju så att man har en utgift även om man struntar i att betala räkningen. Har man väl beställt varan och fått hem fakturan har man haft utgiften även om den inte är betald.

Och det verkligt intressanta är ju bemyndigandena. Här finns det ett exempel på ett sådant, nämligen ett utökat bemyndigande när det gäller

anslaget för energiforskning. Det innebär att när man väl har godkänt bemyndigandet och fått göra åtaganden, har man också i praktiken haft kostnaden. Även staten måste alltid i slutändan betala sina räkningar. Därför yrkar vi avslag på bemyndigandet om att utöka anslaget 35:5 om energiforskning.

Fru talman! Vi står givetvis bakom våra reservationer i betänkandet, men jag nöjer mig med att tillstyrka bifallsyrkandet till reservation nr 1.

Anf. 4 MATS ODELL (kd):

Fru talman! Den här ur-hand-i-mun-politiken som vi i dag ska ställning till bottnar ju ytterst i det faktum att regeringen och dess allt märkligare stödpartier saknar en övergripande tanke, en övergripande strategi, för den ekonomiska politiken vid sidan av detta att sitta och vänta på att den internationella konjunkturen ska ta fart så att också Sverige dras med. Nu har just den strategin misslyckats. Det kommer att bli lite kärvt här inte bara för den stackars Hans Hoff som har utsetts till att i dag försvara den här politiken utan för regeringen över huvud taget.

Fru talman! Vi kristdemokrater har, liksom övriga oppositionspartier, lagt fram en helt annan politik med en helt annan inriktning för den ekonomiska politiken, men den föll ju här i kammaren den 24 november förra året när en mindre vetande majoritet röstade ned det förslaget, och alla de förslagen för övrigt. Därför känner vi egentligen inte så stort ansvar för den tilläggsbudget som läggs fram i dag. Men liksom de tidigare talarna har vi kristdemokrater ett antal principiella frågor som vi har yrkat avslag på, och jag tänkte beröra dem något här.

Som flera har varit inne på innebär den här tilläggsbudgeten ett antal kortsiktiga, *ad hoc*-mässiga, dåligt förberedda och ej kostnadsberäknade förslag som riksdagen nu förväntas ta ställning till. Det strider mot alla principer som man kan tänka sig. Jag ska inte ta upp kammarens tid med att utveckla vår syn på det akrobatiska budgettricksandet under utgiftstaket, utan det kommer i nästa punkt på dagordningen när vi ska tala om årsredovisning för staten.

Vi ser nu dag för dag hur arbetslösheten fortsätter att växa. Budgetunderskottet är ett allvarligt problem. Arbetslösheten ligger någonstans på 15–20 %. Vi saknar generella åtgärder för bättre förutsättningar för företagande och företag som egentligen är den enda möjligheten att få fler människor i arbete och därmed lösa den finansiella kris som vi faktiskt har inte bara i staten utan också i kommunerna. Nu har vi visserligen av allt att döma överskott i kommunsektorn i år, men det beror ju på att staten lånar pengar och skickar till kommunerna.

Men det är ju väldigt många behov som inte tillgodoses inom vård, inom skola, inom omsorg och på många andra områden, så vi har inte pengar. Jag instämmer med Maud Olofsson som i går frågade: Vart tar alla pengar vägen? Det är ju det som folk frågar sig i dag, när man ser de mycket stora skattebetalningar som svenska folket bistår med. Det behövs i stället en politik som sätter fokus på fler arbetade timmar, en ökad sysselsättningsgrad och så vidare. Allt detta lyser med sin frånvaro i vårpropositionens riktlinjeavsnitt liksom i tilläggsbudgeten här i dag.

Också arbetsmarknadspolitiken måste göras mer offensiv. Det har här talats om alliansens gemensamma förslag om nystartsjobb. Jag ska inte upprepa det. Vi står bakom den möjligheten, alltså en generell rättighet

för alla som har stått utanför arbetsmarknaden under lång tid. Oavsett om man har varit långtidsarbetslös, långtidssjukskriven eller om man har kommit hit som invandrare och inte fått fotfäste på arbetsmarknaden, ska man få arbeta hos vilken arbetsgivare som helst utan att arbetsgivaren ska behöva betala arbetsgivaravgift under lika lång tid som man har varit borta från arbetsmarknaden. Det är något helt annat än det anställningsstöd som regeringen nu bättrar på, som ju är en arbetsmarknadspolitisk åtgärd där man centralt dirigeras till något företag. Här har man som individ rätt att välja, och det är en väldigt stor principiell skillnad.

Vår andra reservation handlar om utlokalisering av statliga verk. Här har man inte utrett kostnaden. Man har inte utrett hur utlokaliseringen påverkar verksamheten i de berörda statliga verken. Jag funderar på hur många generaldirektörer vi egentligen har hört som har vågat träda fram – trots risken för repressalier från han som brukar bestämma – och säga att det här kommer att kosta 90 miljoner mer än vad någon har trott. Det är alltså massvis med mera pengar än vad man räknat med, förutom andra problem som inte är utredda nu. Vare sig regeringen eller riksdagen har alltså en aning om vad det här kommer att kosta skattebetalarna. Så kan det inte gå till. Vi förutsätter att regeringen återkommer till riksdagen i budgetpropositionen och visar på den verkliga totala kostnaden för den här flyttkarusellen som nu har drabbat viktig statlig verksamhet.

Dessutom vill jag, fru talman, ta upp beslutet att stänga Barsebäcks andra reaktor. Det är inte nog med att Sverige i dag förlorar ungefär 3 000 industrijobb per månad genom globaliseringens effekter, genom bristande konkurrenskraft och annat som gör att företag flyttar ut verksamhet. Regeringen beslutar också medvetet att stänga en väl fungerande och miljövänlig energiproduktion, som i dag står för 30 % av elförsörjningen i Skåne, som ger ett överskott till sina ägare på mer än en halv miljard om året, som sysselsätter 300 personer.

I stället ska vi nu importera el från kolkraft i Danmark. Det nämndes här sex ton i minuten i ökad kolförbränning. Ja, det är klart att det är ju det mest realistiska alternativet i väntan på att kabeln till Finland ska bli färdig för att ny finsk eller rysk kärnkraft lättare ska kunna importeras till Sverige.

I går var en huvudnyhet på nyheterna att elpriserna stiger trots välfyllda vattenmagasin. Jag var väldigt häpen, fru talman, över att inte någon kommentator kom på att vi just har stängt ned 30 % av elproduktionen i Skåne. Undra på att elpriserna stiger trots att vi har välfyllda vattenmagasin!

Hans Hoff, är det 8 miljarder det nu kommer att kosta folkhushållet att stänga det här kraftverket? Jag måste fråga Hans Hoff: Har vi råd att göra det? Borde vi inte använda de pengarna till en förbättrad vård och omsorg om våra gamla och långvarigt sjuka i stället för att bränna kol i Danmark? Vi motsätter oss som sagt att det här anslaget används till det ändamålet.

Slutligen framför vi i reservation 5 gemensamma förslag om att stöden till dem som drabbades av stormen Gudrun inte ska, som regeringen nu föreslår, utformas som en skattereduktion utan i stället som ett direktbidrag, så att de drabbade snabbare ska kunna få stöd så att räntekostnader och avverkningskostnader ska kunna betalas i tid.

Jag yrkar också bifall till reservationerna 1 och 2.

Anf. 5 HANS HOFF (s):

Fru talman! Det är oppositionens uppgift att ifrågasätta majoritetens politik och tydliggöra de egna alternativen. Men det vi nu har hört från oppositionen är ett försök att ge en svart bild av Sverige. Allt är inte bra och det finns ingen anledning att skönmåla. Men det finns heller ingen anledning att svartmåla.

Vi har för hög arbetslöshet, och ohälsotalen är fortfarande höga. Men det blir groteskt när det förs fram att en och en halv miljoner människor är arbetslösa. Så är det inte. Arbetslösheten är för hög. Men det finns ingen anledning att betrakta vare sig föräldralediga mammor och pappor eller hårt arbetande människor på semester som arbetslösa. Den sortens beräkningar slår förr eller senare tillbaka, och risken är faktiskt stor att avsändaren tappar i trovärdighet.

Jag ska använda någon minut av min tid för att ge en annan bild av Sverige.

Sverige har ett överskott i de offentliga finanserna, om än ett litet överskott. Två länder i EU har ett större överskott än Sverige. Övriga länder har underskott. Vissa länder har mycket stora underskott.

Statsskuldens andel av bnp fortsätter att minska. Statsskulden väntas i år bli under 50 %, att jämföra med för tio år sedan då statsskulden var ca 80 % av bnp.

Vi har låg inflation och låga räntor, hög produktivitet, och löntagarna har reallöneökningar.

Enligt Världsekonomiskt Forum hamnar Sverige på tredje plats när det gäller förutsättningar för företagens konkurrenskraft och hur gynnsamt företagsklimatet är. De har också tagit fram ett index där 29 länder bedöms utifrån vilka förutsättningar som finns att hantera framtidens utmaningar – utmaningar i form av globalisering och teknisk utveckling. Sverige anses ha de näst bästa förutsättningarna att klara dessa utmaningar.

Sverige har fyra år i rad bedömts vara världens främsta IT-land. Sverige anses också vara det land som näst efter USA har den största potentialen för utländska investeringar.

Detta, fru talman, är också en bild av Sverige, en bild som jag tycker att vi kan vara väldigt stolta över. Men med det vill jag inte säga att allting är väldigt bra och att ingenting behöver göras – tvärtom. Vi har stora utmaningar framför oss, inte minst den höga arbetslösheten.

Fru talman! Jag kommer inte att gå igenom eller bemöta alla förslag och reservationer som finns i tilläggsbudget 1 för innevarande år. Jag kommer att nöja mig med att beröra vissa delar som jag anser kan vara av större betydelse.

Annandagen 2004 drabbades Sydostasien av en flodvågskatastrof. Anslaget Ekonomiskt stöd till enskilda utomlands ökas.

När det gäller stöd för skogsbruket efter stormkatastrofen i södra Sverige i januari månad handlar det i tilläggsbudgeten om resurser för lagringsplatser, stöd för ökat slitage på skogsbilvägar, ökade resurser för övervakning samt information och rådgivning.

Utöver detta görs ekonomiska insatser vad gäller nedsättning av skatter. Detta debatteras under morgondagens behandling av finansutskottets betänkande FiU20.

Fru talman! Utskottet tillstyrker att regeringen bemyndigas att vidta förberedande åtgärder och ingå ekonomiska åtaganden för den nya instans- och processordningen i utlännings- och medborgarskapsärenden.

Utskottet ställer sig vidare bakom regeringens förslag om olika åtgärder inom arbetsmarknadspolitiken. Antalet platser i arbetsmarknadsutbildning ökas med 2 000 och antalet platser i den kvalificerade yrkesutbildningen ökas med ca 1 000 platser.

Finansutskottet delar också regeringens bedömning att särskilda insatser behöver göras i de arbetsmarknadsregioner som berörs mest av försvarsomställningen – Östersund, Arvidsjaur, Karlstad, Kristinehamn och Gotland. För att möjliggöra insatser i dessa regioner för ökad tillväxt och sysselsättning samt för att möjliggöra omlokalisering av statliga arbetstillfällen föreslås ett nytt anslag om 200 miljoner kronor.

När det gäller de motioner som finns i betänkandet angående hivpreventiva insatser framhåller utskottet att riksdagen i december 2004 tog initiativ till att medel skulle öronmärkas för detta arbete i storstadsregionerna under 2005. Regeringen har den 19 maj beslutat i enlighet med riksdagens tillkännagivande.

Finansutskottet förutsätter att det särskilda bidraget fördelas på ett sådant sätt att bästa möjliga effekt uppnås genom att frivilligorganisationer prioriteras.

Finansutskottet förutsätter vidare att lämpliga rutiner för återrapportering och utvärdering av tidigare anslag tas fram när frågan om den framtida tilldelningen av medel avgörs. Enligt vad utskottet erfarit har regeringen ställt krav på rapportering av detta i samband med besluten om de öronmärkta bidragen för 2004 och 2005.

Herr talman! I budgetbetänkandet framgår att utskottet ställer sig bakom regeringens förslag om att ge ytterligare 20 000 arbetslösa möjlighet att i höst få ett nytt jobb genom att arbetsgivaren erhåller ekonomisk kompensation vid anställning. Storleken på anställningsstöden varierar mellan 50 % och 85 % av lönekostnaden. Anställningsstöden omfattar 3,8 miljarder kronor.

I en reservation från samtliga borgerliga partier föreslås att riksdagen ska besluta att ersätta dagens anställningsstöd med nystartsjobb. Det borgerliga förslaget omfattar cirka hälften så mycket pengar och ger inte dem som har svårast att få ett jobb extra ekonomiskt stöd. Nystartsjobben som de borgerliga föreslår strider dessutom förmodligen mot EU:s statsstödsregler eftersom nystartsjobben bara omfattar anställningar i näringslivet.

Det är minst sagt anmärkningsvärt att de borgerliga partierna lägger fram ett sådant förslag, inte minst med tanke på den massiva kritik som samma partier riktade mot nyanställningsstödet i kommuner och lands-ting just med argumentet att detta stöd skulle strida mot EU:s statsstödsregler.

Herr talman! Mot bakgrund av det för kammaren anförda yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 6 MATS ODELL (kd) replik:

Herr talman! Det var intressant att höra Hans Hoffs svartmålning. Jag noterade att han överlämnade ett färdigskrivet manus till stenografen.

Det var lite synd, för det var nämligen ingen som nämnde 1,5 miljoner arbetslösa. Jag hör nu att detta nämndes. Då ber jag om ursäkt. Det står 1–0 till Hans Hoff, men matchen är inte slut än.

Jag skulle vilja ha ett svar av Hans Hoff på frågan om han tycker att det är rimligt att det nu satsas 8 miljarder på att stänga Barsebäck 2. Är det värt att offra det på Miljöpartiets och Vänsterns ideologiska altare? Har vi råd med detta? Kanske Hans Hoff kan tala om ifall förhandlingarna är avslutade, eller om regeringen fortfarande sitter och träter med kraftindustrin om hur många miljarder de ska få för att stänga ned Barsebäck 2 och i stället importera el från Danmark eller Finland – eller från Ryssland framöver. Hade det inte varit bättre om Sverige hade kunnat exportera elektricitet i stället för att importera?

Jag har intrycket att det i den offentliga sektorns kärnverksamhet finns ganska många behov som inte är tillgodosedda. Ska vi då verkligen kasta så mycket pengar i Öresund? Är det Socialdemokraternas uppfattning eller är det ett offer på Vänsterns och Miljöpartiets altare?

Hans Hoff tog inte upp stormen Gudrun. Regeringen är inte så noga med att betala räkningar i tid utan skjuter upp dem. Här finns människor som nu behöver de pengarna. Varför gör ni detta till en skattesänkning i stället för att betala ut ett direktbidrag? Är det för att ni inte har råd under utgiftstaken eller är det en ny ideologisk fäbless för att sänka skatter i stället för att betala ut bidrag som ligger bakom detta?

Anf. 7 HANS HOFF (s) replik:

Herr talman! Först till frågan om kärnkraften och avvecklingen av den. Jag vet inte om Mats Odell minns det, men vi hade en folkomröstning om kärnkraften och jag tror det är viktigt att vi fortsätter att arbeta i den folkomröstningens riktning. Jag tror att även Mats Odell var aktiv i den frågan. Sedan presenterar Mats Odell kostnader för avvecklingen, och som han sade är förhandlingarna kring den ännu inte avslutade. Ändå har Mats Odell tydligen redan kostnaden beräknad och klar.

Mats Odell följde lite grann upp det som Gunnar Axén sade om stenkolseldandet. Det är alldeles förryckt. Sverige är ett land som nettoexporterar el i stort sett varje år; i varje fall har vi de senaste åren exporterat mer el än vi importerat. Under vissa tider kan vi möjligen behöva importera el – det kan även gälla dansk kolkraft – men under större delen av året har Sverige ett överskott av elektricitet.

Mats Odell säger att vi har 20 % arbetslöshet i Sverige. Vilka räknar han då in i detta? Är det människor som är föräldralediga, har semester, är förtidspensionärer? Eller vilka är det som ingår i de 20 procenten arbetslösa som Mats Odell så exakt kan precisera? Det vore bra om vi kunde få ett klarläggande på den punkten.

Anf. 8 MATS ODELL (kd) replik:

Herr talman! 8 miljarder, 7 miljarder eller kanske bara 6 miljarder – är inte det ändå ganska mycket pengar, Hans Hoff? Borde vi inte använda dem på ett bättre sätt i det svenska folkhushållet? Finns det inte hål inom äldreomsorgen, sjukvården och så vidare som ropar efter resurser? Har vi verkligen råd med detta?

Hans Hoff säger att vi har nettoexporterat, och då kan vi stänga ned verket. Vilka andra exportindustrier tycker Hans Hoff att vi ska stänga

ned, när vi, som i det här fallet, säger att vi inte behöver importera? Det är en fullständigt vansinnig tankegång som ligger bakom ett sådant resonemang. Självklart hade vi kunnat exportera även den energin i stället för att importera den. Hans Hoff svarar emellertid inte på frågan om detta är socialdemokraternas politik eller om det är ett offer på Miljöpartiets och Vänsterpartiets ideologiska altare.

Hans Hoff frågade vilka det är som ingår. Det är samma personer som de som LO:s utredare Edling och Hans Karlsson har i sina rapporter. Mellan 15 % och 20 % står utanför den reguljära arbetsmarknaden. Detta är ett problem som ni borde ha tagit tag i både i den stora vårpropositionens riktlinjedel och i den tilläggsbudget som vi i dag diskuterar. Men jag konstaterar att det i stället är fråga om kortsiktiga *ad hoc*-mässiga åtgärder, och de räcker inte till.

Vi har pekat på en helt annan inriktning av den ekonomiska politiken där vi stärker efterfrågesidan genom skattesänkningar för låg- och medelinkomsttagare och där vi också stärker företagarnas intresse av att anställa genom åtgärder på det området. Ett exempel är att ta bort den fullständigt förödande medfinansieringen av sjuklönen, som ju gör att arbetsgivarna med pincett plockar bort människor med en sjukdomshistoria som inte är helt okej.

Det är den andra sidan av myntet; den leder till ökad produktivitet. Hans Hoff var glad över den starka produktivitetsutvecklingen – det är jag också – men den beror på att vi plockar bort fler och fler människor ur produktionen, och i stället får staten ta hand om dem. Detta har ni inte tagit tag i.

Anf. 9 HANS HOFF (s) replik:

Herr talman! Återigen: När det gäller energifrågorna fullföljer vi resultatet av den folkomröstning som vi haft i Sverige; Kristdemokraterna har kanske ändrat sin tidigare position i frågan. Vi gör det på ett ansvarsfullt sätt. Vi kommer inte att, som Mats Odell tidigare gav sken av, på något vis äventyra svensk industri, utan det kommer att göras på ett mycket ansvarsfullt sätt. Utgångspunkten är att Sverige är ett land som nettoexporterar el under större delen av året.

Sedan är Mats Odell mig svaret skyldig beträffande vilka som ingår i de 20 procenten arbetslösa. Jag antar att det är föräldralediga, människor som är på semester, kanske ingår även vissa av de förtidspensionerade i den siffran. Jag tror att det är viktigt att vi hyfsar debatten kring detta lite grann. Vi har en alldeles för hög arbetslöshet. Jag sade i mitt inledningsanförande, och jag kan säga det igen, att det handlar om att bekämpa den arbetslöshet som vi har i form av både öppen arbetslöshet och människor som är i åtgärder. De talen räcker gott och väl.

Anf. 10 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Herr talman! Det är viktigt att hålla reda på siffrorna, både när det gäller antal och procent. Det gäller både när man gör budget och när man försöker följa upp den och när man pratar om andra saker. Det är helt riktigt.

De en och en halv miljoner människor som inte går till jobbet en vanlig dag är inte arbetslösa allihop. Självklart är det inte så. En hel del av dem ligger hemma och är magsjuka till exempel.

Om man däremot lägger ihop det antal personer som är latent arbets-sökande, men inte anmälda eftersom de inte tycker att det är någon idé, de som är deltidsarbetslösa, de som är långtidssjukskrivna men själva säger att de skulle kunna jobba om de fick någon vettig chans till ett annat jobb eller bättre villkor och de som är socialbidragstagare och helt och hållet står utanför, det vill säga om man räknar dem som själva säger att de skulle vilja och kunna jobba om de fick en vettig chans, är det ungefär 17 %. Det tycker jag är oerhört allvarligt.

Det är väldigt viktigt att vi håller isär dem som faktiskt på grund av sjukdom eller skada är varaktigt oförmögna att arbeta från dem som på grund av administrativa problem och jakt på att få ned procentsatser hålls utanför. Det är genom att hålla alldeles för många människor utanför som vi inte har råd att verkligen värna dem som behöver skyddet mest. Det är det som är problemet.

Det behövs, som Anne Wibble sade, hårda nypor i den ekonomiska politiken för att försvara mjuka värden. Det är där ni saknar kontroll.

Hans Hoff sade förut att förutsättningarna och potentialen är så enormt bra. Då har jag bara en enda fråga.

När det nu är så att potentialen inte kommer ut i något annat än att vi står och stampar i löneligor, välförhållanden, företagande går ned och företagande flyttar ut, är det fel på folket? Är det fel på svenska folket, om nu förutsättningarna är så goda och det ändå inte blir något resultat?

Anf. 11 HANS HOFF (s) replik:

Herr talman! Det jag sade var mer ett citat av vad oberoende bedömare säger. Jag skulle aldrig kunna tänka mig att själv presentera en sådan sak taget ur luften. Det är Världsekoniskt forum som har tagit fram det som jag nämnde. Det kan säkert Karin Pilsäter ifrågasätta, men det är inte adresserat från mig.

Jakt på att hålla människor utanför, sade Karin Pilsäter. Jag vet inte vad Karin Pilsäter menar med det. Skulle vi jaga ut människor från arbetsmarknaden för att hålla dem utanför eller jaga bort dem för att dölja dem på något sätt? Jag hoppas att jag får ett svar på den frågan.

Jag tycker att anslaget i det Karin säger i övrigt är oerhört rätt i stora delar. Det handlar om att människor som på grund av sjukdom av olika slag inte kan stå till arbetsmarknadens förfogande självfallet inte ska räknas som arbetslösa, i alla fall inte alla de som står utanför

Det är den typen av människor som man måste räkna in för att komma upp i de en och en halv miljoner människor som sägs vara arbetslösa. Jag känner en väldig frustration över att sådana siffror används. Vi har redan i dag tillräckligt hög arbetslöshet.

Anf. 12 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Herr talman! Hans Hoff blev mig verkligen svaret skyldig. Om nu förutsättningarna är så goda, varför blir det inte mer resultat? Är det fel på folk eller är det fel på politiken? Det kanske vi får höra i nästa replik, om det är fel på svenska folket eller om det är fel på regeringen.

Mitt svar är att det är fel på regeringen som inte förmår. Vi vet alla att man kan sätta frågetecken för all rankning. Jag skulle ändå vilja instämma i den samlade bedömningen: Sverige har stora och goda förutsättningar på väldigt många områden. Problemet är att vi inte förmår att

ta till vara dem på grund av att politiken förs felaktigt på en rad olika områden.

Det är bara att gå ut här utanför eller åka hem till mig i Botkyrka och fråga vem som helst på torget: Får du anmäla dig på arbetsförmedlingen eller blir du skickad till socialkontoret? Det är bara att fråga vilken förtidspensionär som helst: Har du någonsin blivit uppringd av någon som har försökt ge dig ett erbjudande om möjlighet till rehabilitering?

Man behöver inte ens åka ut och prata med folk själv. Det är bara att titta på tv så ser vi att det är så det fungerar. Det är viktigare att hålla ned långtidssjukskrivningarna, därför skriver man över folk i förtidspension. Det är viktigare att hålla ned den öppna arbetslösheten, därför låter man inte folk komma och skriva in sig.

Det är allmänt känt. Jag förstår inte varför vi ska debattera det. Frågan är vad vi ska göra åt det.

Utöver det som jag tog upp tidigare finns det många saker i tilläggsbudgeten som är ytterligare exempel på att man har tappat greppet om själva statsapparaten.

Vi har hivpengarna till exempel. Jag minns inte för vilken gång i ordningen – fjärde femte gången – som riksdagen mot regeringens vilja har fattat beslut om att öronmärka pengar för hiv/aidsbekämpning i storstadsområdena. Det gjorde man i december. I maj fattade regeringen beslut om fördelning av pengar för innevarande år.

Är det ett bra sätt att använda stödpengar att mitt i året fördela dem? Tror Hans Hoff att vi får bra valuta för de skattepengarna och att hiv bekämpas på bästa sätt genom att man fattar beslut mitt i året i stället för att i god ordning fatta beslut i förväg?

Anf. 13 HANS HOFF (s) replik:

Herr talman! Först och främst vill jag säga att jag är glad och tacksam för att Karin Pilsäter säger att Sverige har väldigt goda förutsättningar. Jag är glad att få det kvittot på det jag sade tidigare som var ett citat från olika bedömningar som har gjorts.

Det finns självfallet oerhört mycket mer att göra, men utgångspunkten är inte nattsvart. Vi har en relativt bra utgångspunkt som nation i den globala omställning som sker och den tuffa konkurrens som finns.

Hur kan det komma sig att vi har det så? Det är väl inte helt otänkbart att en av orsakerna är den politik som har bedrivits i Sverige sedan 1994. Det är väl inte helt orimligt att tänka tanken att den politiken på något sätt kan ha bidragit till att vi har de goda förutsättningar som vi är överens om.

Det är självfallet oerhört många enskilda människor, entreprenörer, företagare, anställda, innovatörer, forskare och andra människor i Sverige som också bidrar till detta. Men man ska nog inte helt och hållet bortse från att politiken har haft åtminstone en viss betydelse.

Jag vill egentligen inte gå i polemik med Karin Pilsäter kring frågan om förtidspensionering. Jag vet att Folkpartiet värnar de generella välfärdssystem vi har. Jag vill ändå säga att när det gäller människor som är förtidspensionärer och långtidssjukskrivna är det inte något som administreras fram och beslutas fram av några politiker. Det är läkare som bedömer människors hälsa. Det är läkarutlåtanden. Det är läkarbedömningar som ligger till grund för detta. Det vill jag också skicka med.

Anf. 14 GUNNAR AXÉN (m) replik:

Herr talman! Jag nämnde siffran en och en halv miljon i mitt inledningsanförande. Hans Hoff kanske inte riktigt hörde vad de en och en halv miljonerna var. Jag sade att det var personer som står utanför arbetsmarknaden, det vill säga personer i Sverige som en vanlig dag inte går till ett arbete.

Det handlar, som Karin Pilsäter sade tidigare, om långtidsarbetslösa, sjukskrivna, förtidspensionärer, personer som studerar men som gör det i stället för att jobba. De skulle vilja arbeta om de kunde få ett jobb.

Siffran en och en halv miljoner är en siffra som man även inom LO – Hans Hoff's kompisar – har erkänt är den frånvaro vi har från arbetsmarknaden. Men det är något man talar om bakom stängda dörrar. Om man skulle nämna det offentligt tvingas man tydligen sluta på LO. Det är något man vill hålla tillbaka och blunda för. Det är helt uppenbart.

Av dessa en och en halv miljoner människor som står utanför arbetsmarknaden en vanlig vardag är 500 000 förtidspensionärer. Det kom en rapport från Riksrevisionen i går som pekar på att 10 % av den vuxna befolkningen är förtidspensionerade. De står utanför arbetsmarknaden, utan möjlighet att komma tillbaka. Mindre än 1 % av dem som har blivit förtidspensionerade kommer tillbaka till arbetsmarknaden i framtiden.

Det skulle kosta 681 miljarder att infria de löften som givits till dem som är förtidspensionärer i dag. Det är enorma kostnader för landet och stora personliga tragedier för många människor som hamnar i ett utanförskap. Jag är orolig för att Socialdemokraterna och stödpartierna blundar för det utanförskap och den segregering som politiken har skapat. Om man blundar för detta kan man nämligen inte se vilket behov det finns av en helt annan politik för företagande och fler nya jobb så att vi kan slå vakt om vår välfärd och om framtida pensioner.

Anf. 15 HANS HOFF (s) replik:

Herr talman! Vi har en oerhört hög arbetslöshet i Sverige. Enligt SCB:s arbetskraftsundersökning som kom förra månaden är 259 000 människor öppet arbetslösa. Dessutom är enligt Ams beräkningar någons kring 120 000 människor i åtgärder. Det handlar alltså om nästan 400 000 människor. Det är för oss socialdemokrater en enorm massa människor som står utanför arbetsmarknaden och som inget hellre vill än att komma in och arbeta – av ekonomiska skäl, av sociala skäl och därför att man vill bidra.

Det är förtidspensionärer och långtidssjukskrivna – jag sade det till Karin Pilsäter tidigare – som ni måste ta med för att komma upp i en och en halv miljon. Gunnar Axén redovisade också väldigt korrekt att ni räknar in dem. Man ska veta att långtidssjukskriven eller förtidspensionerad blir en person efter bedömning av läkare. Det kan handla om psykiska skador, fysiska skador eller en kombination av båda som gör att man är så sjuk och dålig att man inte kan stå till arbetsmarknadens förfogande.

Det kan handla om människor som råkat ut för en trafikolycka och blivit totalförslamade. Sådana finns säkerligen i den gruppen. Det kan handla om människor som fått stroke, hjärnblödning, och inte kan gå tillbaka ut på arbetsmarknaden. Det kan handla om människor som efter ett långt arbetsliv inom kanske industrin eller vården är fullständigt sön-

derslitna i rygg, nacke och armar och inte har möjlighet att komma ut av fysiska skäl. Det kan handla om människor som mår så psykiskt dåligt att de har svårt att bara få dagen att gå.

Det är inte rimligt att säga att dessa människor är arbetslösa. De ska vara sjukskrivna eller förtidspensionärer om läkare har bedömt det.

Anf. 16 GUNNAR AXÉN (m) replik:

Herr talman! Jag är glad att Hans Hoff erkänner att det är hundratusentals människor som är arbetslösa, öppet arbetslösa och långtidsarbetslösa i Sverige i dag. Hans Hoff säger också att det är enormt många. Problemet är att budskapet inte riktigt verkar ha gått fram till regeringen, Socialdemokraterna och stödpartierna att här krävs rejäla krafttag för att få fram fler nya, riktiga jobb.

Vad man har att presentera och leverera är bara arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Det är ett flyttande av människor mellan olika statistikkomplexer. Det förs ingen politik i dag för att vi ska få fler och växande företag och därmed nya, riktiga jobb så att vi kan slå vakt om vår välfärd i framtiden.

När vi sedan kommer till dem som är förtidspensionerade håller jag fullständigt med Hans Hoff: De som inte längre har någon arbetsförmåga ska givetvis vara förtidspensionerade. Det är ett system vi ska slå vakt om och ett system vi måste se till att vi har resurser i framtiden för att kunna finansiera.

Det finns dock delar i detta som man måste resa en del frågetecken för: Varför är till exempel 40 000 personer under 30 år förtidspensionerade i Sverige i dag? Varför säger en tredjedel av de förtidspensionerade att de skulle vilja arbeta om de kunde hitta ett jobb? Varför är det så få, mindre än 1 % enligt Riksrevisionen, som går tillbaka till arbete från förtidspensionering?

Detta är frågor jag skulle vilja ha svar på. Här ser det ut som om man permanent lämnar en stor grupp människor som trots allt skulle kunna göra sig gällande på arbetsmarknaden i utanförskap.

Så länge vi inte får några fler nya jobb, så länge arbetslösheten ökar och sysselsättningen sjunker, är förtidspensioneringar ett bra sätt att lyfta bort människor från arbetsmarknaden. Vi har också sett många exempel på personer som mot sin vilja har blivit förtidspensionerade. Då måste någonting vara fel.

Anf. 17 HANS HOFF (s) replik:

Herr talman! När det gäller satsningar nämnde jag i mitt huvudanförande att vi nu tillför ytterligare medel för att 20 000 arbetslösa under hösten ska kunna komma in i anställningsstöd. Det är en åtgärd i det som vi i dag debatterar.

Sedan blev jag glad när Gunnar Axén sade att människor som är så här sjuka självfallet inte ska stå till arbetsmarknadens förfogande, och man ska heller inte räkna in dem. Det är oerhört viktigt. De siffror vi har när det gäller arbetslösheten är tillräckligt höga ändå.

Då skulle jag vilja säga så här: Både bland långtidssjukskrivna och kanske också bland förtidspensionerade – nu heter det någonting annat; jag har inte riktigt lärt mig det nya ordet än, sjukersättning, sjukbidrag eller någonting sådant – finns det sannolikt människor som skulle kunna

komma tillbaka till ett arbetsliv under förutsättning att de arbetsuppgifter de i så fall skulle ha var anpassade efter dem, att de har möjlighet att utföra dem i sin takt och efter den medicinska eller psykiska förmåga de har.

Där behöver vi bli bättre i Sverige. Från samhällets sida behövs samhällsinsatser, men både det privata och det offentliga näringslivet behöver också bli bättre på att ta emot de här människorna och ge dem arbetsuppgifter som de kan utföra. Även om det görs stora insatser på detta område tror jag att vi kan göra mycket mer för att få tillbaka människor. Dock måste det ske på deras förutsättningar och deras villkor. Detta är människor som av läkarvetenskapen bedömts vara så dåliga att de inte kan komma ut på den ordinarie arbetsmarknaden, och därför ska vi inte heller räkna in dem i de en och en halv miljon människor som står utanför arbetsmarknaden.

Anf. 18 LARS BÄCKSTRÖM (v):

Herr talman! Den här debatten har lite svårt att hålla sig inom sitt ämne, tilläggsbudgeten. Man diskuterar snarare riktlinjer för den ekonomiska politiken. Låt mig då delta i den diskussionen i någon minut.

De borgerliga partierna säger: Vi i den borgerliga alliansen har målet fler riktiga jobb i privat näringsliv och i kommuner. Det är vår politik, för det behöver Sverige. Vi vill ha färre i sjukersättning och färre arbetslösa.

Om detta är er åsikt har vi inte mycket att debattera om. Det är nämligen så att vi i de samverkande partierna i den rödgröna alliansen har precis samma uppfattning. Därmed kunde vi avsluta dagens debatt.

Kan vi inte diskutera det vi är oense om i stället för att ni anklagar oss och säger att det här vill vi och det vill inte ni? Vi vill exakt samma sak som ni i den delen! Låt oss försöka diskutera något vi är oense om, så har vi i alla fall något att diskutera! Vi är ju oense om mycket. Det finns saker att diskutera.

Jag tyckte att den föregående talaren från Socialdemokraterna anslog en ödmjuk och bra ton när han sade att till någon del kanske vi har att göra med det här. Jag tror att det är en bra beskrivning. Jag tror att i en modern marknadsekonomi beror både uppgångarna och nedgångarna huvudsakligen på det som händer ute i arbetslivet. Sedan kan politikerna mixtra lite grann med det, men inte så jättemycket.

Vi har haft ett fantastiskt arbetsliv i Sverige med arbetsgivare och löntagare som har förmått möta globaliseringens utmaningar under decennierna. Globaliseringen är ju inte helt ny; det ska vi inte tro. Varven i min hemstad Uddevalla konkurrerade med Japan och Korea redan på 50- och 60-talet. Detta är ingenting nytt. Men under lång tid har vi klarat att ställa om oss, och det har vi gjort bra. Sedan har vi hjälpt till med politiken.

Det gör dock inte att vi automatiskt klarar detta i framtiden. Så är det inte. Därför behöver man hjälpa till med politik och en levande dialog. Det där har vi i finansplanen som vi ska diskutera i morgon.

I dag diskuterar vi tilläggsbudgeten. Där finns det ett problem med budgetlagen som gör att oppositionen inte kan ställa alla sina förslag. Vi har också problem, nämligen utgiftstaket. Vi har haft för snäva marginaler. Så är det. Vi borde ha haft en större marginal, en sysselsättningsmarginal, så att vi kunde ha gjort mer för att bekämpa arbetslöshetsnivån.

Självkritiskt tar vi på oss det. Därför har vi nu sagt i budgetpropositionen att vi till hösten ska lägga fram ett system med en sysselsättningsmarginal. Vi vet att vi har haft problem och ska rätta till dem.

En annan sak som jag ska hinna med på de minuter jag har anmält, som kanske är den viktigaste av allt just nu, är arbetsmarknadspolitiken. Där vill jag också säga en självkritisk sak. I betänkandet på s. 33 tar vi upp att vi nu kräver hårdare medfinansiering när det gäller arbetspraktik. Där har undantaget varit 90-procentigt. Det är klart att det är ett lite knepigt system där över 90 % har undantag från en huvudregel.

Men jag är orolig för att vi kan skärpa till det här för hårt. Vi har haft långa diskussioner mellan de tre samverkande partierna. Regeringen har sagt att man nogsamnt ska följa det nya system som träder i kraft i sommar. Blir det för snävt så att det resulterar i att vi inte får ut någon arbetspraktik måste vi ändra oss igen. Jag vill säga det väldigt tydligt. Det är vi överens om i de tre samverkande partierna.

Det viktigaste är nog anställningsstödet. Där finns det två modeller som står mot varandra. Det är vårt stöd på 50–85 %. Uppemot 4 miljarder är kostanden. Finns det något negativt med det stödet? Jajamänsan, det finns det. Det kan leda till undanträngningseffekter.

Det handlar alltså om någon som skulle ha fått det här jobbet men inte får det. Det kan vara en ung människa som blir väldigt ledsen, som är examinerad och möter arbetsmarknaden med liv och lust och så kommer någon med arbetsmarknadspengar och tar jobbet. Det är en undanträngning. Den människan blir inte glad. Men det är liksom själva idén med systemet, att vi ska hjälpa människor som står långt från arbetsmarknaden att komma in.

Men vad gör de borgerliga partierna? De skapar ett mycket vidare system, där de negativa effekterna blir mycket större. Där får man en fri dragningsrätt för alla och envar utan prövning. Jag vet inte hur många man räknar upp, hundratusentals, som alla mer eller mindre ska få den fria dragningsrätten i skattesystemet med den borgerliga modellen, en fri dragningsrätt utan prövning, utan kontroll. Prata om undanträngningseffekter!

Jag tror inte att ni vill skapa de här problemen. Men ni har inte tänkt tillräckligt mycket. Vi ifrågasätter inte uppsåtet och den goda viljan, självklart inte. Men man måste tänka flera steg och fundera.

Och så brukar man anklaga oss för att mixtra med utgiftstak. Här pratas ibland om en halv miljon eller en och en halv miljon. Vi behöver inte låsa oss vid siffror, men det är väldigt många som får en fri dragningsrätt att mixtra med utgiftstak. Det är vad deras förslag innebär.

Dessutom säger de: Vi har omprövat vår kritiska hållning till arbetsmarknadspolitiken. Vi är inte alls så fientliga mot Ams längre, säger till exempel Moderaterna. Nej, men ni tar ifrån Ams uppgifterna och överlåter arbetsmarknadspolitiken på Skatteverket. Man säger att Ams inte klarar av och inte har kunskap.

Jag har suttit tio år i Skatteverkets styrelse. Jag lovar er att Ams är bättre på arbetsmarknadspolitik än Skatteverket. Däremot är Skatteverket bättre på skatter än Arbetsmarknadsverket. Prata om att blanda ihop roller i ett samhälle!

Ni har totalt missat hur det går till och fungerar. Ska du ha jobb? Ja, jag ska bort till Skatteverket och söka jobb. Det nya samhälle som skapas är mycket intressant.

Ni har tänkt fel. Gör om! Tänk efter bättre! Men viljan ifrågasätter jag inte.

Jag anmälde mig för sex minuter, nu är det sex och en halv så jag får återkomma i repliker. Jag ska bara runda av en sista halv minut och konstatera några saker om bland annat energin.

Man säger att det är Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet som ligger bakom. Men så är det inte. Det är Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Centerpartiet. Så vi ser att vagnen med de fyra hjulen skevar högst betänkligt. Men det kanske Tiefensee kan reda ut när han kommer upp i talarstolen.

Vi vill satsa därför att det naturligtvis kostar att följa folkomröstningens beslut. Det är billigare att låta bli och strunta i den. Så är det ju. Men demokrati har sitt pris. Vi måste ställa om och därför har vi satsningar på energiforskningen.

Det andra är att man säger: Det kommer att kosta att ersätta jobben när man lägger ned regementen. Det är klart att det gör. Det kostar alltid att genom politik försöka rädda de här regionerna. Men vad är alternativet? Nja, vi lägger inte ned några regementen. Det kostar också. Att ha regementen kvar i onödan kostar, eller också betalar man för att ge en arbetsmarknad. Så enkelt är det.

Avslag på alla reservationer och bifall till förslaget i betänkandet!

Anf. 19 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Herr talman! Det är tur att det här inte är radioprogrammet På minuten. Då skulle vi bli avblåsta allihop för avvikelse från ämnet, även om det inte handlar om vare sig tvekan eller upprepning; möjligen innehåller det ibland ett litet inslag av det också.

Det var väldigt intressant det Lars Bäckström sade om att politiker bara kan mixtra lite grann, med tanke på att huvuddelen av den ekonomiska debatten från er sida just handlar om att mixtra med olika typer av arbetsmarknadsåtgärder. Du säger själv att det är stor undanträngning. Det är precis vad det handlar om.

Vi är överens om jobben, men insatserna som leder till att man underlättar för att riktiga jobb och företag ska växa fram i Sverige är inte lika sexiga som att lova ut olika typer av arbetsmarknadsåtgärder – därför är det alldeles för mycket av det – och att flytta på jobb. Vad säger feministerna i Vänsterpartiet om att man ska flytta 2 000 kvinnojobb från Storstockholm för att i stället på något sätt försöka ge dem till arbetslösa män, till en kostnad av många hundra miljoner kronor?

Lars Bäckström tog upp frågan om globalisering och sade att det inte var något nytt utan att det förekom redan på 1960-talet. Det förekom snarare redan på 800–900-talen när vikingarnas innovativa båtbyggen ledde dem till framgångsrika handelsfärder och andra irrfärder. På den vägen har det ju varit sedan dess. Problemet just nu är väl att det som tidigare i väldigt hög utsträckning har handlat om att ställa om på senare år har handlat om att ställa av folk. Det är det som är huvudfrågan. Det är därför vi i väldigt stor utsträckning hamnar i alla de andra diskussionerna.

Jag skulle ändå vilja backa tillbaka till själva tilläggsbudgeten. Anser Lars Bäckström att det är en bra ordning att man i maj 2005, för vilken gång i ordningen, fattar beslut om stöd för hivprevention i storstäderna? Anser han att vi på det sättet får valuta för skattepengarna?

Anf. 20 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag ska göra något som politiker mer sällan gör, men jag anstränger mig och försöker svara på frågor så rakt som möjligt. Frågan var om jag anser att det är en bra ordning. Svaret på den frågan är nej.

Får man valuta för pengarna? Valuta får man, men om frågan är om man skulle fått bättre valuta om man gjort detta tidigare så är svaret ja. Då har vi i alla fall rätt ut det. Det är en rak kommunikation.

Men hade det varit bättre att inte rätta till det här? Hade det varit bättre att låta det gå? Då hade vi inte fått någon valuta. Så det var väl bra att vi rättade till det, om än senare. Man ska vara ärlig i politiken.

Du begärde replik, och det här var den enda fråga jag fick. Man förväntar sig ibland ett batteri av frågor. Jag kan tacka Karin Pilsäter för att det inte var överdrivet många frågor.

Det var inte överdrivet mycket kommentarer till det jag faktiskt sade heller. Det var inte något försvar när jag kritiserade den borgerliga arbetsmarknadspolitikerna.

Är det rimligt att Skatteverket ska ersätta Arbetsmarknadsverket i styrningen? Arbetsmarknadsverket gör ju en prövning och tar hänsyn till undanträngningseffekten, ser vad varje individ bäst behöver och hjälper individen. Det är individanpassade åtgärdsplaner.

Men då säger den borgerliga alliansen: Nej, behandla alla lika över en kam och låt Skatteverket sköta ruljansen!

Fri dragningsrätt, vad kostar det? Det vet väl inte vi, för det har ju alla rätt att få. Ingen kostnads kontroll, ingen individuell prövning, inga individuella handlingsplaner utan en bred kollektiv, fri dragningsrätt. Prata om kollektivistisk borgerlig politik utan styrning! Det är obegripligt hur man kommer fram till något sådant. Att man sedan inte ens kommenterar ett sådant angrepp som jag gör – obegripligt!

Sedan energin: Det är fel att avveckla kärnkraften, säger Folkpartiet. Det är också fel att satsa på energiforskning. Det är väl bra. Låt de gamla verken tugga på! Omställning – det struntar väl vi i. Vi röstar ju ändå emot kärnkrafts avvecklingen. Bägge positionerna är oerhört udda. Inte avveckla kärnkraft – vi har ett av världens mest felplacerade kärnkraftverk. Även om man var för kärnkraft skulle man vara tveksam till Barsebäck. Låt dem tugga på, men satsa inte några pengar på energiforskning. Det är onödigt. Det behövs ju inte.

Vilken allians! Vagnen skevar på många hjul.

Anf. 21 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! Jag ska göra som Lars Bäckström. Det är säkert så att det finns saker att arbeta vidare med när det gäller förslaget om nystartsjobb. Men själva poängen är just att det inte blir riktat mot vissa företag, utan till den företagare som upplever sig bli utsatt för en osjyst konkurrens genom att grannen får olika typer av anställningsstöd kan man säga: Men du kan också få anställa någon på de villkoren, om du gör samma bedömning att du kan ta in en person som har varit långtidssjukskriven och

så vidare. Det är själva poängen. Men det finns säkert teknikaliteter att arbeta vidare med. Vad vi kan se är att den organisation vi har i dag inte fungerar tillräckligt bra.

Jag kan gärna prata i resten av min replik om politiseringen av Ams och alla problem som finns där. Den organisation där det faktiskt kan förekomma att arbetslösa blir inkallade för att demonstrera tillsammans med regeringen eller riskera att bli avstängda är sjuk och behöver åtgärdas. Det är en viktig fråga. Vi behöver arbeta om organisationen och strukturen för arbetsmarknadsåtgärderna. Det betyder inte att det inte ska finnas något alls, men den ordning vi har i dag fungerar faktiskt inte.

Sedan var det kärnkraftsavvecklingen. Hans Hoff var inte med och röstade då. Det är ganska många av dem som sitter här som faktiskt inte var med och röstade. Vem som vann vet man inte heller. Det var ju tre linjer. Den linje som ansågs vinna var den linje Folkpartiet och Socialdemokraterna stod bakom. Jag var inte heller med på den tiden, men jag vet vad det stod på knapparna: Med förnuft. Det här är inte med förnuft. Det är mitt besked i frågan.

Det är inte förnuftigt att köpa dansk kolkraft, slå ut svensk industri, göra folk arbetslösa för att stänga av väl fungerande kärnkraftverk. Det är kapitalförstörelse. Det är inte förnuftigt att genom beslut om bemyndiganden styra upp framtida ekonomiska beslut. I det här fallet har det ingenting med energiforskningens innehåll att göra. Det har att göra med beslutsordningen, att man genom bemyndiganden inte diskuterar framtida åtaganden och svischar i väg saker som gör att man sedan är upp-bunden.

Anf. 22 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Det var tre linjer. Det var linje 3 som ville snabbavveckla. Så var det en linje 2 som sade: "Med förnuft." Sedan var det en annan linje som hade strukit förnuftet. De hade ingenting på den tiden. Linje 1 ville nog i praktiken behålla kärnkraften. Linje 1 förlorade.

Vi ska följa folkomröstningen. Om vi inte ska följa den får vi utlysa en ny folkomröstning. Det är enda sättet att hantera frågan. Då ska vi säga det och driva det. Sedan får riksdagen besluta. Det är så det går till i en demokrati. Fram till att en folkomröstning har beslutat annorlunda är det för Vänsterpartiet som med EU-frågan. Fram till en folkomröstning beslutar om något annat är vi medlemmar i EU.

Man ska ha respekt för folkomröstningar. Det är grundläggande i en demokrati.

Karin Pilsäter säger att det kanske finns vissa teknikaliteter att rätta till. Man får först införa teknikaliteter. Det finns ingen teknik. Det är fri dragningsrätt för alla och envar. Ett par hundra tusen, en halv miljon eller en miljon. Jag hade en diskussion med Hoff, men jag behöver inte låsa mig i den. Det är hiskeligt många som får en fri dragningsrätt.

Sedan var det ett politiserat Ams. Ja, Anders E. Borg lär väl sitta där. Det är bredd på det. Det är den svenska modellen att låta alla krafter vara med och diskutera. Men sedan går det inte till så. Det finns enstaka personer som gör fel i alla organisationer, både åt vänster och höger, men för det dömer man inte ut en hel yrkeskår. Så går det inte till i vanliga fall.

Jag säger hujedamej för vissa präster i mitt Bohuslän. Men inte säger jag att Svenska kyrkan är en extremrörelse som förtrycker kvinnor bara för att jag kan hitta en och annan konstig schartauan i Bohuslän. Så är det inte. Vi får ha lite sans och balans i politiken.

Arbetsmarknadsverket fungerar bra på det stora hela men kan naturligtvis bli bättre.

Kärnkraften måste vi ställa av, men då krävs det energiforskning. Ni är svaret skyldiga. Varför vill ni stoppa energiforskningen?

Anf. 23 ROGER TIEFENSEE (c):

Fru talman! Tilläggsbudgeten som vi diskuterar präglas av två stora problem i statens finanser och oförmågan att ta tag i dem. Det ena är det stora utanförskapet, ohälsan och arbetslösheten. Det andra är de små marginalerna i budgeten.

Låt oss börja med arbetslösheten, ohälsan och det stora utanförskapet. Det är en till en och en halv miljon människor i arbetsför ålder som inte går till jobbet en vanlig dag. Vi kan diskutera siffran, numerären, men det viktiga är att inse allvaret i situationen. Många människor som skulle kunna bidra på arbetsmarknaden får inte den chansen.

Jag tror att regeringen ser problemet. Jag noterade att Hans Hoff under debatten ändrade sin retorik från att arbetslösheten var hög till att den var oerhört hög. Det är bra. Det är en ödmjuk hållning inför det stora problemet. Regeringen försöker med hjälp av arbetsmarknadspolitik lösa problemen på arbetsmarknaden. Men som den petade utredaren Jan Edling säger: Blott arbetsmarknadspolitik skapar inga nya jobb.

Fru talman! Arbetsmarknadspolitik måste kombineras med att det ska vara lönsamt att arbeta, att det ska vara lönsamt att anställa, att det ska vara lönsamt att bli företagare – med forskning, infrastruktur. Centerpartiet och också Edling tycker att arbetsmarknadspolitik måste kompletteras med starkare regioner. Det är tydligt att både tillväxt och jobb har en regional logik. Det handlar helt enkelt om att arbetsmarknadspolitik måste kompletteras med ett tydligt ledarskap och en långsiktighet. Det ska vi diskutera mer i morgon.

I tilläggsbudgeten finns förslag inom arbetsmarknadspolitik. När det finns förslag måste rätt saker göras. Där har vi, som har diskuterats tidigare, regeringens anställningsstöd för långtidsarbetslösa, som hantaras via Ams, och alliansens nystartsjobb, som är bredare. De är inte bara för långtidsarbetslösa utan också för sjuka, som skulle kunna gå tillbaka till arbetsmarknaden, förtidspensionerade, som skulle vilja jobba, socialbidragsberoende, som skulle kunna komma tillbaka till arbetsmarknaden. De ska få chansen genom att få en anställning utan att det blir en arbetsgivaravgift. Chansen ska motsvara den tid man varit borta från arbetsmarknaden – mer än ett år, sex månader för ungdomar.

Det här bredare greppet är bra. Det finns tydliga signaler från regeringen, att man har sett det bredare greppet och att man har för avsikt att komma tillbaka i höst med något motsvarande som inte bara riktar sig till långtidsarbetslösa. Det är väl bra att regeringen och alliansen kan ”trigga” varandra i att lösa det stora utanförskapet. Det är jättebra.

Jag är inte politiker bara för att ta makten att förändra. Även som oppositionspolitiker har man en viktig roll att opponera mot regeringen och trissa regeringen till att göra bättre saker – tills vi byter.

I det sammanhanget vill jag, fru talman, yrka bifall till reservation 1. Centerpartiet missade tiden att anmäla reservation, och därför står vi inte bakom reservationen. Men jag yrkar bifall till reservationen. Jag vill också passa på att ställa mig bakom reservationerna 5 och 6.

Det andra problemet, fru talman, i statens finanser är de små marginalerna. De är uppenbara. Utan marginaler är det svårare att hantera oförutsedda händelser. I tilläggsbudgeten hanterar vi två dramatiska händelser som ingen kunde förutse, nämligen tsunamikatastrofen i Sydostasien och stormen i södra Sverige.

Resultatet av små marginaler – där tror jag inte att en sysselsättningsmarginal i en budget hade hjälpt – är att stödet till de skogsägare som drabbades av stormen har getts i form av en skattereduktion. Det naturliga hade varit att ge stödet i form av ett direktstöd. Det hade nått fram snabbare. Nu kommer det att ta ett antal år.

Det är inte möjligt med ett direktstöd på grund av de små marginalerna. Problemet med en skatterabatt i stället för ett direktstöd är att många av skogsägarna har röda siffror. De har ingen vinst som ska beskattas och som därmed kan rabatteras på skatt. Man måste då komma tillbaka med en annan abrovink, till exempel avdrag på momsinsbetalningar. Det här är ett olyckligt tricksande. Det gör att bilden är oklar.

I Centerpartiets budgetalternativ har vi bättre marginaler. Vi hade haft möjlighet att klara den här oförutsedda händelsen.

Det är också andra åtgärder kopplade till stormkatastrofen som måste till, och det är oklart med dem i dag. Det gäller återplanteringen. Där skapas det en väldigt stor osäkerhet. Man borde haft besked i dag för att veta och för att kunna planera, men det är oklart. Det drabbar de skogsägare som drabbats av stormen, men det drabbar också en hel skogsindustri.

När vi, fru talman, lever i en värld som är väldigt föränderlig måste vi som politiker skapa säkerhet och långsiktighet. Det är en förutsättning för företagande och en förutsättning för nya jobb, och de här små marginalerna ger inte de förutsättningarna.

Då är jag tillbaka till det första problemet, till arbetslösheten. Det hänger ihop. Små marginaler hänger ihop med att man inte kan ha långsiktighet. Det är också väldigt tydligt att de problemen hänger ihop med bristen på lösningar av problem.

Anf. 24 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att ge Roger Tiefensee helt rätt: Det går mycket väl att påverka i opposition. Vi i Vänsterpartiet har haft ett samarbete med regeringspartiet och Miljöpartiet, och jag blir ibland påverkad av förslag från de borgerliga partierna som man tar med sig i diskussionerna. Visst är det så. Det är riktigt. Jag vet också att till och med när vi i Vänsterpartiet satt i ren opposition mot en borgerlig regering var det ibland möjligt att påverka den, i kraft av argument.

Det är det som är det fina i demokratin. Vi är helt överens där – det är sant. Låt oss påverka varandra mera i den här diskussionen!

Tiefensee har inte haft möjlighet, av olika tekniska skäl, att tillkännage alla delar reservationsmässigt, och därför är det viktigt att klargöra detta.

Reservation 3 om energiforskningen: Vad tycker Tiefensee om den? Jag hoppas att Tiefensee står på majoritetssidan i den frågan och tycker att det är bra att vi satsar på energiforskningen med bemyndigandet. Det är min förhoppning, men jag vill gärna höra det.

Reservation 4 om Barsebäck: Vad tycker Tiefensee om den? Jag hoppas att Tiefensee inte står bakom den utan stöder fortsatt ersättning för avveckling.

Det är nästan retoriska frågor, men det är för klarhets vinnande.

Vi har en allians med Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Centern i fråga om Barsebäck. Det var det jag menade förut med att alliansen skevar en del i vagnen. Men det är bra att vi kan påverka varandra.

Jag vill också lägga till en sak om Edling, som Tiefensee talade om. Jag har träffat Edling. Vi har inga större principiella åsiktsskillnader. Om Tiefensee tror att alliansen är överens med Edling mot oss tre är det fel. Edling är inte för alliansen. Jag har träffat Edling: Han är inte för det borgerliga systemskiftet. Edling är inte för den borgerliga alliansens politik. Jag säger det en tredje gång: Edling är inte för den borgerliga alliansens politik. Använd inte honom! Han är emot er politik. Jag har träffat honom, och jag vet det.

Anf. 25 ROGER TIEFENSEE (c) replik:

Fru talman! Jag kan börja i slutet, med Edling. Jag kan acceptera och förstå att en LO-utredare inte bara rakt av kommer att ansluta sig till alliansens politik, men det finns väldigt tydliga dimensioner i det han säger. Det är en oerhört bra rapport, med ett bra underlag, som vi har haft som ett bra underlag för den här debatten.

Det som jag tycker är allra mest intressant i Edlings rapport är just att han tydligt lyfter fram den regionala dimensionen, regional logik, för både demokrati, tillväxt och utveckling. Tyvärr är det så att några partier i den här riksdagen, alltså socialdemokrater och moderater, förenas i en ohelig allians och tycker att man inte ska utveckla den regionala demokratin vidare i Sverige.

När det gäller reservationerna står jag bakom majoritetens förslag om energiforskning. Jag tycker att det var dumt, som majoriteten gjorde, att först halvera energiforskningspengarna med 450 miljoner och sedan lägga tillbaka 100. Det är en bit på väg, men Centerpartiet hade gärna sett högre energiforskningsanslag – vi har det i vår alternativbudget. Jag kan gärna stå bakom det, och jag står inte bakom reservation 3.

När det gäller Barsebäck står jag inte bakom reservation 4. Jag noterade att dagen efter det att Barsebäck stängdes blev det en bra diskussion, där alternativen stod tydliga. De flesta ställde sig bakom att två extremt dåligt placerade kärnkraftverk nu var avstängda. Dagens Industri tyckte att det var jättebra och att det var problematiskt att andra partier samma dag gick ut och sade att vi ska bygga ut.

Jag tycker, som jag sade i mitt huvudanförande, att man ska ha en långsiktighet i politiken. Jag tycker att man ska ha en långsiktighet i energipolitiken. Låt oss inte försätta oss i den situationen att vi får en osäkerhet, med en kärnkraftsolycka eller något annat som tvingar oss till en snabbavveckling. Låt oss göra det i en långsam men hanterbar takt.

Anf. 26 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Det är fint med politiken. Nu ser vi att vi är överens i Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Centerpartiet om kärnkraftsavvecklingen och om energiforskningen, i polemik mot den borgerliga trepartialliansen. Det är kvartetten som sprängdes. Det är gott att ha stöd av Centern i den här frågan – de är viktiga för långsiktigheten.

Sedan blir det nog lite jobbigt om det skulle gå så illa att alliansen fick majoritet – då blir det jobbigt med långsiktigheten. Det är nog bra att vi får vara kvar, med det trepartisamarbete som vi har.

Edling igen: Nu är vi två överens om Edlings analys, och det är bra. Jag kan berätta en sak till: Jag är överens med Edling om hans förslag. Det är inte den borgerliga alliansen. Sluta använda Edling! Han är inte för er politik. Jag är för hans förslag, i huvudsak. Vi tror att vi kommer att röra oss i den riktningen. Sluta använda Edling för er sida! Han är på vår sida.

Om jag säger att himlen är blå i dag och Odell håller med mig gör det inte mig till kristdemokrat. Det är samma sak med Edling: Han beskriver en verklighet, och han blir inte borgerlig på grund av det.

Regionalpolitiken: Vi i de tre samverkande partierna har fått kritik för att vi flyttar jobb från Stockholm till regionerna. Vad tycker Centern om det? Delar Tiefensee kritiken, att det är jobbigt och hemskt, att sådant kan man inte göra utan att kostnadsberäkna och att man ju inte kan driva regionalpolitik utan att kostnadsberäkna den? Jo, vi tycker att man kan göra det. Men man bör kostnadsberäkna. Det är en kostnad – javisst. Visst ska man ta kostnader för regionalpolitik.

Stöder Tiefensee att vi flyttar ut en del statliga verk, eller är han emot?

Anf. 27 ROGER TIEFENSEE (c) replik:

Fru talman! När det gäller regionalpolitik bottenar det här ju i försvarsbeslutet. Hela den hanteringen blev oerhört olycklig. Först tog regeringen och samarbetspartierna ett beslut om ramar, men man tog inte resten, innehållet. Jag tror att det hade varit bättre med en bred uppgörelse om försvarsomställningen, där Vänsterpartiet och Miljöpartiet inte hade fått det inflytande som de har i dag.

Jag anser också att det hade varit bra för Sveriges anseende internationellt. Det hade varit bra för dem som drabbas och påverkas av den här omställningen.

Sedan tycker jag, som Lars Bäckström vet, att utlokaliseringar är bra.

Myndighetsneddragningar är också bra. Ekonomistyrningsverket har pekat på att vi dels har så många myndigheter att vi inte vet hur många det är, dels har myndigheter som inte samarbetar, myndigheter som skulle kunna samarbeta, som har overheadkostnader som man skulle kunna spara väldigt mycket på.

Man skulle behöva införa *good governance* när det gäller statens styrning av sina myndigheter. Jag tycker att det ska vara *good governance* för att exempelvis lokalisera ut myndigheter, där man kan ha det i kluster, med kompetens som finns i högskolor och lägre lokalkostnader.

Jag ställer mig inte bakom precis alla operativa beslut, men inriktningen att omlokalisera myndigheter har jag inga problem med.

Anf. 28 BENGTT-ANDERS JOHANSSON (m):

Fru talman! Jag tänkte uppehålla mig lite grann vid stormkatastrofen, som drabbade södra Sverige. Och jag vill bara notera att kammaren är medveten om att den här katastrofen ingalunda är över. Vi befinner oss i den. Hitintills är det cirka elva personer som har fått sätta livet till i upp-
arbetningen, förutom de som dog precis i initialskedet, plus mängder av människor som har skadats.

Vi som bor i området blev oerhört medvetna om den bristande beredskap som samhället hade i ett initialskede. 112 kunde man inte nå därför att båda telefonsystemen i det här landet var utslagna, både den fasta och den mobila telefonin. Det var oerhört stora enskilda insatser de första dygnet som gjorde att det över huvud taget kunde återgå till någorlunda funktion även om det fanns funktionsnedsättningar månader efter, och i vissa fall är de inte upparbetade ännu. Det är brister bland annat i givna koncessioner, sedan årtionden tillbaka, som staten har gjort sig skyldig till, som gör att effekterna blir så stora som de blir.

När den akuta krisen är över nås man av det här samhällets olika byråkrathinder som ideligen sätter käppar i hjulet. Det handlar om sådana banala saker som att upp-
arbetsmaskiner blir stoppade vid gränsen av det skälet att man måste betala in moms för maskinerna till staten under tiden som de är här i landet och arbetar. Det är alltså upprörande korkat, för att uttrycka sig milt.

Sedan fick man göra specialregler för att få in utländska lastbilar som skulle kunna hjälpa till i upp-
arbetningen, och det tog också tid. Det här försköt hela tiden de oerhört nödvändiga insatserna.

Sedan har det varit ett oerhört mixtrande fram och tillbaka med olika tillstånd, miljötillstånd, när det gäller lagring i sjöar, åker och mark. Det har tagit väldigt lång tid innan man har kommit i hamn. Jag tror att det var något ärende som skulle avgöras så sent som i går när det gällde lagring i sjöar.

Ja, då kan man fundera över varför finansutskottet över huvud taget behöver bry sig om den här typen av katastrofer. Det bottnar naturligtvis i att det finns ett behov av att ordna någon form av stöd vid den här typen av katastrofer.

Jag kan bara helt kort erinra utskottets ledamöter om att den svenska skogens nettoexportvärde inte är obetydligt. Om ni räknar ihop nettoexporteffekten av Volvo Lastvagnar, Volvo Personvagnar, Saab-Scania och Ericssons hårdvarutillverkning når ni inte upp till hälften av den svenska skogens nettoexportvärde. Det finns skäl för oss här i riksdagen att bära med oss det i det fortsatta resonemanget.

Hotet är att om inte virket kommer ur skogen blir det utmärkta yngelplatser för insekter – de som har sett insektsangrepp i kolossalformat i Kanada förstår vad jag menar. Det innebär att den kvarstående skogen riskerar att fullständigt slås ut. Detta skulle vara en gigantiskt större katastrof än den som nu har drabbat oss, rent ekonomiskt. Då är det viktigt att man på något sätt ser till att det här virket kommer ut, och det så snabbt som möjligt.

Det finns lite olika funderingar på hur de här stöden skulle kunna fungera. När vi har resonerat i vårt parti har vi konstaterat att oavsett hur många det är som är inblandade i upprepningsarbetet är det till syvende och sist en enda som står risken, nämligen den enskilde skogsägaren, han

eller hon som äger skogen. Alla andra som är inne och arbetar i större eller mindre omfattning får betalt för sitt arbete. Och vitsen, som sagt var, med att över huvud taget stoppa in pengar i detta är att man ska få ut virket så snabbt som möjligt. Därför har vi föreslagit från Moderaternas sida att man ska ge *ett* direktstöd, riktat direkt till skogsägaren för varje kubikmeter som plockas ur skogen. Det är nämligen det som det handlar om för att man ska undvika de här kommande insektsangreppen.

Men vänsterkartellen tänker tydligen helt annorlunda, därför att man har ägnat sig åt att soppa sönder det här direktstödet i ett antal olika stöd. Det handlar om borttagande av banavgifter på järnvägen, borttagande av farledsavgifter för fartyg, dieselskattesänkningar, reparation av skogsvägar, reparation av markskador, lagringsstöd och utförelsestöd och återplanteringsstöd.

Mina vänner! Räkna jag ihop det här så är det åtta olika stödformer. Det är åtta olika stödformer som också kräver åtta regelsystem. De kräver också åtta kontrollsystem. Man behöver inte vara någon Einstein i matematik för att begripa att det kommer att läggas väldigt mycket pengar på ren administration och byråkrati. Det hade varit väsentligt mer verkningsfullt att få lägga dem direkt till verksamheten.

Det handlar alltså om regeringens bristande ekonomiska planering. Det vi pratar om rör sig om ungefär 0,4 % av budgeten. Både när det gällde tsunamin och skogen visade det sig att regeringen inte hade så mycket pengar i beredskap att man kunde hantera detta. Man tvingades då till ett tricksande och mixtrande, som vi nu har hört här, genom att skapa avdragsmöjligheter vid deklarationer som ligger ett antal år fram i tiden. Det innebär att det återigen är de areella näringarna som får vara bank åt regeringen av just det skälet att man inte klarar att hantera pengar. Jag kan räkna om detta i en lite begripligare form. Detta innebär alltså att en som tjänar 20 000 kr per månad inte har 80 kr över till oförutsedda behov. Detta, fru talman, är inget annat än klandervärt.

Jag vill bara som avslutning yrka bifall till reservation 1.

Anf. 29 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att ge Bengt-Anders Johansson rätt på ett flertal punkter i bedömningen av skogsnäringens värde – det är helt rätt. Därför behöver vi göra insatser för den stormdrabbade skogen.

Men vi får gå lite vidare. Även om inte det här ekonomiska värdet för nationen skulle finnas är det ju enskilda människor som är drabbade som måste ha hjälp av ett samhälle. Det är det som kännetecknar ett samhälle och den goda staten, att man hjälper enskilda individer även om det kostar. Även om det skulle kosta folkhushållet skulle vi göra det, men jag tror att det är en god investering.

Det finns också en annan aspekt. Skogen har ett värde i sig som natur – klimat. Vi är helt överens. Man ska vara försiktig med att tala om folkslag, men jag tror att svenskar har ett väldigt speciellt förhållande till skogen. Jag tror faktiskt att det är så. Det är helt sant.

Vi har gjort en del insatser från de samverkande partierna, och vi behöver göra mer. Den bedömningen delar jag. Jag talar ofta med min gode vän Lennart Beijer i näringsutskottet. Han är en människa från Hulfsfred i småländska höglandet, skogsområdena. Han är vår talesman i näringspolitiska frågor. Han är besjälad av precis samma uppfattning som den

som jag redovisar här. Framför allt är det återplanteringsfrågan som vi måste återkomma till. Det är helt sant, och vi kommer att göra allt från Vänsterpartiets sida för att göra mer insatser där.

Sedan borde vi ha haft en större marginal i budgeten för sådana här typer av händelser. Ja, det borde vi haft. Det är riktigt. Men det är ett problem.

Då lägger vi det i stället på skattesidan. Det är därför vi har problem med utgiftstaket. Det är så enkelt. Men det är ett oerhört udda budgetsysteem att för att man är rädd för att inte slösa och dra åt sig en statsskuld kan man inte betala ut pengar på utgifter, men man kan sänka en skatt. Det får precis samma effekt på kommande generationer och statsskuld. Visst är det ett knepigt system.

Anf. 30 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) replik:

Fru talman! Jag förstår Lars Bäckströms problem att uttala mitt namn. Vi är inte mer än 32 i landet som har just den här namnkombinationen. Du är förlåten, men du kanske tränar upp dig så småningom.

Det är lite intressant trots allt att notera att Lars Bäckström nästan faller mig i armarna när det gäller stödet till skogen. Det gör att jag reflexmässigt blir lite bekymrad. Sedan återfaller han i sin normala vänsterretorik med att skylla på omständigheter. Helt plötsligt är det budgetens fel. Det är budgetsystemets fel att vi inte har pengar över. Det är ungefär lika intelligent som om jag skulle säga att jag inte har pengar över när månaden är slut för att jag inte har gjort någon budget, alternativt för att jag har för lite inkomster. Det är ungefär det Lars Bäckström säger. Det tycker jag är anmärkningsvärt. Nog är det väl regeringens och vänsterkartellens ansvar att se till att det finns pengar när året är slut, oavsett budgetsysteem? Är det inte så, Lars Bäckström? Det var fråga ett.

Fråga två: Lars Bäckström har visat här att det finns en stor potential för samverkan med alla partier för att hitta gemensamma nämnare etcetera. Låt oss använda den tekniken. Skulle inte jag och Lars Bäckström kunna vara överens om att det hade varit bättre att ha ett enda stöd som var riktat direkt till skogsägaren för att få ut skogen i stället för som nu ha åtta olika system med åtta olika kontrollapparater och åtta reglementen?

Anf. 31 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Till Bengt-Anders Johansson vill jag säga att namnet inte alls är svårt, men det är första gången vi debatterar med varandra. Det är det som det handlar om. Det var därför jag sade fel.

Försök lyssna, Bengt-Anders Johansson! Jag sade ju att det var vårt fel. Då säger Bengt-Anders Johansson: Kan du inte erkänna att det var ert fel? Jag säger ju att det är vårt fel. Det var det jag sade. Det borde vi ha gjort bättre. Politiker är så ovana att möta ett erkännande att de inte hör det. Det var det jag sade. Det är därför vi vill se till att införa något som vi kallar sysselsättningsmarginal i budgeten till hösten. Det är precis därför vi vill göra om budgetsystemet. Vi har haft svårt att hantera det.

Jag vill också påminna Bengt-Anders Johansson om att Moderaterna när vi tog budgetsysteem i riksdagen tyckte att det inte ska finnas någon budgeteringsmarginal över huvud taget. Det var den reservation man hade. Jag satt med i de utredningarna och de diskussionerna. Med det

moderata systemet hade det funnits noll. I vår värld hade vi 1 miljard i reserv, drygt, när vi lade in tilläggsbudgeten. I den moderata världen ska det inte finnas någon budgeteringsmarginal, för det kan göra att man blir slösaktig med pengar.

Man måste alltid ha lite reserver när man har ett taksystem. Det är bra att vi är överens på den punkten. Det är bra att ha en sådan reserv. Den tidigare moderata ståndpunkten var en dålig ståndpunkt.

Vad vi kan göra nu tillsammans ska vi resonera om. Det kan vara bra att ha en viss uppdelning av stöd så att de används effektivt, så att de inte går i fel fickor. Men låt oss ha en lyssnande attityd. Här ska vi från de tre samverkande partierna framför allt lyssna på näringen och dess olika delar, transportsidan, ägarna, skogsindustrin och naturvårdsintressena. Sedan ska vi också självklart lyssna på den icke-socialistiska och icke-gröna oppositionen. Vi arbetar i våra fackutskott i riksdagen med de här frågorna. Naturligtvis lyssnar vi på varandra.

Vi ska göra mer insatser för att lindra stormens skadeverkningar så att vi har livskraftig, grön, stabil, stående skog.

Anf. 32 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är oerhört välgörande att Lars Bäckström ändå erkänner att det är kartellens fel. Det är vad han säger klockrent. Det är kartellens fel att man nu inte kan stå upp med direktstöd. Det är mycket välkommet. Då kan jag säga till kammaren och lyssnarna att det bara finns en sak att göra. Då handlar det om att byta regering, eftersom de så uppenbart visar att de inte ens kan ha 0,4 % i reserv på ett helt års budget. Jag kan bara upprepa: Detta är klandervärt.

Lars Bäckström invecklar sig i någon reservation som vi moderater enligt uppgift har lagt. Jag har ingen anledning att betvivla det. Jag kan bara konstatera att i vårt budgetarbete har vi mellan 6 och 8 miljarder i reserv. Oavsett vad vi har skrivit handlar vi på ett förnuftigt sätt genom att ha pengar i vårt budgetsysteem. Vi hade klarat detta utan att behöva tricksa.

Det är bra om Lars Bäckström och vänsterkartellen lyssnar på vad oppositionen säger. Jag är alldeles övertygad om att om ni hade tänkt till skulle ni också ha värderat ett system i stället för åtta. Det hade hamnat där det skulle, nämligen hos den som får stå risken i sista änden, den enskilde skogsägaren. Men som vanligt tänker vänsterkartellen alltid uppifrån och ned, att det är organisationerna man ska hantera i första hand. Att det finns enskilda människor där ute glömmer ni alltför ofta.

Anf. 33 YVONNE RUWAIDA (mp):

Fru talman! Alla som ni lyssnar! Det här är en diskussion om tilläggsbudgeten. Jag kommer att koncentrera mig på det. I morgon har vi en debatt om de ekonomiska riktlinjerna.

Det som vi har varit tvungna att hantera i tilläggsbudgeten som vi inte själva har kunnat bestämma över är tsunamin och stormen. Stormen är en konsekvens av, som jag ser det, ett extremt klimat. Miljöpartiet har länge drivit att vi ska ha en klimat- och katastroffond. Tyvärr tror jag att vi till Tilläggsbudget 2 till hösten kommer att vara tvungna att återkomma till riksdagen med andra konsekvenser av klimatrelaterade saker. Det kan till exempel vara översvämningar som kommer att ske under sommaren.

Vi skulle föredra den ordningen. Nu har vi inte en sådan klimatfond i dag. Det viktiga har varit att ge ett stöd. Miljöpartiet har koncentrerat sig på att det ska vara ett direktstöd till skogsägarna, vilket de också får i dag, 50 kr per kubikmeter stormfällt virke som man tar ut ur skogen. Det har varit vår linje att så mycket som möjligt av stödet ska gå som direktstöd.

Vi har också gjort en förändring som för oss är oerhört viktig. Vi finansierar avskaffandet av Utlänningsnämnden till förmån för en mer rättssäker process i och med att man inför den nya instans- och processordning som kallas Nipu. Vi är väldigt glada att det genomförs. Det kommer att kunna leda till en mer rättssäker asylpolitik i Sverige. Den nya ordningen kommer att träda i kraft den sista mars nästa år, men det är väldigt viktigt att den kommer i gång och att den kommer i gång på ett bra sätt.

När det gäller arbetsmarknadspolitiken har vi valt att göra en hel del insatser. Jag vill bara påpeka, i de debatter som jag har här, att vi i Sverige faktiskt har den högsta sysselsättningen av alla EU-länder. Vi är lite sämre på vissa grupper. Vi är lite sämre på invandrare, och vi är lite sämre på ungdomar. De åtgärder som vi har vidtagit här har just inriktat sig på de två grupperna, där vi faktiskt är sämre än man är i EU. Vi är inte bäst i klassen när det gäller de två grupperna. Därför har vi gjort insatser mot diskriminering och via anställningsstödet satsat på dem som stått utanför arbetsmarknaden en lång tid.

Jag förstår inte riktigt de borgerliga partiernas retorik när det gäller nystartsjobb, som de kallar det. Om alla som har varit arbetslösa i mer än ett år, sjukskrivna i mer än ett år, förtidspensionerade i mer än ett år eller fått socialbidrag i mer än ett år skulle medföra rätt att dra av arbetsgivaravgiften förstår inte jag hur ni finansierar det. Det kan inte vara så. Vem gör bedömningen av vilka som får de här jobben? Om jag försöker utläsa hur ni ser på det kommer egentligen färre personer att ha era nystartsjobb än det antal personer som får anställningsstöd av oss.

Man kan alltid diskutera urvalet av de här människorna och urvalet av företagen. Det är en diskussion som jag gärna tar i framtiden.

Jag vill också påpeka att vi har gjort en hel del småjusteringar, som man gör i en sådan här tilläggsbudget, och en av dem har varit att ge 2 miljoner kronor mer till JämO för att möjliggöra utökad tillsyn av arbetsgivare för att motverka lönediskriminering. Socialdemokraterna, Vänstern och vi har också tagit ett gemensamt beslut om att kvinnojournerna ska få pengar, vilket är en oerhört viktig insats för jämställdhet och mot våld i hemmet.

När det gäller utlokalisering vill jag bara säga att jag tycker att det är olyckligt att det har blivit så mycket utlokaliseringar via de statliga verken. Men vi har jobbat för och fått igenom att vi också utlokaliserar bostadsjobb, manliga jobb. Vi hade velat ha en bättre fördelning däremellan, men det är oerhört viktigt för de här kommunerna att de får besked om de här jobben, därför att de har ett jobb som pågår – det är inte bara utlokaliseringarna som ger jobb där – med att bygga så att säga olika kluster där man i de här regionerna ska satsa på olika verksamheter. Då behövs det här stödet för att det ska fungera. Här finns en genomtänkt strategi.

När det gäller kostnaderna har vi sagt hela tiden att det är någonting vi kommer att återkomma till. Att ni begär att vi ska återkomma till hös-

ten är egentligen onödig. Vi har alltså sagt hela tiden att vi kommer att återkomma till detta.

Jag vill också säga att jag är väldigt glad över att vi ser till att programmen inom energiforskningen fullföljs. Anledningen till att vi inte har avsatt pengar för de kommande åren utan har gjort detta genom be- myndiganden är att vi har begränsat det här till tilläggsbudgeten. Vi har inte velat ta politiska beslut om pengar för 2006 och 2007, utan det är något vi återkommer till i höst. Men vi ville inte att de här programmen slutade. Det skulle också få arbetsmarknadspolitiska konsekvenser i och med att forskarna då skulle bli arbetslösa.

På samma sätt är vi glada över den lösning som vi har hittat för Riks- trafikfen.

Jag ser fram emot en intressant debatt om de ekonomiska riktlinjerna i morgon.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 14 §.)

Prot. 2004/05:141
16 juni

*Tilläggsbudget 1
för 2005*

*Årsredovisning
för staten*

9 § Årsredovisning för staten

Föredrogs

finansutskottets betänkande 2004/05:FiU28

Årsredovisning för staten (skr. 2004/05:101 och redog. 2004/05:RRS20).

Anf. 34 SONIA KARLSSON (s):

Fru talman! I finansutskottets betänkande FiU28, som nu ska debatte- ras, behandlas regeringens skrivelse 2004/05:101, *Årsredovisning för staten*. Riksrevisionens styrelse har lämnat en redogörelse angående skrivelsen. Utskottet lämnar vissa synpunkter på innehållet i årsredovis- ningen. Bland annat konstaterar utskottet att antalet revisionsberättelser med invändningar har minskat i förhållande till året innan. Det är dock för tidigt att dra säkra slutsatser baserat på utvecklingen ett enstaka år, och utskottet välkomnar regeringens avsikt att återkomma med en redo- visning av åtgärder som vidtas med anledning av invändningarna. Beträf- fande garantiverksamheten förutsätter utskottet att arbetet med enhetliga riskredovisningar intensifieras under det närmaste året.

Regeringen har i skrivelsen även lämnat en redogörelse för utveck- lingen av den ekonomiska styrningen i staten. Finansutskottet förutsätter att regeringens arbete med hur indelningen i politikområden ska kunna följa indelningen i utgiftsområden och utskottet ges hög prioritet och att en tidsplan för detta arbete presenteras i budgetpropositionen för 2006. Utskottet förutsätter att arbetet med att för vissa politikområden dels precisera målen, dels redovisa indikatorer för dessa, intensifieras och ges hög prioritet.

Finansutskottet och konstitutionsutskottet delar regeringens bedöm- ning att ytterligare åtgärder i frågan om vissa bestämmelsers placering i budgetlagen eller i riksdagsordningen för närvarande inte behövs. Ut- skottet föreslår att årsredovisningen och Riksrevisionens styrelses redo- görelse angående denna läggs till handlingarna.

Två motioner behandlas i betänkandet. När det gäller motionen om en tidsplan för införandet av en statsbudget i kostnads- och intäktstermer ser utskottet ingen anledning att föregripa det utvecklingsarbete som härvidlag pågår och avstyrker därmed yrkandet. Vidare avstyrker utskottet en motion om att utöka redovisningen av regional utveckling i myndigheternas årsredovisning, eftersom krav på en sådan redovisning redan finns för de myndigheter som är berörda.

I betänkandet behandlar finansutskottet även ett yttrande av utrikesutskottet. Finansutskottet anser att det borde vara möjligt att göra en avstämning av biståndsmålet senast i budgetpropositionen året efter utfallsåret.

Till betänkandet har fogats en reservation om redovisning av statsbudgeten på kostnadsmässig i stället för kassamässig grund.

Anf. 35 GUNNAR AXÉN (m):

Fru talman! Förra året nådde den ekonomiska tillväxten i Sverige 3,5 %. Det är med svenska mått mätt väldigt högt. Det var väl toppen av högkonjunkturen vi såg förra året.

Men ur årsredovisningen kan vi utläsa en lång rad fakta som tydligt visar att den svenska samhällsekonomin trots allt inte är i så gott skick.

Trots den höga tillväxten förra året nås inte målet om ett offentligt sparande på 2 % av bnp över en konjunkturcykel. Förra året – på toppen av högkonjunkturen – uppgick det till 1,1 %.

Trots den höga tillväxten förra året ökade underskottet i statsbudgeten från 46 miljarder 2003 till 53 miljarder 2004.

Trots den höga tillväxten förra året nådde inte regeringen sitt eget mål om 80 % sysselsättning. Tvärtom sjönk sysselsättningen förra året.

Trots den höga tillväxten förra året nådde inte regeringen målet om högst 4 % öppen arbetslöshet – trots omfattande satsningar på att förbättra statistiken genom att överföra människor till arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Tvärtom ökade den öppna arbetslösheten till 5,5 %.

Trots den höga tillväxten förra året nådde sannolikt inte regeringen – statistiken är inte klar än – sitt mål om att halvera socialbidragsberoendet till 2004, eftersom socialbidragskostnaderna ökade förra året.

Trots den höga tillväxten förra året nås inte regeringens mål om att halvera sjuktalet till 2008 med annat än att dagens extrema omfattning av förtidspensioneringar tillåts fortgå.

Till detta kan läggas det faktum vi har diskuterat tidigare i dag, nämligen att 1,5 miljoner människor står utanför arbetsmarknaden.

Trots den höga tillväxten förra året är det alarmerande siffror och fakta som kan läsas i årsredovisningen.

Ekonomins utgångsläge inför den stundande konjunkturavmattningen är definitivt inte bra. Sverige behöver en politik för företagande, nya, växande företag och fler människor i nya jobb om vi ska kunna vända utvecklingen och slå vakt om vår framtida välfärd.

För att fixa till siffrorna i statsbudgeten har regeringen under flera års tid ägnat sig åt ett omfattande budgettricksande – i strid med budgetlagen.

Riksrevisionen konstaterar i sin årliga rapport som presenterades i förra veckan att ”avsteg gjorts från antingen en av, eller båda principerna om fullständig bruttoredovisning”. Riksrevisionen fortsätter med att

”myndigheternas rätt att disponera avgifter har ökat de senaste åren. En ökning har också skett när det gäller skattekrediteringar, det vill säga att utgifter avräknas mot inkomster. Denna typ av avsteg bidrar till urholkning av utgiftstaket som styrinstrument för riksdagen.” Det är vad Riksrevisionen säger i sin årliga rapport från förra veckan.

I klartext betyder det här att Riksrevisionen är kritisk mot att man låter myndigheter ta in och behålla avgifter för att finansiera sin egen verksamhet utan att vare sig avgifterna eller kostnaderna för verksamheten redovisas över statsbudgeten. Det betyder att man skapar separata ekonomier vid sidan av statsbudgeten, och det gör att vi här i riksdagen inte får kontroll över vilka intäkter och utgifter staten verkligen har. Dessutom redovisar man utgifter som minskade inkomster, i stället för de utgifter de borde redovisas som.

Det här är ingenting annat än ett avancerat budgettricksande som omfattar närmare 20 miljarder kronor årligen.

Riksrevisionen summerar sina synpunkter på detta på följande sätt: ”Mot bakgrund av de iakttagelser som framkommit vill Riksrevisionen framhålla vikten av att statsbudgeten omfattar statens samlade utgifter och inkomster samt att dessa redovisas brutto. Detta är en förutsättning för att upprätthålla budgetdisciplinen och garantera transparens i statsbudgeten, vilket underlättar för riksdagen att överblicka statens finanser och fatta välgrundade budgetbeslut.”

Det är ord och inga visor. Denna kritik borde man lyssna till i Regeringskansliet, men det verkar inte finnas något intresse hos vare sig Socialdemokraterna, Vänstern eller Miljöpartiet av att få ordning på statens budget och årsredovisning.

Vi har i detta ärende en gemensam borgerlig reservation till förmån för vårt förslag om att förbättra årsredovisningen genom en övergång från dagens kassamässiga bokföring till en kostnadsmässig redovisning. En övergång till bokföringsmässiga principer skulle underlätta jämförelser med annan ekonomisk statistik, till exempel nationalräkenskaperna. Bokföringsmässiga principer används redan i dag av kommuner, landsting och näringsliv.

Också det här är en uppfattning som delas av Riksrevisionen. Man skulle vilja se en övergång till en kostnadsmässig redovisning i stället för den kassamässiga redovisning vi har i dag, eftersom det skulle underlätta för riksdagen att fatta goda beslut och få en god kontroll över statsbudgeten och statens intäkter och utgifter.

Den här frågan har grundligt utretts under flera år i Regeringskansliet. Det finns ett färdigt lagförslag om detta i departementspromemorian 2003:49 – inte 2004:49, som det tyvärr felaktigt står i en reservation. Man visar ingen som helst vilja att utveckla detta. Möjligen beror det på rädsla för att det skulle kunna försvåra framtida budgettricksande. För Socialdemokraterna och stödpartierna verkar det nämligen vara viktigare att tricksa med siffror och försköna statistik än att ta itu med landets verkliga problem: att 1,5 miljoner människor står utanför arbetsmarknaden.

Med detta vill jag yrka bifall till den borgerliga reservationen.

Anf. 36 KARIN PILSÄTER (fp):

Fru talman! Årsredovisningen för staten är ett dokument som får alldeles för lite uppmärksamhet jämfört med vad det borde ha. Jag skulle bara vilja ge ett litet bidrag till att vi ska resonera mer kring detta.

Årsredovisningen är enligt Riksdagens revisorer förvisso rättvisande enligt regelverket. Problemet är just att reglerna inte är korrekt utformade, och därför blir årsredovisningen ändå till stor del missvisande. Det finns ett antal punkter i årsredovisningen där vi i utskottet är överens om att vi vill påpeka för regeringen att det behöver skärpas upp på olika sätt för att riksdagens finansmakt, riksdagens kontrollmakt och ekonomistyrningen ska fungera bättre.

Men det är ändå inte huvudfrågan. Huvudfrågan är att vi i det här fallet har ett felaktigt redovisningssystem, som i sin tur leder till att vi får en felaktig ekonomistyrning. Det är inte så lätt att följa upp budgetpolitiken. Målen för budgetpolitiken följs upp i årsredovisningen. Jag menar dock att man gör detta på ett felaktigt sätt. Det finns inte ett regelverk för till exempel hur man ska mäta överskottsmalet i de offentliga finanserna, över vilken tidsperiod det ska vara och så vidare, och vilka målvariabler man ska använda. Det finns inte ett korrekt utformat system för att definiera utgiftstaket och utgifterna under det.

Staten har en bokföring som inte är tillåten ens i de allra minsta skutfirmorna. De minsta föreningarna i Sverige, åtminstone de flesta av dem, har en betydligt bättre utformad bokföring än vad staten har. Första lektionen, nästan, i företagsekonomi får man lära sig att skilja mellan begreppen kostnad, utgift och utbetalning och begreppsparen kostnad-intäkt, utgift-inkomst och utbetalning-inbetalning. Det gäller i företag, föreningar, kommuner och landsting. Överallt i samhället redovisar man i årsredovisningen kostnader och intäkter. Och vad är det då? Jo, det är periodiserade utgifter och inkomster, alltså kostnader och intäkter som är hänförliga till perioden, sådant som faktiskt är förbrukat eller intjänat under den period det gäller.

I staten använder man det otroligt mycket enklare systemet ”pluring in, pluring ut”. Det finns förvisso många av oss som privat använder ungefär den metoden. Den 25:e får man lön. Man betalar sina räkningar. Vad blev det över? Det gör vi av med. Andra enskilda personer ägnar sig åt den statliga modellen: Vi struntar i att betala en räkning så kan vi göra av med desto mer den här månaden. De flesta människor vet att det för privatekonomin innebär att man kommer ut på väldigt hal is. Exakt samma sak gäller ju för staten. Därför är det så viktigt att vi får ett bättre ramverk, bättre spelregler.

I aktiebolag, stora som små, kan inte ägarna själva besluta hur man ska redovisa i årsredovisningen, utan det finns ett tydligt regelverk för det, spelregler. Bryter man mot det regelverket vet ju kamrerarna på Enron vad som händer. I Sverige har vi tack och lov inte haft den typen av redovisningsskandaler i det privata näringslivet. Det beror förmodligen på att vi har en väl fungerande aktiebolagslag och ett väl fungerande revisionsväsende. Och alldeles häromdagen fattade vi beslut om en ny aktiebolagslag, som på ett ännu bättre sätt ska se till att alla intressenter kan lita på den årsredovisning och den information som ges.

Men när det gäller staten är det precis tvärtom. Där är inte regelverket fast och entydigt, utan det är ägarna, det vill säga riksdagsmajoriteten,

som fattar beslut själva om hur det är rimligt att bokföra. Det är en helt orimlig hållning. Man säger: Vi bestämmer att den här utgiften redovisas som en minskad inkomst. Så gör vi det en gång till, och då är det redan en vana. Och eftersom det är en vana är det praxis. Därför blir det inte bara möjligt utan riktigt den tredje gången.

Nu finns det ju fler intressenter än riksdagsmajoriteten. Det finns till exempel riksdagsmajoritetens väljare. Det finns oppositionen. Det finns alla utomstående intressenter. Riksdagens finansmakt och riksdagens kontrollmakt är beskuren av det sätt på vilket det nu fungerar i budgetlagen, att budgetlagen inte fungerar tillräckligt bra. Ta bara det som vi hade uppe i den förra diskussionen om begränsningsbelopp, 0,6 % över hela linjen. Det var aldrig meningen att regeringen skulle kunna göra den typen av indragningar eller att man skulle kunna dra in miljarders miljarder år ut och år in på biståndsanslag, försvarsanslag och så vidare. Det har aldrig varit avsikten med detta. Riksdagens finansmakt är ju satt ur spel genom att möjligheten till begränsningsbelopp och begränsning av anslagsparande kan göras av regeringen.

När man kan köra saker i bolag utanför statsbudgeten försvinner ju också både riksdagens finansmakt och riksdagens kontrollmakt. Det finns som sagt också en lång rad andra intressenter. Ekonomistyrningen fungerar inte. En budgets viktigaste uppgift är just att fungera som ekonomistyrning. Varken effektivitet eller långsiktighet gynnas av det här med "pluring in, pluring ut". Resultatet av det är inte bara att vi här inte riktigt kan följa med. Det är just att vi har fått ett stort strukturellt budgetunderskott som mycket tydligt redovisas i Ekonomistyrningsverkets senaste rapport. Och folk undrar: Vart tar pengarna vägen? Vi får ingen effektivitet heller.

Nu skriver utskottet att det finns fördelar med en statsbudget på mer bokföringsmässiga grunder och allt det här. Det är vi ju helt överens om. Men man menar också att det finns andra utgångspunkter för vad som är lämpligt: "Den som önskar följa och förutse statens lånebehov ser gärna en redovisning och budgetering på kassamässig basis."

Vad är det för struntprat? Den som önskar följa statens lånebehov kan ju börja med att läsa Dagens Industri. Man behöver inte ens skaffa Riksgäldskontorets låneprognoser. Riksgäldskontoret behöver inte ha en statsbudget baserad på "pluring in, pluring ut" för att kunna följa lånebehovet. Det gör man ju med andra metoder. Vartenda företag måste ju både kunna bedöma sitt penningflöde, sitt kassaflöde, sin budget och sitt resultat. Det där är inte alls ett rimligt sätt att se på det.

Resonemangen avslutas med att utskottet konstaterar "att utvecklingsarbetet avseende principerna för utformning av statsbudgeten fortskrider och bereds på sedvanligt sätt". Jo, det vill jag lova. "Sedvanligt sätt" – snigelfart! Det händer ingenting. Det här har pågått i massvis av år och det händer ingenting. Jag tror, precis som föregående talare, att det mycket väl kan bero på att nuvarande majoritet tänker sig att de kanske kan få chansen att sitta kvar, och då vill de ha möjlighet att även i fortsättningen se till att skicka ut dimridåer över svenska folket genom att ha en missvisande budget och därmed också en missvisande årsredovisning. Därför yrkar jag bifall till reservationen.

Anf. 37 MATS ODELL (kd):

Fru talman! Det här är spännande frågor – årsredovisning för staten. När vi läser betänkandet kan vi konstatera att Riksrevisionen anser att årsredovisningen för staten är rättvisande. Men det är med utgångspunkt i dagens mycket bristfälliga redovisningsprinciper.

Jag minns den tiden då finansministern hette Erik Åsbrink. Han tog tag i dessa frågor. Han tillsatte en arbetsgrupp som hette Vestaprojektet, Verktyg för ekonomisk styrning av staten. Det var ett mycket ambitiöst projekt. Jag ingick själv, och även någon mer av de här närvarande personerna, i en referensgrupp som finansutskottet var med i. Det var ambitiöst. Vi var i London på studiebesök och såg hur man hade gjort där. Vi arbetade målmedvetet med detta.

Men detta har som så mycket annat runnit ut i sanden. Vi famlar i praktiken i blindo i många avseenden. Det finns väldigt stora brister i kvaliteten på den information som kommer fram. Det är också svårt att använda den som ett analysunderlag för de beslut som riksdagen ska fatta, som flera har sagt.

Jag skulle vilja tillföra en annan sak, som egentligen ligger lite grann utanför detta ämne. Vi har dessutom kunnat konstatera att det finns väldigt stora brister i den statistikproduktion som ligger till grund exempelvis för produktivetsmätningarna. Sverige har en häpnadsväckande hög produktivitet år från år. Det är bra. Den är hög, och det ska den vara. Men det visar sig att den i stor utsträckning beror på att den ökar ju fler företag som flyttar ut. Ju mer arbete vi lägger ut till andra länder, desto mer får vi i produktivitet i svensk ekonomi och desto högre blir bolagsvinsterna för moderbolagen som genom *outsourcing*, *offshoring* och *merchanting* lagt ut verksamhet i andra länder. Man styr efter den kartan och den kompassen och säger: Här har vi nu en jättefin produktivetsutveckling. Nu har vi råd med både det ena och det andra.

Men sanningen är ju att jobben försvinner. Underlaget för vår gemensamma välfärd eroderas samtidigt. Jag är glad för att det som bland annat vi kristdemokrater och teknikföretagen har påpekat nu faktiskt har lett till att regeringen har uppdragit åt Konjunkturinstitutet att utreda dessa saker.

Men detta ligger som sagt lite grann vid sidan av dagens ämne, som mer handlar om hur den statliga verksamheten ska redovisas, eller kanske inte redovisas. Det är nämligen så att all statlig verksamhet inte redovisas över statsbudgeten. Den är inte heller fullt periodiserad. Det gäller till exempel skatteuppbörden. Och nettoredovisningen har vi redan hört talas om. Jag ska inte gå in på dessa detaljer.

Saken är den att detta medger ett statistiktricksande, och statistiktricksande är farligt. Titta på ett land som till exempel Grekland. Vi är långt ifrån den grekiska modellen. Jag håller med Sonia Karlsson om det. Men det är samma breda väg som har lett fram till att en schweizerost framstår som solid jämfört med den grekiska statsbudgetens statistiska grund. Och vi är inte på väg dit, men vi är inne på budgettricksandets farliga sluttande plan.

Vi hörde i den förra debatten Lars Bäckström erkänna att det var ett statistiktricksande när det gäller utbetalningen av de stöd som nu är beviljade till dem som har drabbats av stormen Gudrun och att det sker genom en skatterabatt i stället för ett direktbidrag.

Jag tycker därför inte att Sonia Karlsson ska se så väldigt upprörd ut när jag tar upp detta, utan det finns i verkligheten även i dagens debatt.

Förra året påpekade Riksrevisionen att många av dessa problem kunde försvinna om regeringen tillämpade de principer som redovisas i en utmärkt departementspromemoria, nämligen 2004:49, *Nya principer för utformningen av statsbudgeten*. I vår reservation instämmer vi i detta, och vi säger att det nu är dags att gå över till moderna bokföringsmässiga principer för den statliga redovisningen.

Jag noterade att Sonia Karlsson ordagrant läste upp sammanfattningen i finansutskottets betänkande 28. Hon hoppade över en enda mening i den uppläsningen, och det är följande mening: ”Det finns fortfarande endast ett begränsat antal resultatindikatorer på politikområdesnivå redovisade i budgetpropositionen.”

Och det är inte så konstigt. Det är nämligen så att vi inte har något underlag att utvärdera om de mål som riksdagen har satt upp är uppfyllda när det gäller den verksamhet som vi nu anslår hundratals miljarder till.

Finansutskottets kansli har låtit riksdagens utredningstjänst göra en utvärdering av detta. Det är en mycket intressant läsning, en mycket nedslående läsning. Jag förstår att Sonia Karlsson inte vill lämna några spår i protokollet efter sig som skulle kunna leda läsaren fram till detta dokument. Det är nämligen mycket nedslående. Jag ska gärna citera om jag blir motsagd på denna punkt i fråga om vad man kommer fram till. Men sanningen är att utvärderingsmöjligheterna vad gäller resultatskri-velser och resultatindikatorer i stort sett är helt försumbara. Och detta har finansutskottet fått riksdagen med sig att påpeka för regeringen år efter år. Och vi ser ännu inget resultat av detta. Och Sonia Karlsson väljer att utelämna just den passusen i utskottssammanfattningen.

Anf. 38 SONIA KARLSSON (s) replik:

Fru talman! Först tycker jag att Mats Odell ska hålla reda på vem han ska debattera med. Det är Tommy Ternemar som deltar i den här debatten i dag. Varför jag föredrog sammanfattningen var därför att jag skulle göra en inledning av ärendet. Då ska jag hålla den så objektiv som möjligt. Det är det första jag ville ta upp.

Det andra som jag vill ta upp är följande. Att påstå att vi skulle tricksa med svensk statistik från Statistiska centralbyrån och jämföra det med de problem som Grekland har haft med sin budget och som man har fått reprimander från EU om, som man har fått mycket kritik för och som man måste rätta till är direkt oförsämligt. Jag tycker att det är anmärkningsvärt att Mats Odell kan göra sådana svepande generaliseringar.

Anf. 39 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Jag är fullt medveten om att det Tommy Ternemar som har den otacksamma uppgiften att här försvara regeringens ställningstagande.

Jag har bara en enda fråga till Sonia Karlsson: Stämmer det att Sonia Karlsson utelämnade enbart följande mening? ”Det finns fortfarande endast ett begränsat antal resultatindikatorer på politikområdesnivå redovisade i budgetpropositionen.”

Anf. 40 SONIA KARLSSON (s) replik:

Fru talman! Ja, det stämmer. Det var bland annat för att jag ville dra ned inledningen något. Vad jag sedan säger är: ”Utskottet förutsätter att arbetet med att för vissa politikområden dels precisera målen, dels redovisa indikatorer för dessa intensifieras och ges hög prioritet.”

Det är ju det som är det viktiga i sammanfattningen.

Anf. 41 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Det var en väldigt lämplig mening att utelämna om man vill korta ned.

Jag ska gärna upprepa det jag sade förut. Jag säger inte att Sverige är på väg mot den grekiska situationen. Men vi är inne på ett sluttande plan. Jag tycker att Karin Pilsäter på ett utmärkt sätt har exemplifierat detta. Jag tog ett exempel, nämligen ersättningen till dem som har drabbats av stormen Gudrun. Den utbetalas nu inte som ett direktbidrag, så att man ska kunna möta de kostnader som direkt uppstår, utan som en skatterabatt, en skattesänkning.

Och vi hörde i gårdagens partiledardebatt partiledare Göran Persson uttala sig om hur förkastligt det är med skattesänkningar. Att man just här har valt den principen i stället för ett direktbidrag, som annars hade varit det naturliga, bottnar naturligtvis i just känslan för att tricksa med utgiftstaket eftersom ni befinner er precis under detta utgiftstak. Det är ju ett akrobatiskt budgettricksande som pågår. Det var detta som jag påpekade. Det är farligt, och det leder i långa loppet helt fel.

Anf. 42 ROGER TIEFENSEE (c):

Fru talman! Statens årsredovisning och statens budget skulle kunna vara så mycket enklare, så mycket lättare, att ta till sig och så mycket mer transparent. I dag lever staten lite grann ur hand i mun. Man mäter och budgeterar det kassamässiga flödet.

Det naturliga borde vara, som Karin Pilsäter mycket riktigt påpekat här, att mäta kostnader och intäkter – alltså att räkenskaperna var uppbyggda utifrån bokföringsmässiga principer, precis som det är i kommuner och landsting och precis som nationalräkenskaperna är uppbyggda.

Om statens budget lades upp efter bokföringsmässiga principer skulle en uppskjuten utbetalning från ena sidan av ett årsskifte till den andra inte ses som en besparing, men i dag är det så. Kostnaden har ju funnits där. Enligt riktiga bokföringsprinciper kan man liksom inte komma bort från kostnaderna. Men nu tycker man att man sparar pengar genom att skjuta upp en betalning. Det är självklart för ett företag och för privatekonomin att man inte sparar om man dröjer med en betalning. Kanske får man en betalningsanmärkning, eller kanske får man betala extra ränta. Så hände när Sverige sköt på inbetalningen av medlemsavgiften till EU häromårsskiftet. Det kostade oss i storleksordningen 12 miljoner kronor, tror jag – en helt onödig utgift.

Det har funnits finansministrar långt tillbaka i tiden som har sagt att varje krona som man slösar bort är en stöld från de fattiga. Jag tycker att det är precis så när man inte kan hantera pengarna på ett bra sätt.

Dagens redovisningsprinciper kan få helt bisarra effekter. Nu är det norm att Sverige väntar med att plocka hem pengarna till lantbruksföretagarna, väntar med att plocka hem pengarna för det år de är avsedda för,

för att i stället ta hem dem året därpå. Man väntar alltså med att ta hem intäkten och gör utbetalningen året efter.

En tidigareläggning av utbetalningen skulle inte ha någon som helst påverkan på saldot, på statens finanser. Ändå gör man så här för att kringgå det hela och få ett lägre utgiftstak. Effekten blir att lantbruksföretagarna får en förlust. De får vara bank åt staten och ta ränteförlusten. Så hanteras kolgruvearbetare i Ryssland. Man låter dem inte få lönen, utan den hålls inne. Jag tycker att det är oanständigt att hantera svenska företagare på precis samma sätt.

Fru talman! Upplägget med kostnadsmissig redovisning möjliggör faktiskt det budgettricksande som regeringen ägnar sig åt. Med dagens principer är det bara en klantig regering som inte klarar utgiftstaket. Det enda som detta visar är just hur utbetalningarna har varit. Man tar sig alltså rätten att skjuta på utbetalningarna.

Med en kostnadsmissig redovisning skulle utgiftstaket bli ett verkligt styrmedel. Detta är utrett och klart. Det finns en departementspromemoria om nya principer för utformningen av statsbudgeten, så det skulle gå att bara genomföra detta.

Utskottsmajoriteten säger att utredningsarbete pågår. Men sanningen är väl att förslaget är lagt på hyllan, eller rentav i papperskorgen.

Varför vill man inte göra det här? Jag tror att det handlar om att regeringen vill fortsätta att ta sig rätten att kunna klara utgiftstaket. Jag tror inte att regeringen kommer att bli klantig, utan man kommer nog att ta sig den här rätten. Så gör bara en regering som sätter makten och prestige med att klara utgiftstaket framför att leda landet på ett ansvarsfullt sätt. Jag tycker att det är synd.

Med detta yrkar jag bifall till reservationen.

Anf. 43 TOMMY TERNEMAR (s):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkande FiU28, innebärande att årsredovisningen för staten och Riksrevisionens redogörelse läggs till handlingarna, samt avslag på motion Fi240 och på reservationen.

Vi kan konstatera att efter några år med ett ökande antal revisionsberättelser med invändningar bröts nu den negativa utvecklingen vid granskningen av myndigheternas årsredovisningar år 2004.

I årsredovisningen ser vi att statsbudgetens inkomster ökade med 32,7 miljoner kronor mellan inkomståren 2003 och 2004. Vi kan också se i årsredovisningen att det efter ett mindre underskott åren 2002 och 2003 nu återigen är ett överskott i de offentliga finanserna.

Utgiftstaket för staten underskreds med en marginal på 2,4 miljarder.

Fru talman! Låt mig något få kommentera de båda motioner som finns i ärendet.

Motionen från Inger Lundberg med flera handlar om regional utveckling i myndigheters årsredovisningar. Krav på sådan redovisning om regional utveckling finns redan i dag för de myndigheter som är berörda.

Motionen från Lennart Hedquist, Moderaterna, liksom reservationen handlar om att regeringen ska lägga fram en tidsplan för riksdagen om när statsbudgeten i största möjliga utsträckning kan redovisas i kostnads- och intäktstermer i stället för på kassamässig grund.

Regeringen har under senare år lagt ned ett betydande arbete på att undersöka konsekvenserna av och förutsättningarna för att i stor utsträckning utforma statsbudgeten på kostnads-intäktsmässig grund i stället för på kassa- eller utgiftsmässig grund.

De bedömningar som gjorts redovisas utförligt i årsredovisningen för staten år 2004. Jag tycker nog, fru talman, att man bör ha respekt för detta arbete.

Argumenten för att bland annat gå över till en kostnadsnärlig redovisning är att kommuner och landsting övergivit den kassamässiga metoden.

Enligt min uppfattning finns det skäl att lyfta blicken från kommuner och landsting när det gäller att diskutera just den komplexa fråga som är grunden för budgeteringen.

Statens budget påverkar både den reala och den finansiella samhälls-ekonomin. En stat bör därför jämföras med andra stater, ej kommuner och landsting. Gör man det finner man att det av sammantaget ca 185 stater faktiskt inte är fler än tre som för närvarande använder sig av full kostnads-intäktsmässig budgetering. Dessa tre är Nya Zeeland, Australien och Storbritannien. Härtill kommer att en handfull länder, däribland Sverige, har tagit några steg på vägen från kassamässig budgetering i riktning mot kostnads-intäktsmässig budgetering.

I internationella organ pågår i dag ett arbete med att utforma standarder för redovisning av transaktioner och händelser som är typiska för offentliga organ men som saknar motsvarighet hos privata organisationer.

Alltfler länder inom OECD inför på samma sätt som Sverige en statlig redovisning som i olika utsträckning baseras på bokföringsmässig grund, samtidigt som statsbudgeten budgeteras och följs upp i kassamässiga termer.

Att snabbt och fullt ut utforma statsbudgeten på basis av kostnader och intäkter anses av många inte vara en självklar väg. Ett skäl är att likviditetsfrågorna kan ha stor betydelse i den ekonomiska styrningen och för besluten om ett lands statsbudget.

Enbart kostnader och intäkter ger inte någon heltäckande bild av statens finanser och ekonomiska ställning som grund för de olika beslut som riksdagen fattar i samband med budgetpropositionen.

Fru talman! I motsats till motionären har vi från utskottets majoritet förståelse för den omsorgsfullhet och försiktighet som präglar regeringens arbete på detta område.

Ytterligare kunskap och överväganden behövs. Men det finns anledning att vänta sig att regeringen under de närmaste åren återkommer till riksdagen med avgränsade och väl avvägda förslag om ökad användning av kostnads- eller intäktsmässig budgetering.

Anf. 44 GUNNAR AXÉN (m) replik:

Fru talman! Återigen får vi ett gott prov på socialdemokratisk selektivitet när det gäller redovisande av den ekonomiska situationen i landet.

När Tommy Ternemar redovisar det som står i årsredovisningen säger han stolt: Nu äntligen har de offentliga finanserna visat ett överskott igen, vilket de gjorde 2004. Det är sant om man i de offentliga finanserna räknar in pensionssystem, kommuner och landsting och staten. Då är

överskottet 1,1 %. Men regeringens mål är att överskottet ska uppgå till 2 % över en konjunkturcykel. Men om man toppar på 1,1 % under ett högkonjunkturår är man ju väldigt långt ifrån att nå det målet.

Å andra sidan är det årsredovisningen för staten som vi debatterar. Tommy Ternemar nämner inte någonting om att underskottet i statens ekonomi ökade förra året från 46 miljarder 2003 till 53 miljarder förra året, 2004, som var ett högkonjunkturår med en extremt hög tillväxt för att vara Sverige.

Jag ska inte fråga Tommy Ternemar varför han inte upplyste om underskotten i statsbudgeten. Jag förstår att man helst vill hålla undan den typen av siffror, precis som när det gäller många andra ekonomiska siffror som inte talar till regeringens fördel. Däremot skulle jag vilja att Tommy Ternemar förklarar varför statens budget har ett så kraftigt ökat underskott under ett högkonjunkturår som 2004.

Anf. 45 TOMMY TERNEMAR (s) replik:

Fru talman! Det är ändå glädjande att Axén ger mig rätt, att vi har ett överskott i de offentliga finanserna på 2,4 miljarder. Det har vi inte hört någonting om förut.

Visst har vi haft en högkonjunktur, men vi har inte haft en högkonjunktur på arbetsmarknaden, utan där har vi medvetet gått in och satsat på det området. När vi lade fram budgeten förra året fick vi kritik för att vi blåste på och överskred saker och ting. Nu får vi kritik för att vi har gjort för lite på arbetsmarknaden. Det kostar pengar att vidta dessa åtgärder.

Anf. 46 GUNNAR AXÉN (m) replik:

Fru talman! Vi har aldrig förnekat att de offentliga finanserna har visat överskott. Däremot ligger inte överskottet ens i närheten av vad det borde vara för att man ska uppnå regeringens eget mål om 2 % överskott i de offentliga finanserna över en konjunkturcykel.

Däremot talar Socialdemokraterna tyst om budgetunderskottet i statens finanser som alltså växte från 46 till 53 miljarder förra året. Jag efterfrågade också svar på frågan hur den kan komma sig att underskottet ökade så mycket under ett högkonjunkturår.

Jag tackar för beskedet som jag fick från Tommy Ternemar, att det handlar om den växande arbetslösheten som kostar pengar i form av att man måste satsa mer på arbetsmarknadspolitiska åtgärder för att få ned den öppna arbetslösheten till regeringens mål på 4 %.

Detta leder till en följdfråga. Vad ser Socialdemokraterna för lösningar på det problemet, att vi trots ett högkonjunkturår har en stigande arbetslöshet som medför negativa konsekvenser för statens ekonomi? Vad är lösningen på detta problem? Vad tänker Socialdemokraterna vidta för åtgärder för att vi ska få fler växande företag, fler nya riktiga jobb och ökad tillväxt så att vi kan slå vakt om välfärden och pensionerna i framtiden?

Anf. 47 TOMMY TERNEMAR (s) replik:

Fru talman! Jag vet inte om jag ska ge mig in på en arbetsmarknadspolitisk diskussion. Vi pratar ju faktiskt om årsredovisningen för staten.

De åtgärder som vi vidtar inom arbetsmarknadens område kommer givetvis att leda till fler arbeten.

Precis som när vi har de vanliga diskussionerna oss emellan gäller det att satsa på en mängd olika åtgärder.

Anf. 48 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! För protokollets skull vill jag börja med att påpeka att statens inkomster ökade med 32 miljarder förra året, inte miljoner vilket sades här tidigare. Det gäller att hålla reda på nollorna.

Trots detta har vi ett stort underskott i staten. Det framgår också mycket tydligt av årsredovisningen att regeringen inte har lyckats att få det underskottet att överstiga inbetalningarna i pensionssystemet. Det är tydligen någonting som vi ska vara tacksamma för.

Apropå detta att människor undrar vart alla pengar tar vägen är det väl ändå rimligt att vi kan försäkra medborgarna om att de pengar som betalas in i premiepensionssystemet kan inte ens regeringen och stödpartierna lägga vantarna på, även om man ofta försöker att ge det intrycket, men det kan man alltså inte.

När man läser årsredovisningen och regeringens argumentation för att behålla nuvarande primitiva metod tycker jag att man måste underkänna argumentationen. Jag tycker också att man måste underkänna Tommy Ternemars argumentation för detta.

Exempelvis är Storbritanniens budgetordning mer professionell och liknar den som man har i företag. Där har man också fått en betydligt bättre ekonomistyrning. Jag skulle vilja be Tommy Ternemar förklara varför han anser att det är så viktigt att via budgeten kunna följa *cashflow*-situationen. På vilket sätt ger det en bättre ekonomistyrning att det skulle vara viktigt att följa snabba förändringar i inflöden när det gäller budgethantering i stället för att ha en ekonomistyrning med kostnader och intäkter som underlag för en bokföringsmässigt upprättad budget?

Den andra frågan jag skulle vilja ställa är: Vilka specifika fördelar finns det med att ha olika modeller för statens redovisning och statens budget? Det framfördes ju här som en lämplig utveckling. Vilka fördelar finns det med att inte kunna jämföra budgeten med årsredovisningen?

Anf. 49 TOMMY TERNEMAR (s) replik:

Fru talman! Precis som jag sade i mitt anförande har det gjorts och görs ett arbete på Finansdepartementet för att man ska gå över till en kostnads- och intäktsbaserad budgetering och redovisning. När man tittar på detta ökar ju kunskapen, och då ser man att det inte täcker budgeten helt och hållet.

Som jag sade: Av 185 stater är det bara tre stater som har gått över till kostnads- och intäktsmässig budgetering.

Anf. 50 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! Det där var ju inte något argument eller någon förklaring, utan det var en upprepning av saker som redan har sagts, nämligen att det pågår ett snigelartat arbete. Sverige ska alltså inte gå före och göra som ett antal stater har gjort, utan vi ska ligga i bakkant.

Men ni brukar ju alltid berömma er av – nästan som om det vore på grund av personliga insatser – att Sverige har ett utgiftstak och ett mindre dåligt resultat i våra offentliga finanser än vad de flesta andra länder har i OECD-området. Då måste jag återigen fråga: Om nu Sveriges offentliga finanser är så mycket bättre än många andra länders, är det då de länderna som man ska ha som rättesnören när man går vidare i utvecklingen? Eller är det de länder som kanske är bättre än Sverige som man möjligen ska snegla på? Jag tycker att vi ska fundera på vad som är bra i sak, inte att vi ska jämföra oss med dem som har ett sämre resultat.

De ekonomistyrningssystem man har är naturligtvis inte hela förklaringen, men har man bra sådana underlättar det ju. Det är liksom ett ramverk. Den budgetsanering och den uppstramning av regelverken som gjordes under 90-talet har sedan förflackats i regeltillämpningen, och resultatet av det är ju en underminering av statsfinanserna.

Det står mycket tydligt i Ekonomistyrningsverkets rapport: ”Den relativt svaga arbetsmarknadsutvecklingen kan dock bara förklara en del av underskotten i statsbudgeten.” Man visar att en förbättring med en procentenhet skulle innebära 8 miljarder, medan däremot ofinansierade utgiftsökningar och inkomstminskningar försämrar budgetsaldot med 40 miljarder.

Ni ger ingen riktig förklaring, bara en liten delförklaring. Huvudförklaringen är att man inte har tillräckligt bra ekonomistyrning och att man inte kan hålla i pengarna. Då vill jag ha ett bättre regelverk, och jag tycker att du ska ge några argument om du inte vill att vi ska ha det.

Anf. 51 TOMMY TERNEMAR (s) replik:

Fru talman! Det går att missuppfatta det mesta om man vill. Vi är faktiskt överens om att vi ska ha bra redovisningsinstrument. Det är väl ingen som har sagt någonting annat, Karin Pilsäter?

Som jag sade i mitt anförande kan vi vänta oss att regeringen kommer tillbaka till riksdagen med ett förslag om ökad användning av kostnads- och inkomstmässig grund för budgetering. Där är vi överens.

Anf. 52 ROGER TIEFENSEE (c) replik:

Fru talman! Tommy Ternemar säger i sitt anförande att det är bara tre länder som har fullständigt kostnadsässig redovisning. Jag tar det som ett argument för att vi ska ta det lite försiktigt vid övergången till det i Sverige. Men om vi i Sverige skulle resonera på samma sätt när det gäller pensionssystemet skulle vi inte ha något nytt och långsiktigt hållbart pensionssystem. Nu kan vi som svenskar – statsministern och andra – vara stolta och visa på ledarskap: Vi har skapat ett långsiktigt hållbart pensionssystem. Jag är väldigt glad över att vi kunde nå en bred majoritet och reformera pensionssystemet.

Jag skulle också vara mycket glad om vi kunde nå en bred majoritet om att införa bokföringsmässiga principer för statsbudgeten. Jag tror att det skulle innebära bättre styrning av statens finanser. Min fråga till Tommy Ternemar är: Tror du inte att en sådan reform skulle vara bra?

Anf. 53 TOMMY TERNEMAR (s) replik:

Fru talman! Precis som jag sade i mitt anförande pågår det ett sådant arbete, och Roger Tiefensee nämnde det också i sitt anförande och sade

att det var klart. Det är helt klart att vi ska ha bra redovisningsinstrument som speglar budgeten. Man kan se det i årsredovisningen. Det innebär att vi kommer att gå i riktning mot en kostnads- och intäktsmässig grund för budgeteringen. Det har jag sagt nu vid flera tillfällen.

Anf. 54 ROGER TIEFENSEE (c) replik:

Fru talman! Det pågår ett arbete, säger Tommy Ternemar. Ja, men när jag ställde en fråga om detta till finansministern för några månader sedan fick jag svaret att det för närvarande inte är aktuellt att lägga fram något sådant förslag. Man kan fråga sig vad man har för arbetstakt och när man har tänkt sig att komma fram.

Jag är mycket stolt över den nya budgetordning som skapades under 1990-talet, när Centerpartiet var med och tog ansvar för att sanera statens finanser. Då såg vi nödvändigheten i att skapa striktare ramar kring budgetprocessen, så att en riksdagsmajoritet inte helt plötsligt skulle kunna skapa nya utgifter och be regeringen att fixa intäkterna för det. Jag är stolt över det, men jag är inte nöjd. Jag vill gå vidare.

Tommy Ternemar hänvisar till att det pågår ett arbete. När skulle du, Tommy Ternemar, vilja att detta arbete sätts i sjön? Jag ser en poäng i att göra det så fort som möjligt. Precis som Karin Pilsäter anser jag att vi är ute på ett sluttande plan. Vi har inte riktigt grepp om styrningen av statens finanser. Jag tycker att det är dags att skaffa sig det greppet.

Anf. 55 TOMMY TERNEMAR (s) replik:

Fru talman! Jag kan inte säga något exakt datum för när detta ska genomföras. Det kommer väl i takt med att man skaffar sig kunskaperna och när man tycker att det är nödvändigt.

Anf. 56 SIV HOLMA (v):

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på reservationen. Jag kommer i mitt anförande i huvudsak att behandla utvecklingen av den ekonomiska styrningen i staten: resultatredovisningen.

Riksrevisionen har i sin granskning bland annat påpekat vikten av att budgetlagen följs och att regeringens prognoser varit dåliga. Konsekvenserna av att prognoser slår fel blir att regeringen har framtvingat oförutsedda neddragningar inom andra utgiftsområden. Neddragningarna har gjorts för att utgiftstaken ska kunna hållas. Vi har i kammaren riktat kritik mot systemet med utgiftstaken, och vi kan konstatera att vi har fått gehör för en del av denna kritik. Vi ser därför fram emot regeringens löfte att återkomma till frågan om en sysselsättningsmarginal i budgetpropositionen för 2006.

Detta är något som jag tror skulle kunna få den effekt som Riksrevisionen efterlyser. Det vill säga att det skulle kunna bidra till att budgetpolitiken blir mer långsiktig och förutsägbar.

Regeringen har i budgetpropositionen 2005 redovisat inriktningen för det fortsatta arbetet med att utveckla resultatredovisningen till riksdagen. Arbetet med resultatindikatorer och nyckeltal är viktiga för att kunna bedöma graden av måluppfyllelse inom olika områden.

Finansutskottet har med hjälp av riksdagens utredningstjänst fått fram ett underlag på hur resultatredovisningen utvecklats. Den visar att resultatredovisningen på politikområdesnivå är begränsad. Indelningen av

politikområden överensstämmer inte helt med indelningen i utgiftsområden och därmed utskottsindelningen. Den visar också att det är svårt att få en överblick över politikområdena, till exempel målen för politikområdena eller omfattningen på anslagen per politikområde.

Alla som försökt sig på att förstå och sätta sig in i statsbudgeten kan nog instämma i slutsatsen att det är svårt att få en överblick över kopplingen mellan utgiftsområden och politikområden. Indelningen av den statliga verksamheten i politikområden infördes för drygt fem år sedan. Jag ser fram emot, precis som finansutskottet skriver i sitt ställningstagande, att regeringen i budgetpropositionen 2006 presenterar en tidsplan för arbetet med att göra kopplingen mellan politikområde och utgiftsområde mer överblickbar och därmed lättare för oss i riksdagen att följa upp, kontrollera och ompröva den statliga verksamheten.

Trots att mål- och resultatstyrningen har utvecklats under en lång tid visar den på brister. Riksrevisionen skriver i sin årliga rapport 2005: ”Genom resultatstyrning – det vill säga målen och återrapporteringskraven för den statliga verksamheten – kan regeringen styra och följa upp hur myndigheterna hanterar sina åtaganden.” Av deras iakttagelser i en förstudie framgår att kartläggningen visar att målen ofta är allmänt formulerade. Mer än hälften av regleringsbrevens innehåller enligt deras bedömning mål som är otydliga och svåra att mäta. Målen är uttryckta i termer av att bidra till, verka för, främja, utveckla, stödja, förbättra etcetera. Mer än en tredjedel av regleringsbrevens har otydliga återrapporteringskrav. Regeringen begär en redovisning av insatser som har genomförts snarare än resultatet av gjorda insatser.

I utskottets ställningstagande pekar vi på att det fortfarande endast finns ett begränsat antal resultatindikatorer och att de finns inom ett fåtal politikområden. Däremot finns det en stor mängd information om insatser, resultat och olika omvärldsförändringar. Visserligen verkar det finnas tydliga indikatorer på lägre nivåer, men detta är inte tillfredsställande.

Uppföljningen och resultatredovisningen av politikområden måste utvecklas vidare och bli bättre för att riksdagen ska kunna följa upp, kontrollera och ompröva den statliga verksamheten. För att riksdagen ska kunna dra korrekta slutsatser av uppföljningen är det viktiga att ansvarsfördelningen mellan olika verksamheter är tydlig. Det är svårt att få överblick över vilka politikområden som statsråden ansvarar för. Av utredningstjänstens genomgång framgår till exempel att ett ansvarigt statsråd och departement kan anges för de flesta politikområden – drygt 80 %.

Det var slutligen på riksdagens initiativ som resultatskrivelserna kommit till. Ett önskemål har varit att riksdagens skulle få en resultatskrivelse per utgiftsområde och år. Utredningstjänstens översikt visar på att i jämförelse med önskemålet har få sådana skrivelser kommit till riksdagen. Dessutom skulle det underlätta om det tydligt angavs vilka skrivelser som var att betrakta som resultatskrivelser. En mer utvecklad resultatredovisning skulle med fördel kunna presenteras i form av resultatskrivelser. Vänsterpartiet vill i detta sammanhang poängtera vikten av att resultatskrivelserna innehåller ett genusperspektiv, det vill säga beskriver hur utgifter och inkomster påverkar kvinnors respektive mäns ekonomiska verklighet.

Avslutningsvis vill jag kommentera den socialdemokratiska motionen Fi240 av Inger Lundberg med flera. Motionen går ut på att regeringen ålägger myndigheterna att i sina årsredovisningar redovisa hur de under året bidragit till den regionala utvecklingen. Det jag tror att motionärerna vill åstadkomma anser jag att man kan uppnå bättre om regeringens uppdrag i regleringsbrev blir tydligare och därmed mätbara.

Riksrevisionen pekar på att till exempel de regionala stödets inriktning har ändrats av riksdagen men att det inte återspeglas i regeringens beslut om mål och återrapporteringskrav. I dess granskning har det dessutom framkommit att regeringen har givit olika mål till Nutek och länsstyrelserna även i de fall då de hanterat samma stöd.

Jag vill göra några korta kommentarer om det som de borgerliga ledamöterna har framfört. När det gäller den kostnadsmässiga principen tycker jag personligen att det är viktigt av demokratiska skäl att göra en statsbudget så tillgänglig som möjligt. Jag välkomnar naturligtvis en sådan utveckling.

I finansutskottets ställningstagande redogörs för en positiv inställning till det som ni har gjort en reservation om. Man får respektera att det tar en tid innan man kan genomföra det. Det pågår ett arbete. Trots att statsrådet har sagt att det inte för tillfället är aktuellt utgår jag ifrån att beredningsarbetet inte är färdigt.

Många har här talat om budgetlagen och tricksandet med utgiftstaken. Ni är egentligen, kära borgerliga kolleger, lika goda kålsupare som alla andra. Sitt inte i glashus och kasta sten!

Anf. 57 ROGER TIEFENSEE (c) replik:

Fru talman! Siv Holma för in en annan dimension i diskussionen om sysselsättningsmarginal i statsbudgeten. Hon menar att dagens utgiftstak hämmar satsningar på sysselsättning och arbetsmarknadsåtgärder när det är trångt under taket.

Min fråga är: Varför skulle det inte räcka med en vanlig marginal? Det är ert eget val att fylla de marginaler som vanligtvis finns, och finns mellan utgifterna och taken när man en gång sätter taken. Det är ert eget val att fylla de marginalerna med olika utgiftsdrivande reformer.

Skulle en sysselsättningsmarginal bli något slags gräddfil för Amsåtgärder, eller vad vill du fylla den med? Ekonomistyrningsverket har visat att utgiftstaken är historiskt sett självuppfyllande. Den nivå man sätter på taken fylls också med utgifter.

Det är ert eget val att göra så. En sysselsättningsmarginal skulle innebära att det blir ännu större möjligheter att fylla budgeten med olika reformer för att, som den här regeringen väljer att göra, köpa olika väljargrupper.

Anf. 58 SIV HOLMA (v) replik:

Fru talman! Vi vet att när arbetslösheten ökar är det inte alltid så att politiken kan bestämma om den ska öka eller inte. Om jag inte minns fel innebär 1 % arbetslöshet 5–6 miljarder i ytterligare kostnader som belastar statsbudgeten.

Vi vill komma ifrån att man tvingas att göra neddragningar inom andra nödvändiga utgiftsområden på grund av att arbetslösheten ökar.

Det kan vara internationella konjunkturen och sådant som kan skapa en sådan situation.

Därmed får man också en mer långsiktig och stabil budgetpolitik som är förutsägbar.

Prot. 2004/05:141

16 juni

Årsredovisning
för staten

Anf. 59 ROGER TIEFENSEE (c) replik:

Fru talman! Jag tror till skillnad mot Siv Holma att om man inte har allting under ett utgiftstak finns risken att vi kommer att få se ännu större expansion av de offentliga åtagandena.

Det är rätt att tumregeln är att 1 % högre arbetslöshet ökar utgifterna med ungefär 6 miljarder. Men om du har en budgeteringsmarginal på 1 %, som egentligen eftersträvas, skulle du klara det gott.

Varför ska man ha den speciella marginalen? Varför inte hålla fingrarna från att fylla marginalen med innehåll i stället för att låta den vara just en marginal för oförutsedda utgifter?

Det är inte bara arbetslöshet som det är fråga om. Vi har haft de två katastroferna stormen och tsunamin som också har krävt omprioriteringar.

Hade det inte varit bättre att i det läget kunna använda marginalen för att till exempel ge ett direktstöd till skogsägarna som drabbades av stormen?

Anf. 60 SIV HOLMA (v) replik:

Fru talman! Sysselsättningsmarginalen är oerhört viktig om vi som parti vill värna om till exempel ersättningsystemen i a-kassan och i sjukförsäkringen. Om man inte har sysselsättningsmarginalen skulle det innebära att man tvingades gå in för att minska kostnaderna väldigt snabbt. Vi ställer inte upp på att sänka ersättningsnivåerna för sjukpenningen till 60 %.

Det är svårast att ha en bra prognos för när arbetslösheten ökar. Det sades här att vi har haft en hög tillväxt. Men vi har inte haft samma tillväxt när det gäller att minska arbetslösheten. Jag är inte så säker på att den borgerliga alliansens förslag till åtgärder hade minskat arbetslösheten speciellt mycket.

Därför är det bra med den marginal vi föreslår. Det kan vara en möjlighet att klara av både–och, att både ha en bra statlig verksamhet och klara arbetslöshetskostnaderna om de ökar väldigt kraftigt.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under 14 §.)

10 § Granskning av metoder för att mäta kreditrisk och operativ risk

Föredrogs

finansutskottets betänkande 2004/05:FiU33

Granskning av metoder för att mäta kreditrisk och operativ risk (prop. 2004/05:153).

11 § En modernare rättegång

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2004/05:JuU29
En modernare rättegång (prop. 2004/05:131).

Anf. 61 CECILIA MAGNUSSON (m):

Fru talman! Jag hade hoppats att med tillfredsställelse få hälsa justitieministern välkommen till debatten. Men än har han inte dykt upp. Det är oerhört viktigt att justitieministern försvarar de förslag som man arbetar fram inom Regeringskansliet. Förhoppningsvis får jag tillfälle att hälsa honom välkommen senare.

Vidare vill jag meddela att vi moderater står bakom alla de reservationer som vi har i betänkandet, men jag yrkar bifall endast till reservation 5 under punkt 5.

Jag vill inleda med de moderata utgångspunkterna för rättegångarna och domstolarnas roll i ett fungerande rättssamhälle. Jag kommer sedan att redogöra för våra kritiska synpunkter på det förslag som vi nu har att ta ställning till och som Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänstern har lagt fram.

Varsamhet och grundlighet, fru talman, är två ord som jag tycker är viktiga då vi diskuterar rättegångsförfarandet. Vi moderater anser att i en föränderlig värld måste vi också utveckla arbetet i domstolarna.

Men detta måste göras med varsamhet och grundlighet, och på denna punkt har regeringen brustit i förslaget. Många förslag är bra, men genomförandet av dessa kräver praktiska möjligheter utan att man tummar på rättssäkerheten. Det kan vi aldrig ställa upp på.

Fru talman! Jag vill nu önska justitieministern välkommen till denna debatt bland justitieutskottets betänkandedebatter som vi har haft under året. Vi är glada att justitieministern har tagit sig tid att försvara förslaget.

Jag kommer nu till kritiken mot förslaget. För det första gäller det användandet av videokonferens. Det har varit en försöksperiod som har utvärderats, och nu ska verksamheten permanentas i alla domstolar. Det finns många fördelar med att använda den nya tekniken. Men muntlighet i domstol är en viktig princip, och detta förslag är väldigt långtgående då regeringen föreslår att i princip alla parter och andra kan höras i rätten via videokonferens. Vem ska då vara i rättegångssalen?

Denna möjlighet är vidsträckt för domstolarna, och det är viktigt att den inte utnyttjas på ett felaktigt sätt. Det finns en stor risk för rättssäkerheten här, eftersom förslaget över huvud taget inte reglerar under vilka omständigheter videokonferenser får genomföras. Det är helt oacceptabelt. Detta är inte grundligt förberett och det är inte varsamt tillvarataget när det gäller rättssäkerheten. Hur ska till exempel skyddet och rättssäkerheten kunna garanteras för ett vittne som sitter långt borta i en annan stad och som ska vara med på rättegången så att inte hon eller han utsätts för hot av någon som befinner sig på samma plats som vittnet?

För det andra gäller det införandet av prövningstillstånd för prövning i hovrätten av tvistemål. Detta är inte helt utan problem. Det är viktigt att tyngdpunkten för prövning i domstol ska ligga på första instans. Som tingsrätterna i dag fungerar hyser vi stora tvivel på att de kan leva upp till den målsättning som regeringen har satt upp.

Större delen av rättstillämpningen är i dag privatiserad. Vi moderater pratar ofta om vikten av privatisering, men rättsområdet är ett område där vi inte vill se privatisering. Den utveckling som vi har i detta land är inte bra. De här förslagen kan ytterligare späda på detta.

Betydande orsaker till det är den långa tid som det tar för tingsrätterna att avgöra tvistemål och det faktum att många kritiserar kvaliteten på de avgöranden som görs. Många parter väljer därför att lösa tvister genom skiljedomsförfarande. Det är dyrt, och det missgynnar ekonomiskt svagare parter som riskerar att få ytterligare sämre rättssäkerhet.

Vad krävs då för att de reformer som regeringen föreslår ska hamna i god jord och bli bra? För det första krävs det resurser. För det andra krävs det resurser. För det tredje krävs det uppföljning.

Lagrådet har på ett utmärkt sätt beskrivit detta i sitt yttrande. Med nuvarande status på domstolarna och utan en rejäl ekonomisk satsning kommer inte detta att fungera; så är det bara.

Dagens status på domstolarna är långt ifrån acceptabel. Det kommer in alltfler mål, och de mål som kommer blir alltmer komplicerade. Samtidigt med detta ökade arbetstryck har domstolsväsendet under de senaste åren genomgått enorma organisationsförändringar med sammanläggningar och nedläggningar och nedskurna ekonomiska resurser.

Man har en balans – ärenden som man inte har kunnat avgöra – som är så stor som 4 600 mål, och den växer hela tiden. Trots att en domare har fått ett större beting att avverka – han eller hon ska avverka mellan 270 och 290 mål per år – kommer det ständigt nya och svårare mål. Nu ställer regeringen ytterligare krav på domstolarna utan att ge några ekonomiska möjligheter att utveckla verksamheten.

Som om detta inte vore nog kan man till det lägga åldersstrukturen på domarkåren. Minst hälften av alla i dag tjänstgörande domare går i pension inom fyra–sex år. Som lök på laxen har regeringen i budgeten föreslagit en neddragning i utbildningen av nya domare. Hur ska detta kunna gå ihop?

I tilläggsbudgeten – där debatten alldeles nyss har avslutats – finns ingen ljusning och inga som helst pengar till domstolsväsendet i denna del. Vi lär väl få återkomma till höstbudgeten.

Det är stora resurser som måste tillföras dels för den allmänna situationen inom domstolsväsendet, dels för den specifika reform som vi har att diskutera här i dag.

Enligt förslaget ska det vara tre lagfarna domare som avgör ett tvistemål, i stället för som i dag bara en. Det här kräver ytterligare domarresurser. Det är jättebra för rättssäkerheten. Men, mina vänner och justitieministern, det kostar!

Sedan har vi den tekniska utrustning som måste köpas in och installeras runt om på domstolar och myndigheter. Det krävs också människor som kan hantera utrustningen på ett acceptabelt sätt. Jag har läst igenom Domstolsverkets budgetunderlag, och jag måste erkänna att jag blev lite mörkrädd. Där talas det om satsningar på ca 100 miljoner kronor. Men de

satsningar som man talar om på Domstolsverket gäller inte något särskilt modern utrustning. Det är analoga maskiner där man sparar materialet på VHS-band. Det är inte den moderna tekniska utrustning som man pratar om i propositionen.

Vi talar här om tal i storleksordningen en kvarts miljard kronor för denna utrustning och installation. Det är de summor som det rör sig om. Men till det ska läggas generationsskifteskostnader och kompetensutvecklingsfrågor. Jag tänker inte närmare gå in på det även om det finns mycket att säga i den delen. Det gäller också stödpersonal.

Det skulle vara klädsamt om justitieministern gav oss här i kammaren, domstolarna, som ska hantera förslaget, och allmänheten, det svenska folket, besked om hur stora satsningar man tänker göra och hur mycket pengar man tänker anslå till denna reform. Ett besked, tack, statsrådet!

Fru talman! Detta gör att jag osökt kommer in på frågan om ikraftträdandet. Regeringen begär att riksdagen inte fattar något beslut om vid vilken tidpunkt beslutet ska träda i kraft. Enligt våra grundlagar är det faktiskt vi i riksdagen som ska stifta lag och fatta beslut om detta, och det är regeringen som utan dröjsmål ska effektuera de beslut som vi fattar. Konstitutionsutskottet har sagt att det ska finnas synnerliga skäl för att riksdagen ska bemyndiga regeringen att fatta ett sådant beslut. I detta fall finns inga synnerliga skäl. Jag skulle vilja ha besked av justitieministern vilka synnerliga skäl som finns för att regeringen ska få detta bemyndigande. Det har inte framgått särskilt väl i propositionen. Vi i den borgerliga alliansen har hittat bara ett skäl, och det är det ekonomiska skälet, och det är inte tillräckligt.

För att justitieministern inte ska glömma dem vill jag upprepa mina frågor. Den första är: Hur mycket pengar kommer regeringen att anslå för att sätta denna reform i sjön? Den andra är: Vilka synnerliga skäl finns det för att riksdagen ska gå ifrån sitt normala beslutsförfarande när det gäller den här reformen?

Anf. 62 JAN ERTSBORN (fp):

Fru talman! En modernare rättegång – det är inte alltid som titeln på en proposition och ett betänkande blir så bra som faktiskt är fallet här. Här är det fråga om en modernisering som vi i mycket stora delar står bakom. Det är inte bara den tekniska utvecklingen som måste göra sig gällande även i domstolsväsendet, utan det är även andra saker som tidens gång för med sig.

Vi i Folkpartiet liberalerna är förtjusta över att man permanentar videokonferenserna och att man nu kommer att ta upp förhör med parter och vittnen på video i stället för den enkla bandspelaren som hittills har skett.

Vi ser det också som tillfredsställande att man reglerar det här med en sidosal vid större rättegångar. Den situationen hade vi till exempel vid den tragiska diskoteksbranden i Göteborg för en tid sedan.

Andra saker som vi, och inte minst jag själv som tidigare utövande advokat, tycker är väldigt positiva är förändringarna när det gäller tvistemålen. Nu för man in regler om sammanställning av parternas ståndpunkter inför huvudförhandlingarna, det som vi populärt kallar trycket. Det här kommer att vara värdefullt för domare och parter.

Än mer värdefullt kommer det att vara att man ska upprätta tidsplaner för att avgöra målen. Det kommer att bli lite lättare för domstolarna att kunna styra avgöranden av målen. Det kommer inte minst att gynna parterna.

Vi som har arbetat i domstolar vet att vi har suttit ganska långa stunder och hört uppläsningar av skriftliga dokument som vi alla har tagit del av i förväg. Vi kommer naturligtvis med tacksamhet att se att vi nu kan mjuka upp den här regeln om muntlighet så att vi slipper de här långa uppläsningarna.

Så långt känns de här reformeringarna väldigt positiva.

Sedan kommer vi till frågan om prövningstillstånd till hovrätten. Den har föranlett många funderingar hos oss. Det är ingen självklarhet att införa prövningstillstånd till hovrätten när det gäller tvistemål. Det har tillstyrkts av tunga remissinstanser som Domstolsverket, Justitiekanslern och Riksåklagaren, men det avstyrks av Advokatsamfundet och de juridiska fakulteterna vid universiteten i Stockholm och Lund. De åberopar framför allt rättssäkerheten.

Vi har inte reserverat oss på den här punkten om prövningstillstånd. Och varför har vi inte gjort det? Vi tror att den möjlighet som det här förslaget för fram faktiskt är framkomlig. Vi tror att det på detta vis går att komma till rätta med de okynnesöverklaganden som vi har i domstolarna, och de är ju ett problem som tar rätt mycket resurser i anspråk. Vi delar uppfattningen att rättskipningen ska ha sin tyngdpunkt i första instans och att hovrättens funktion ska vara av kontrollerande art. Vi tror att skrivningarna om prövningstillstånd i 49 kap. 14 § i den nya lydelsen ska vara tillfredsställande för att klara rättssäkerheten. Det gäller naturligtvis speciellt ändringsfallen, men även granskningsfallen.

Vi vill betona, och jag hoppas att justitieministern gör det än en gång i dag, det som står på s. 185 i propositionen, nämligen att hovrätten ska meddela prövningstillstånd beträffande alla avgöranden som bedöms som tveksamma. Jag har en förhoppning om att våra hovrättsdomare ska klara att göra den prövningen och inte beakta balanser och ekonomiska incitament när man ska fatta beslut om prövningstillstånd.

I anslutning till frågan om prövningstillstånd kommer man osökt in på det som min kollega Cecilia Magnusson uppehöll sig en hel del vid, nämligen de ekonomiska resurserna till domstolsväsendet. Vi hoppas på ytterligare klarlägganden från justitieministern här i dag. Det är nödvändigt att det verkligen blir mer resurser och att de satsas på tingsrättsledet, annars faller ju den här reformen.

Jag tycker att Lagrådets yttrande över det här förslaget är så viktigt i sammanhanget att jag faktiskt ska läsa upp lite grann av det man sade. Det står på s. 437 i propositionen: "Lagrådet vill emellertid starkt understryka att det är helt avgörande för att domstolsväsendet skall kunna motsvara kraven på rättssäkra avgöranden inom rimlig tid att tillräckliga resurser ställs till domstolarnas förfogande."

När man läser detta och ser vad som hände under 2005 hoppas man kunna konstatera att det aldrig upprepas igen. När riksdagen beviljar 110 miljoner kronor extra och regeringen behåller de 24 miljonerna och drar in anslagskrediten så att det faktiskt blir minus för domstolsväsendet för 2005 blir vi väldigt bekymrade. Jag hoppas verkligen att det var en engångsföreteelse. Jag hoppas att den socialdemokratiska regeringen nu

inte bara kan följa de planer med mera medel till domstolsväsendet som finns för 2006 och 2007 utan att man helt enkelt kan fylla på med ytterligare ett antal miljoner.

Vi vill betona detta med resurser särskilt, och därför har vi reserverat oss. Jag vill härmed yrka bifall till vår reservation nr 6.

Folkpartiet liberalerna har två reservationer till som vi står bakom. Den ena har Cecilia Magnusson berört, och den gäller reformens ikraftträdande. Vi delar Cecilia Magnussons uppfattning. Vi har väldigt svårt att se att det finns skäl att bemyndiga regeringen att fastställa tidpunkten när reformen ska träda i kraft. Vi är helt enkelt rädda för att det är ekonomiska faktorer som kommer att avgöra när reformen kan träda i kraft.

Låt mig slutligen säga några ord beträffande vår reservation nr 9 om fotograferingsförbudet i domstolarna. Vi är alla överens om att vi ska bibehålla ett fotograferingsförbud i domstolarna. Det går säkert att komma till rätta med de enstaka bilder som har tagits genom öppna dörrar. Men en sak måste vi göra lagstiftningsvägen, och där är jag mycket besviken på utskottsmajoriteten. Det gäller när domstolen håller syn utanför domstolens egna lokaler och framför allt när man gör det i bostäder. Det är ett mycket starkt ingrepp att redan besluta om att hålla syn, men det är självklart att man måste göra. Men att göra det på ett sådant sätt att det kommer in fotografer och massmedier i enskilda personers hem är inte acceptabelt.

Vi har säkert alla framför oss bilderna från Knutby, och de illustrerar mycket väl hur långt man går när det gäller den personliga integriteten. Det kan vi aldrig acceptera från vår sida. På den punkten hoppas jag att vi får besked från justitieministern om att man kommer att fortsätta titta på den frågan för att återkomma med ett lagförslag senare.

Anf. 63 PETER ALTHIN (kd):

Fru talman! Ärade ledamöter, framför allt de närvarande men även de frånvarande och inte minst åhörare! Jag har glädjen, som är för mig rätt unik, att ha landets justitieminister här i dag. Det visar bland annat att han i varje fall hittar hit. Vi har saknat honom i många debatter, men vi kan släppa det nu och hälsa honom välkommen till den här debatten. Det visar också en annan sak, att Thomas Bodström är överens med mig om att det här är viktiga frågor.

Vi kristdemokrater prioriterar rättsfrågorna. Vi värnar om den enskildes rättssäkerhet och den enskildes rätt till en rättvis rättegång, därför att det är så enkelt som att tilltron till hela rättsväsendet bygger på att vi förlitar oss på en effektiv brottsbekämpning och en fri och oberoende rättskipning.

Själva rättssamhället är ingenting som man har en gång för alla, utan det kräver att medborgarna har förtroende för rättssamhället och för att domstolarna fungerar effektivt, att de fungerar kompetent och gärna också att de är lokalt förankrade.

Vi kristdemokrater är av den uppfattningen att mycket av det som finns i betänkandet och i propositionen om en modernare rättegång har inriktning och fokus på att man ska spara pengar. Och man gör det, vill jag påstå, på rättssäkerhetens bekostnad.

Begränsningen av möjligheterna till en rättvis rättegång och begränsningen av möjligheterna att överklaga påstår jag kommer att leda till att

allmänheten tappar förtroendet för rättsväsendet. Det är också, vill jag påstå, i strid med den rättstradition vi har i Sverige.

Det här förslaget är bra i vissa delar, men dåligt i andra delar. Det är en icke fullständigt genomarbetad produkt av vänsterkartellen. Jag kommer att ta upp några punkter för att visa vad jag anser att man har misslyckats med när det gäller att upprätthålla rättssäkerheten.

Fru talman! När det gäller avvisning av bevisning föreslår regeringen att domstolen ska äga rätt – jag läser innantill – att avvisa bevisning om beviset trots rimliga ansträngningar inte kan tas upp och avgörandet inte bör fördröjas ytterligare. Regeln föreslås kunna tillämpas i alla typer av mål. Jag hoppas att alla tar till sig vad jag läser nu. Som skäl för inrättandet av en sådan regel har man anfört svårigheterna att lägga fram bevisning på utsatt tid, vilket kan medföra att mål i allmän domstol inte kan avgöras med den skyndsamhet som är önskvärd.

Om Thomas Bodström inte har glömt bort allting som hände i rättegångarna när han medverkade vet han att det redan finns möjligheter för domstolen att avvisa bevisning om parterna kommer dragande med bevis som är fullständigt utan värde för saken, om det är uppenbart att bevisen saknar allt intresse och om bevisningen kan lösas på ett bättre och mindre kostsamt sätt. När det gäller tvistemålen finns det som kallas för stupstocks förelägganden. Man kan inte komma springande med bevisning alltför sent. Rätten har alltså redan nu möjlighet att avvisa en bevisning.

Här finns ett nytt incitament som jag påstår är ett stort hot mot rättssäkerheten. Det är inte bara jag, fru talman, utan det är också riksåklagaren och Ekobrottsmyndigheten bland annat, tunga remissinstanser, som avstyrker den av regeringen föreslagna lagändringen när det gäller brottmålsprocessen. Riksåklagaren och Ekobrottsmyndigheten anför starka rättssäkerhetsskäl, därför att parten bör ha rätt att lägga fram bevisning när den har någon betydelse för bedömningen av målet. Vi kristdemokrater tycker att det är fullständigt självklart att det är på det sättet. Vi tycker också att man redan nu kan lösa de problem som finns med de verktyg man har.

Jag påstår också, Thomas Bodström, att den föreslagna regeln är väsensfrämmande för ett rättssamhälle. Man kan bara tänka sig de parter som kan drabbas av en rättsförlust, om de förlorar ett mål och inte har fått möjlighet att framföra den bevisning som de ville framföra i målet. Jag menar att det här är fullständigt oacceptabelt. Dessutom skadar det inte att titta lite på artikel 6 i Europakonventionen, där det sägs att man har rätt att framlägga bevisning, att man har rätt att höra vittnen och rätt att åberopa egen bevisning.

Då undrar jag hur regeringen nu har kommit fram till det här, fru talman, mindre lyckade önskemålet. Jag har tittat i betänkandet för att se hur de har tänkt, i den mån de nu har tänkt. Det har de säkert gjort men inte särskilt framgångsrikt. På s. 11, där den här frågan behandlas, sägs det att den här grunden att avvisa bevisning bör dock inte komma i fråga annat än i undantagsfall. Då, Thomas Bodström, undrar jag: Vilka undantagsfall pratar vi om? Hur många är de? Är det ett, är det tio, är det hundra eller är det tusen? Vilka är de som inte får känna rättssäkerhet i samhället? Vilka är de som Thomas Bodström vill ska avstå från att ingå i rättssamhället och känna rättssäkerhet? Det skulle jag gärna vilja ha svar på. Hur många är de och vilka kan vi tänka oss att det är i Thomas

Bodströms rättssamhälle, där man struntar i ett visst antal som får hamna vid sidan om rättssäkerheten?

Regeln om avvisning av bevisning står i strid med den rättssökandes legitima intressen att få lägga fram relevant bevisning. Det är inte särskilt lyckat, fru talman.

Men det finns ytterligare saker. När det gäller telefonnärvaro föreslår regeringen att de villkor som ska gälla för att delta i ett sammanträde genom videokonferens även ska kunna gälla dem som deltar per telefon. Det innebär att man kan tänka sig att parterna, åklagare och offentlig försvarare, ska sitta och delta i en förhandling per telefon. Det är fullständigt häpnadsväckande!

Varför kom ni fram till detta, Thomas Bodström? Också här står det i betänkandet att det är för att spara pengar. Man ska beakta de kostnader det innebär att dra in folk till en förhandling, men, står det också här, det ska bara ske undantagsvis. Nu är vi tillbaka till undantagen. En del av befolkningen hamnar utanför rättssamhället. En del av befolkningen struntar regeringen i. Jag vill veta i hur många fall man undantagsvis kan säga: Nu kör vi rättegången per telefon. Hur vet man vilka det är som sitter med vid rättegången när den körs per telefon? Vilka är det? Hur många är det? Är det de fattiga eller de rika, eller vilka är det? Det skulle jag också vilja ha svar på.

Prövningstillstånd är en rättssäkerhetsfråga. Det handlar om möjligheten för en rättssökande att överklaga tingsrättens dom. Jag föreslår och står fortfarande bakom att regeringen ska gå tillbaka till den position där även personer som dömts till böter ska få möjlighet att överklaga. När det gäller tvistemål föreslås det att man i i stort sett alla eller flertalet av tvistemål och domstolsärenden ska tvingas ha prövningstillstånd. Detta är en mycket rättsosäker situation.

Jag kan bara säga, utan att gå närmare in på det, fru talman, att jag har haft massvis med klienter och poliser, som ju Thomas Bodström känner till, som dömts till ett bötesstraff i tingsrätten men som inte får prövningstillstånd och inte sin sak prövad i hovrätten. De känner stor frustration och tappar tilltron till rättssamhället.

Sedan gällde det frågan om förnyad bevisupptagning i hovrätten. I anslutning till regeringens förslag om att muntlig bevisning som huvudregel ska läggas fram genom den videoupptagning som gjorts av förhöret i tingsrätten föreslås i betänkandet att den muntliga bevisningen får tas upp på nytt endast om ytterligare frågor behöver ställas – får tas upp i hovrätten endast om ytterligare frågor behöver ställas. Vem avgör detta? Vem avgör om det ska ställas ytterligare frågor?

Justitiekanslern är på Kristdemokraternas sida – eller tvärtom om så behagar – när han anser att förslaget är oklart eftersom man inte närmare vet när det kan vara nödvändigt att hålla ett nytt förhör. Också här svajar rättssamhället. Det gungar ordentligt. Jag vill att Thomas Bodström även tittar på artikel 6 i Europakonventionen beträffande rätten till en rättvis rättegång.

Slutligen skulle jag vilja sammanfatta på följande sätt: Spara gärna kostnader i alla sammanhang, även här, men inte på rättssäkerhetens bekostnad. Rättssäkerheten har inget pris. Samhället måste kunna erbjuda medborgarna ett rättssäkert samhälle och en rättvis rättegång. Kristde-

mokraterna värnar om den enskildes rättssäkerhet och rätten till en rättvis rättegång.

Jag står naturligtvis bakom Kristdemokraternas samtliga reservationer men yrkar för tids vinnande bifall endast till vår reservation nr 1 under punkt 1.

Anf. 64 GÖRAN NORLANDER (s):

Fru talman! Vi debatterar justitieutskottets betänkande 2004/05: JuU29. Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

När jag satt och lyssnade på Jan Ertsborn övervägde jag att stryka mig från talarlistan eftersom han från början instämde i stort sett i allt. På slutet kom det dock lite avvikande uppfattningar, och jag var därför tvungen att stå kvar på talarlistan. Det gläder mig att Ertsborn, som har stor erfarenhet från den här verksamheten, har så god insikt och så gott omdöme.

I betänkandet behandlas ett antal förändringar av det processuella regelverket. Förändringarna ska ligga till grund för modernare och effektivare rättegångar i allmänna domstolar utan att för den skull ifrågasätta kraven på rättssäkerhet och ändamålsenlighet. I korta drag går reformen ut på att skapa förutsättningar för bättre användande av modern teknik och ett bättre förfarande i domstolarna samt att få en mer ändamålsenlig hovrättsprocess.

Försöksverksamheten med videokonferenser kommer nu att permanentas och utvecklas. Vidare föreslås att berättelser från vittnen samt andra lämnade bevis dokumenteras med videoteknik. En ökad flexibilitet och därmed i större omfattning anpassning av handläggningen av ett mål till vad som behövs i det enskilda fallet kräver uppmjukningar av kravet på muntlighet och enhetliga regler för sammanträden.

Ett antal förslag syftar till att betona parternas ansvar för att målet drivs framåt. I hovrättsprocessen kommer systemet med prövningstillstånd att utvidgas till att omfatta flertalet typer av tvistemål och domstolsärenden som överklagas från tingsrätt till hovrätt. Vidare föreslås att hovrätten i större utsträckning än i dag ska grunda sin prövning på samma material som legat till grund för tingsrättens avgörande. Därmed tydliggörs att tyngdpunkten i rättskipningen ska ligga i första instans och att hovrättens främsta roll är att kontrollera de tingsrättsavgöranden som överklagas och att rätta eventuella felaktigheter. Hovrätten ska alltså i första hand vara en garant för materiellt riktiga avgöranden.

I betänkandet finns nio reservationer. Peter Althin från Kristdemokraterna står bakom de flesta av dem. Eftersom han riktade huvuddelen av sina frågor till justitieministern ska jag låta honom besvara dessa. Det samma gäller Cecilia Magnusson.

Några saker tänkte jag dock beröra, fru talman. Ekonomin har flera redan berört. Det finns farhågor om att ändringarna inte ska kunna genomföras. Det framgår mycket tydligt att den utrustning som måste införskaffas för att kunna genomföra reformen ska lånefinansieras och kommer alltså inte att påverka domstolsväsendets budget särskilt mycket. Domstolsväsendet kommer dessutom att tillföras mer medel under kommande år, vilket framgått av de debatter vi haft tidigare. Justitieministern får gå närmare in på detta.

När det gäller ikraftträdandet var ursprungsförslaget att reformen skulle träda i kraft den 1 januari 2007. Men man har gjort bedömningen, med tanke på den osäkerhet som uppstår i sådana här upphandlingsärenden, att vi inte kan veta den exakta tidpunkten för när utrustningen finns på plats. Önskvärt är ju att den ska finnas i samtliga domstolar när reformen träder i kraft. Därför föreslår vi att regeringen får bemyndigande att fastställa datum för när reformen ska träda i kraft.

Jag har läst konstitutionsutskottets betänkande, och det finns inget direkt förbud mot att göra så från riksdagen. Vi har möjlighet att i undantagsfall göra det. Även om jag inte kan den exakta definitionen av ”synnerliga skäl” anser jag att det här är ett sådant fall där vi med gott samvete bör kunna låta regeringen fastställa tidpunkten.

Jan Ertsborn tog upp frågan om fotograferingsförbud i bostäder, och jag delar i stort sett hans uppfattning. Det känns mycket olustigt när fotografer smyger sig in i bostäder. Jag tycker för egen del att vi kan titta vidare på frågan. Jag är dock inte tillräckligt insatt för att kunna avgöra om det strider mot andra regler och tycker därför att vi tills vidare kan ha kvar nuvarande bestämmelse. Jag hoppas att även tidningarna själva kan sanera så att fotograferna inte smyger sig in i de intimaste delar av bostäderna.

Peter Althin inledde med att säga att han insåg att ministern i varje fall hittade hit till riksdagen. Låt mig bara säga att jag inte tyckte det var speciellt snällt sagt. Senast i fredags slog justitieministern rekord i kammaren, och han är nog här betydligt oftare än Peter Althin. Den typen av påståenden hör hemma någon annanstans än i riksdagens kammare.

Med det, fru talman, yrkar jag än en gång bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 65 CECILIA MAGNUSSON (m) replik:

Fru talman! Jag håller med Göran Norlander – Ertsborn har ett utomordentligt gott omdöme. Vi jobbar mycket bra ihop, och de kritiska synpunkter som Folkpartiet framförde instämmer jag till fullo i. Men jag tror inte, fru talman, att Göran Norlander riktigt förstår vikten av den här frågan, hur viktig rättssäkerheten egentligen är, eftersom han i sitt anförande uppehöll sig vid andra frågor.

Jag skulle vilja fråga Göran Norlander hur man med videokonferens ska kunna tillgodose vittnens rättssäkerhet och rättstrygghet. Om vittnet sitter i Umeå och rättegången hålls i Skellefteå undrar jag hur rättssamhället ska kunna garantera att inte någon utövar påtryckningar på vittnet när det befinner sig i en helt annan stad. Eftersom regeringens proposition inte innehåller någonting om hur man ska kunna använda videokonferenser finns det öppningar för detta. Utskottets majoritet av socialdemokrater, miljöpartister och vänsterpartister har ju inte brytt sig om att ens ta upp den här frågan. Hur ser Göran Norlander egentligen på rättssäkerhetsfrågorna och vikten av att rättssäkerheten upprätthålls?

Anf. 66 GÖRAN NORLANDER (s) replik:

Fru talman! Jag ser mycket allvarligt på det. Det är en självklarhet för oss att man ska upprätthålla rättssäkerheten. Det har vi betonat i betänkandet, och det finns också angivet på ett antal sidor i propositionen.

När det gäller videokonferens har detta under den försöksperiod som nu har pågått ett antal år visat sig fungera väldigt väl. Nu tog Cecilia Magnusson exemplet Umeå och Skellefteå. Jag kan ta ett annat exempel, nämligen Umeå och Göteborg, där det är fråga om långa avstånd. Det måste väl vara en mycket klar fördel för en som till exempel ska vittna att kunna sätta sig på en polisstation eller i en rättsal i en stad i en annan del av landet och vittna därifrån i stället för att resa kanske flera dygn för att vittna i tio minuter. Naturligtvis är det en stor fördel, såväl för rätten och samhället i övrigt vad gäller kostnader som för de inblandade parterna.

Det kan också vara så att man inte vågar ställa upp och vittna i en rättsal. Även där är detta en fördel. Framför allt blir det rättssäkrare eftersom en person då får sitta i en annan lokal och därifrån delta i målet. Jag bedömer alltså att detta är betydligt rättssäkrare än nuvarande system.

Anf. 67 CECILIA MAGNUSSON (m) replik:

Fru talman! Jag tackar för svaret, men jag tycker att det är oerhört allvarligt att höra Göran Norlander säga att detta är bättre för samhället och även för rättssäkerheten. Varför har man då inte i propositionen eller i majoritetens betänkande skrivit in under vilka förutsättningar man ska kunna använda videokonferens? Varför ställer man inte upp vissa krav för detta så att man kan tillgodose rättstryggheten och upprätthålla den? För hur ska man från Göteborg tillse att vittnet i Umeå inte blir hotat eller är under tryck när vittnet bara framträder på videokonferens? Jag är övertygad om att det är mycket tryggare för ett vittne att åka från Umeå till Göteborg och vara i rättegångssalen där det finns säkerhetsmöjligheter än att kanske sitta på kommunen i Umeå och framföra sitt vittnesmål. Det är otillfredsställande.

Det är också intressant att Göran Norlander tycker att ekonomiska skäl är synnerliga skäl. Jag tror inte att konstitutionsutskottet skulle godkänna ekonomiska skäl som ett godtagbart synnerligt skäl. Nu är inte den frågan prövad, men jag tycker att det är en väldigt konstig uppfattning från Göran Norlanders och Socialdemokraternas sida att ekonomiska skäl ska räknas som synnerliga i en så viktig fråga som ikraftträdandet av en lagstiftning.

Anf. 68 GÖRAN NORLANDER (s) replik:

Fru talman! Jag börjar bakifrån. Om Cecilia Magnusson hade lyssnat på mig hade hon hört att jag sade att jag inte kunde den exakta definitionen på synnerliga skäl. Det går bra att läsa protokollet i morgon och kolla upp det.

Sedan förklarade jag också varför vi går med på att skjuta på ikraftträdandet. Det beror på att en komplicerad teknisk utrustning ska upphandlas, vi har upphandlingsregler som ska följas och så vidare, och vi vet inte om detta hinner bli klart till ett visst datum, den 1 juli 2007, som ursprungstanken var. Det kan hända att det blir klart tidigare, och då kan regeringen besluta att denna reform får träda i kraft kanske ett halvår eller i bästa fall ett år tidigare. Det vet vi ingenting om. Det kan också dröja ända in på år 2008. Det återstår att se. Vi har erfarenheter från andra ikraftträdanden där det har hängt på teknisk utrustning och det inte lyckats på grund av vissa problem i den här typen av ärenden.

När det sedan gäller rättssäkerheten, Cecilia Magnusson, vill jag än en gång betona att jag och Socialdemokraterna om några står för att vi ska ha ett rättssäkert samhälle. Men vi måste ju kunna utnyttja den moderna teknik som står till buds. Vi lever inte på 1950-talet, utan nu är vi faktiskt inne på 2000-talet där denna möjlighet finns. Jag tror inte att vi behöver vara ängsliga för att någon som sätter sig framför en videokamera i en annan tingssal i en annan del av landet ska bli utsatt för påtryckningar och av det skälet avge felaktiga vittnesmål. Det är min fullständiga övertygelse att detta kommer att bli bra.

Vi ska dock utvärdera reformen. Och som jag sagt tidigare från den här talarstolen: Om det skulle visa sig vid en utvärdering att detta inte fungerar är vi inte sämre än att vi också har kurage att ändra oss.

Anf. 69 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Jag tycker också att det är roligt att vara här. Det är också roligt att se Peter Althin, heltidsarbetande advokat med sidoinkomster på 1 miljon, närvara som heltidsarbetande riksdagsman. Med tanke på just detta faktum borde man kanske hålla lite lägre profil i just den typen av påståenden.

Men nu ska vi diskutera det här lagförslaget. De regler som gäller rättegångar har arbetats fram för flera decennier sedan. Vi levde i en annan tid då. Framför allt hade vi en helt annan teknik. Det är inte konstigt att principer som muntlighet och omedelbarhet, några av de saker som är grundvalar i våra regler, inte ser likadana ut nu som då. Det är också naturligt att dessa regler och bestämmelser utvecklas på samma sätt som andra.

Det är därför det är viktigt att vi även om vi med internationella mått har väldigt korta handläggningstider ser till att dessa blir ännu kortare. Det är också viktigt att vi ser till att rättegångarna blir så effektiva som möjligt. Det är också viktigt att se till att så få rättegångar som möjligt ställs in, någonting som vi alla vet är oerhört frustrerande för parterna som har gått och väntat på en viss dag. Detta ligger också bakom många av de förändringar som vi nu arbetar med.

Det är ganska självklart, det vet alla vi som arbetat med rättegång, att man kan hänvisa till skriftligt material. Det finns ju där, och det är klart att parterna med ombud ska kunna ta del av det. Det är också viktigt att i större utsträckning utnyttja möjligheterna att ta bevisupptagning utom huvudförhandling. Detta är inte på något vis en begränsning av rättssäkerheten. Det är också viktigt att man ser till att de allra enklaste målen som till exempel bötesmål ska kunna avgöras utan huvudförhandling.

Det ska också i begränsad omfattning kunna göras lite lättare att avvisa vittnen. Peter Althin, Jan Ertsborn och jag vet att det faktiskt finns någonting som kallas processmissbruk. Vi vet att det på ena sidan ibland finns några – med ett väldigt rymligt samvete, ska kanske sägas – som till varje pris vill förlänga en process och som inte heller drar sig för att göra det, till exempel genom att åberopa ett stort antal vittnen som sedan på huvudförhandlingsdagen visar sig inte vara nåbara. Och så får det skjutas upp, och så får det skjutas upp, och så får det skjutas upp.

Det här vill vi begränsa. Det är sannerligen inte att begränsa rättssäkerheten; det är att höja rättssäkerheten och rättstryggheten för parterna.

Vi anser också, med tanke på de goda erfarenheter som vi har från de videokonferenser vi har haft, att det är viktigt att detta nu permanentas. Vi har ju kunnat se att det fungerar bra. Det är också viktigt med tanke på att människor kan känna ett stort obehag och direkt rädsla i vissa situationer. Då är också videokonferens bra.

Det är också bra att telefonförhör, som i dag används vid flera tillfällen, begränsas och att det i stället blir videokonferenser.

Därför är de här förändringarna nödvändiga – för att vi ska kunna bli ännu mer effektiva och för att vi ska kunna höja rättssäkerheten.

När det gäller prövningstillstånd är detta någonting som har diskuterats under väldigt lång tid. Jag vet också att det har funnits förslag från regeringen som har sett annorlunda ut. Jag gör ingen hemlighet av att jag inte ansåg att det var det mest optimala. Jag anser nämligen inte att det generellt ska vara prövningstillstånd när det gäller brottmål.

Jag anser däremot att det finns goda skäl för det när det gäller tvistemål, och det är framför allt av två skäl.

Först och främst finns det ju redan en form av prövningstillstånd, inga nya omständigheter, ingen ny bevisning får åberopas, till skillnad mot i brottmål.

Det är också så att vi som bekant har ett skiljeförfarande. Det är viktigt. Det ska vi ha. Sverige har ett erkänt gott anseende på det här området. Det måste vi låta privata företag få välja, framför allt för att ärendet kan innehålla uppgifter som de inte vill ska bli offentliga och som kan påverka deras affärsverksamhet. Det är klart att det är till för just större företag. Det är också för dem som det framför allt används. Det är därför som det finns särskilda skiljeklausuler.

Men just på grund av det faktum att de finns måste man också när det gäller handläggning av tvistemål tänka på att inte handläggningen, precis som Jan Ertsborn säger, kan användas för att överklaga mål som man från början vet inte har någon möjlighet. Men jag delar helt Jan Ertsborns uppfattning, och du får gärna höra det igen, att är det tveksamhet ska det naturligtvis beviljas prövningstillstånd. Det här gäller de mål som vi mycket väl vet finns, som egentligen inte borde överklagas, men där man kan tjäna ytterligare på att tiden går.

Sedan vill jag också, Jan Ertsborn, som svar på den fråga som handlade om fotografering av syn bara allmänt säga att det egentligen inte fanns med i det här. Det har nu kommit en motion om det, men jag arbetar gärna vidare med detta. Vi har alla kunnat se det exempel som nämndes, men också andra där det är väldigt integritetskränkande. Utan att ta ställning till någonting tycker jag att det finns fog för det som Jan Ertsborn säger om den frågan.

Slutligen har vi ekonomin. Det är riktigt att domstolarna behöver ytterligare medel. Till skillnad mot det Cecilia Magnusson sade nyss tillförs domstolsväsendet 55 miljoner i tilläggsbudgeten. Det är viktigt att känna till. För de närmaste åren är det 110 miljoner för 2006 och ytterligare 90 miljoner på ram.

Jag tar gärna en ekonomisk diskussion. Men ni får faktiskt samla ihop er först. Det blir lite larvigt att ha fyra parallella diskussioner om ekonomin. Kom igen när ni har en budget! Då ska vi prata budget.

Även om ni har konkreta förslag om domstolsväsendet bygger era förslag på sänkt ersättning, på sänkt bistånd. Det är något som kd inte

kan acceptera. Folkpartiet kan inte acceptera ersättningen. Då blir det bara en luftdiskussion. Gärna en diskussion om ekonomin, men samla ihop er först så att vi inte har fyra separata helt hypotetiska diskussioner. Återkom gärna!

Det är förstås också intressant just med tanke på hur det nu ser ut i de här diskussionerna. Peter Althin lyfte fram den här frågan som oerhört viktig. Jag delar helt den uppfattningen. Då blir det förstås intressant att se hur ni i er kriminalpolitiska grupp, som ska presentera sina förslag före valet, kommer att säga hur ni vill att de här frågorna ska drivas i framtiden. Ni kan inte ha de här olika uppfattningarna. Nu när det är så viktigt, Peter Althin, antar jag att du, som sitter med i den här gruppen, inte gärna kan ansluta dig till en grupp som gör avkall på de här sakerna, om du någon gång i framtiden får vara med och bestämma.

Det vore också intressant att kunna få besked på den punkten. Eller är det bara principer som man kan avfärda efter den här debatten, om riksdagen fattar beslut om att driva igenom detta? Det är klart att man kan ändra tillbaka de här sakerna. Det är klart att man kan ta bort prövningstillståndet om man nu tycker att det är ett sådant oerhört stort hot mot rättssäkerheten. Det är klart att vi kan ändra tillbaka varenda regel. Vi får väl se om principen om rättssäkerhet är så stark hos Peter Althin och de övriga i den här gruppen. Det ska bli väldigt spännande att se.

Till sist tror jag trots allt att det finns en större enighet om många av de här sakerna, och det är viktigt att vi fortsätter att utveckla vårt domstolsväsende som ändå är ett fundament i vårt rättsväsende och i vår samhällsordning. Det här är ett viktigt steg. Många av de här sakerna har diskuterats under många, många år, och det känns väldigt skönt att vi nu har kunnat lägga fram konkreta förslag till riksdagen och att vi nu för första gången också förmodligen och förhoppningsvis får ett majoritetsstöd för de här så viktiga förändringarna.

Anf. 70 CECILIA MAGNUSSON (m) replik:

Fru talman! Varsamhet och grundlighet tycker jag är viktiga ord i den här debatten. I den delen tycker jag att regeringen har misslyckats. Vi moderater håller med regeringen och stödpartierna om att det är viktigt att förändra i systemen i denna föränderliga värld, men det får aldrig ske på bekostnad av rättssäkerheten. Det går inte att hålla upp rättssäkerheten utan viktiga inslag, som till exempel en hållbar ekonomi.

Jag måste ändå ta upp budgeten och de 55 miljonerna. Det har ingenting med vare sig grundfrågorna eller denna reform att göra, för det handlar om riksfärdtjänst. Tala sanning, snälla justitieministern! Det är viktiga frågor som vi pratar om. Det finns inga ytterligare resurser, varken till kompetensutveckling, generationsskiftet eller övrigt i regeringens förslag till tilläggsbudget.

Under mitt anförande nämnde jag de stora insatser i kvartsmiljardklassen som krävs. 250 miljoner kronor och mer krävs för sjösättningen. Det var den ena. Kommer de här pengarna?

Den andra delen är: Vilka synnerliga skäl har justitieministern för att inte låta riksdagen göra sitt jobb utan hävda att regeringen är bättre skickad till det?

Anf. 71 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Cecilia Magnusson är lite slarvig med orden. Hon säger att jag inte talar sanning. Det är precis det jag gör. Fråga Domstolsverket, Cecilia Magnusson. Efter den här debatten, gå och ring Domstolsverket och fråga, så kommer du att få svaret att detta är en samlad budget. Sedan kan man kalla det för olika saker. Det kan finnas tekniska förklaringar. Men detta är 55 miljoner kronor mer till Domstolsverket. Om du känner någon tveksamhet, gå gärna och ring Domstolsverket.

Återigen, kom gärna tillbaka med ekonomin, Cecilia Magnusson, när du har övertygat Folkpartiet, Kristdemokraterna och andra om att ni ska sänka ersättningsnivån för arbetslösa och för dem som är förtidspensionärer och att ni ska sänka biståndet. Först då blir det intressant. Innan dess blir det bara en luftdiskussion.

Du har ställt en fråga om synnerliga skäl. Synnerliga skäl innebär att man ska vara restriktiv. Det är så det bedöms i lagstiftningen också från domstolar. Det är synnerliga skäl. Man ska vara restriktiv.

Sedan är det inte en uppräkningslista. Det är ingen kasuistisk lagstiftning. Det är just en bedömning i det enskilda fallet. I det här fallet ska det göras flera olika upphandlingar. Vi har ingen aning om huruvida det till exempel kommer att överklagas, om det kommer att bli processer som kan ta lång tid. Det kan också gå väldigt fort.

Det är det som gör att det i dag när vi står här är väldigt svårt att veta exakt när det här är klart och när det kan träda i kraft. Om man ändå skulle fastställa ett datum skulle man behöva lägga det så långt framåt för att vara säker på att allting är genomförbart när lagen kan träda i kraft. På så sätt skulle vi också kunna förlora värdefull tid. Just på det här sättet har vi möjlighet att så fort som möjligt, när alla de här sakerna är avklarade, se till att lagen träder i kraft.

Det är mycket ovanligt att man hamnar i den här situationen när det gäller lagstiftning. Vi har gjort det i det här fallet. Det är bara att titta på de olika propositioner som har lagts fram så ser man hur få fall det är, och därför är det restriktivt, och det är det som utgör synnerliga skäl.

Anf. 72 CECILIA MAGNUSSON (m) replik:

Fru talman! Jag får väl lämna över tilläggsbetänkandet om tilläggsbudgeten till justitieministern, eftersom han inte verkar veta vad det är han pratar om. Där står på s. 20 angående utgiftsområde 4; 4:5 är Domstolsväsendet. Där säger regeringen att ”domstolarna behöver tillföras 55 miljoner kronor för att täcka kostnader för ytterligare uppgifter i och med att beslut om färdtjänst och riksfärdtjänst nu kan överklagas genom förvaltningsbesvär”.

Det har absolut inget som helst att göra med det vi diskuterar nu. Det är inga pengar till den här reformen. Men det krävs stora insatser. Det är inte bara investeringsbesluten som behöver täckas, som Göran Nordlander försökte ta bort, utan det är kompetensutvecklingen.

Det är ett generationsskifte. Hälften av domarna kommer att gå i pension inom sex år, och regeringen drar ned på utbildningen för nya domare. Hur ska detta gå till? Det är inte acceptabelt. Konstitutionsutskottet har faktiskt sagt att riksdagen undantagsvis ska överlåta detta till regeringen. För att få göra sådana undantag krävs synnerliga skäl.

Det är därför jag återigen ställer frågan vilka synnerliga skäl som finns. Hur stora resurser tror justitieministern det krävs för att reformen ska kunna genomföras, speciellt med tanke på den nya process- och instansordningen som kommer att kräva enorma resurser inom domstolsväsendet? Jag tänker inte acceptera att tingsrätterna och hovrätterna ska sitta på mellanhand när det gäller den nya instans- och processordningen.

Anf. 73 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Du har lika fel, Cecilia Magnusson, oavsett om du blir arg eller inte. Jag kan försäkra dig om att jag, till skillnad från dig, förhandlade om de 55 miljonerna.

Detta ska anges på något sätt i en tilläggsbudget. Om inte färdtjänst-kostnaderna funnits här hade de funnits i den ordinarie budgeten från början. På så sätt är 55 miljoner en öppning. Men om du fortfarande tvivlar om detta får du gärna ringa Domstolsverket, Cecilia Magnusson. Fråga de olika domarna som har berörts. Om 55 miljoner läggs till till den samlade budgeten – det finns olika saker som måste finnas med – blir det just 55 miljoner mer. Det kan inte vara så oerhört svårt att förstå.

Fråga gärna den myndighet som handlägger dessa saker om man anser att det finns 55 miljoner mer. Fråga vad det har betytt i praktiken. Fråga om inte 55 miljoner mer fördelas ut till de olika domstolarna just med tanke på att de finns i tilläggsbudgeten. Då slipper vi ödsla tid på en diskussion som bygger på att du inte är insatt i ämnet.

Så pågår arbetet nu i Domstolsverket.

Göran Norlander och jag har svarat på detta flera gånger. Det är riktigt att man undantagsvis kan göra så. Vi gör det undantagsvis vid det här tillfället, just av de speciella skäl som Göran Norlander har redogjort för och som jag har redogjort för. De finns också angivna där. Detta är inte en vanlig situation, utan det här sker just med tanke på de omständigheter vi har angett här. Det är därför som det mycket väl stämmer överens med ”synnerliga skäl”. Om vi skulle ange en massa olika skäl i varje proposition skulle det finnas fog för kritiken. Men om man gör detta undantagsvis, precis på det sätt som reglerna föreskriver, är det synnerliga skäl. Alltså är det här helt i sin ordning då skälet är att vi sparar mycket tid på detta.

Anf. 74 PETER ALTHIN (kd) replik:

Fru talman! Thomas Bodström uppmanade mig att hålla en låg profil. Nej, Thomas Bodström, jag kommer inte att hålla en låg profil. Jag kommer att slåss för de kristdemokratiska idéerna på området. Jag kommer att tillsammans med alliansen slåss för de idéer som vi tror på. Jag kommer verkligen inte att hålla någon låg profil – om det kan oroa Thomas Bodström eller om han struntar i det. Så lätt ska han inte slippa undan.

Jag sade i mitt anförande att det var trevligt att se Thomas Bodström här. Han har uppenbarligen hittat hit. Det var ett sätt att försöka skämtsamt säga hur välkommen du är till *de här* debatterna. Jag vet väl att du hittar hit. Jag har sett dig här flera gånger. Men jag förstår att humorn inte är vare sig Göran Norlanders eller din bästa gren. Jag ska vara lite försiktig i fortsättningen.

Sedan påstår du något som jag vill att du ska ta tillbaka. Du påstår att jag är heltidsarbetande advokat. Vad har du för grund för det? Det är bara att kränka en ledamot av svenska riksdagen. Du har ingen aning om vad du pratar om på det området. Jag kan ta upp en diskussion med dig i ett annat sammanhang om vad som står i tidningarna. Det har inte mycket med detta att göra.

Det är märkligt att du håller på om ersättningsnivåer i stället för att svara på de frågor som jag ställde till dig. Vilka undantagsfall är det av avvisning av bevisning som du tycker kan hamna vid sidan om den rätts-säkerhet du säger dig stå bakom och som vi verkligen står bakom?

Anf. 75 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag undrar vem det var som saknade humor och tog väldigt illa vid sig för extrainkomster. Vad jag grundar mig på är att om man har inkomster som mer än väl överensstämmer med genomsnittet för en advokat får man finna sig i den typen av skämt, särskilt om man själv tar upp saken. Ta inte illa upp, Peter Althin. Så farligt var det inte.

Sedan var det frågan om hög profil. Ja, det blir spännande. Därför ställer jag några raka frågor till dig, Peter: Kommer du att driva dessa frågorna i rättspolitiska gruppen? Kommer du att acceptera att de övriga politiska partierna har sin inställning? Kommer du att slåss för de ideal som jag säkert tror är din fasta övertygelse eller kommer du att vika ned dig? Jag vore tacksam om du kunde svara på frågorna.

När det gäller avvisning vet både du och jag att detta avgör ytterst domstolen i varje enskilt fall. Det ska finnas en större möjlighet, bland annat i mål där det förekommer processmissbruk men där det i dag inte finns de möjligheter som borde finnas att avvisa vittnen som gång på gång åberopas men som på huvudförhandlingsdagen inte dyker upp. Det är just för att höja rättssäkerheten.

Anf. 76 PETER ALTHIN (kd) replik:

Fru talman! Det är lätt att prata om rättssäkerhet, men visa att du menar något med det. Visst finns det processmissbruk. Men problemet är att veta i vilka fall det är processmissbruk. Det kan du inte veta. Men då har du en generell bestämmelse som säger att domstolen kan själv bestämma om detta. Det kan inte förenas med ett högt rättssäkerhetskrav.

Jag kan svara på dina frågor. Jag tycker att man ska göra det, annars blir det rätt meningslöst med debatter. Då kan vi mejla till varandra i stället.

Självklart ska jag slåss för de ideal jag står för. Det är en av poängerna med att jag är heltidsarbetande riksdagsledamot. Vi håller på att arbeta med det här i alliansen. Det går fantastiskt bra. Du kanske ska känna den stora oron. Du borde oro dig mer för hur du ska komma överens med stödpartierna, Vänstern och Miljöpartiet, än hur lätt vi kommer att hitta en lösning på hela rättsområdet.

I ditt inledningsanförande nämnde du att få makt att bestämma. Det är inte viktigt för egen del, men för partierna är det viktigt att få ändra på de inte alltid så lyckade förslag som kommer från ditt departement.

Anf. 77 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag håller helt med dig om att man ska svara på frågorna. Jag tycker att det var bra att Peter Althin svarade på dem. Det ska bli spännande att se vad resultatet blir när ni presenterar era förslag, där naturligtvis dessa frågor finns med eftersom de är grundläggande för hur rättegångar kommer att bedrivas i framtiden. Det ska bli spännande.

Jag hoppas att vi trots allt i debatten kan vara överens om att det är viktigt att domstolarna fortsätter att bedriva sitt arbete och att det blir möjligt för dem att göra det. Det är det som är bakgrunden till den här propositionen. Det finns trots allt en stor enighet kring den, även om Kristdemokraterna har en annan uppfattning.

Anf. 78 JAN ERTSBORN (fp) replik:

Fru talman! Nu skulle vi naturligtvis kunna fortsätta att diskutera ekonomi, men det har vi gjort tidigare. Det tycker jag inte vi ska göra. Vi kan diskutera alliansarbetet, men det föredrar vi att göra internt i de fyra partierna. Vi förstår alla att ni är lite omskakade inom socialdemokratien över att det går att samarbeta på det sätt vi gör. Ni kommer att få se redan i höst ytterligare en del på det rättsliga området.

Jag begärde replik för två saker. Det var bland annat fotograferingsförbudet. Där har jag fått ett så tillfredsställande svar att vi kan lämna den frågan. Den andra frågan är den där det ändå finns en oro inom mig, nämligen frågan om prövningstillstånd.

Här lämnade justitieministern också klart besked om att alla tveksamma fall ska tas upp till fullständig prövning. Men jag skulle vilja ha ett ytterligare tillägg från justitieministern. Jag skulle vilja ha ett klart besked att den ekonomiska situationen och balanssituationen i hovrätten inte får påverka besluten vid beslut om prövningstillstånd.

Anf. 79 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Det är väldigt lätt att svara på den frågan. Det ska självklart inte vara så att man tar ekonomiska hänsyn när man ska fatta beslut om prövningstillstånd.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 14 §.)

Polisfrågor

12 § Polisfrågor

Föredrogs
justitiekammarens betänkande 2004/05:JuU19
Polisfrågor.

Anf. 80 JOHAN PEHRSON (fp):

Fru talman! I dag ska vi behandla polisfrågorna för justitiekammarens räkning här i riksdagen. Det är ett rätt blandat betänkande, som handlar om polisens organisation och polisens verksamhet; hur man jobbar, när man jobbar, var man jobbar och varför man jobbar. Det är en samlad polispolitik, lite bortom diskussionen kring den strukturella underfinan-

sieringen, som vi får ta upp i budgetsammanhang, de kortsiktiga besparingar som görs och frågan om antalet poliser.

Folkpartiet liberalerna pekar på en rad åtgärder som behövs om vi ska få en samlad, kraftfull polispolitik i Sverige värd namnet. Vi tror att man måste börja städa de flesta trappor uppifrån, likaså när det gäller svensk polis, och svensk brottsbekämpning, som svensk polis är en del av.

Vi tror att man ska samla ihop styrningen av brottsbekämpning och polisen. Vi tror att man måste se till att till exempel mer systematiskt använda sig av regleringsbrev med samma inriktning till de brottsbekämpande myndigheterna.

Vi tror att man strukturellt i regeringen måste fundera på om det är en bra och optimal ordning av Regeringskansliet i dag. Regeringen får organisera sig hur som helst, och gör det uppenbart. Men det vore väldigt bra om det fanns ett samlat grepp. Det är väldigt konstigt att man har splittrat upp kustbevakningen, polisen, tullen och åklagarna på olika departement. De flesta länder i Europa som vi träffar i EU-sammanhang med mera har ett inrikesministerium där det finns raka rör och finns en samordning.

Men jag ska ärligt säga att vi inte är ett dugg bättre i riksdagen, för vi har också delat upp de här myndigheterna på olika utskott. Jag tycker att det är mycket tveksamt. Vi kan inte ha den ordningen om vi ska samla arbetet för en effektivare brottsbekämpning.

Nu är vi bortom budgetfrågorna och bortom räknande av enskilda poliser och tullare, utan vi bara skapar ett effektivt arbetssätt.

Vi tror, som vi pekar på i reservation 11, att man ska samordna ett nationellt underrättelsecentrum för alla brottsbekämpande myndigheters, inklusive polisens, arbete. Samla ihop och strama upp!

Om vi går till specifikt polisen, som det här framför allt gäller, tror vi på konceptet med en mer nationell polis. Vi tror att mycket av det som har gjorts inom denna ram är viktigt och riktigt, men nu har man nått nästan en ändpunkt när vi måste bestämma oss för vad som ska hända med svensk polis.

Det finns en diskussion. Några signalerar att vi ska ha en en-myndighets-lösning, också för polisen. Det ska vi börja diskutera. Några andra tycker att vi ska föra in en kommunal polis. Det finns dock inga reservationer, vill jag understryka, om detta i detta betänkande från något parti.

Jag ska erkänna att vi från Folkpartiets sida är ödmjuka i den här frågan. Vi är inte helt säkra på vilken väg vi ska gå, men vi är oroliga för att inte ens regeringen har en aning om vart den vill gå. Det står ganska tydligt i vår grundlag att vi från riksdagen är förbjudna att styra direkt över svensk polis, men det är regeringens skyldighet. Därför finns det en viss oro över utvecklingen.

Vi vänder oss dock från Folkpartiets sida definitivt mot den utveckling vi ser där polisens lokala ansvar, lokala ledarskap, flyttas längre bort från medborgarna, manifesterat genom nedlagda polisstationer och genom massiva sammanslagningar av närpolisområden. Det innebär att det i många kommuner i dag finns något slags platschef för polisen, men det finns ingen riktig chef. Däremot har alla kommuner i Sverige fortfarande i regel en turistchef. Men det saknas en riktig polischef.

Detta är en utveckling som vi måste fundera på i riksdagen, inte minst i vårt utskott, om det är rätt väg att gå.

Jag tror att ett bra polisarbete är bortom att vi ska bura in bovar i större utsträckning – inte så lite heller, utan ganska många. Effektiviteten inom polisen finns det ju synpunkter på, av goda skäl. Och hur ska man förebygga brott? Det krävs ett lokalt starkt förankrat polisärt ledarskap. Det ser vi en utveckling bort från i dag, och det tror jag är olyckligt.

Om man nu säger att vi kan vända det, och vi kanske skulle kunna bli överens om det, ser vi tyvärr inte att det finns utrymme för det i dag. Majoriteten bakom betänkandet och regeringen ger inga signaler som säger att det till exempel är viktigt med en lokalt närvarande polischef, med riktigt ansvar, alltså ingen platschef. Regeringen har däremot synpunkter på exakt hur många kronor och ören som ska anslås till människohandel. Regeringen har haft synpunkter på vilken ammunition polisen ska använda. Och så vidare.

Detta att det ska finnas en polischef är tydligen för kontroversiellt för majoriteten och regeringen, vilket vi från Folkpartiet beklagar.

Vad ska man ha för kunskaper som polis? Jag är mycket glad åt att vi åtminstone har en enighet om att det är lite konstigt att vi i Sverige i dag har akademisk behörighet och akademisk utbildning när det gäller actionfilmskunskap, spabehandlingar, vinprovning och annat. Att polisens verksamhet inte ska vara det är lite märkligt i det perspektivet, för att inte säga näst intill bisarrt.

Här är då frågan: Vad vill regeringen? Det vet vi inte. Därför är det så bra att utskottet markerar vad vi tycker och vart vi vill gå.

Om man lyssnade på regeringens utspel för några veckor sedan, gick det ut på att dagens poliselever ska sitta i samma matsal som andra studenter. Man ska närma sig varandra, och därmed ska poliselever under utbildning känna att de är mer en del av den övriga högskolan eller universitetet, eller var man nu planerar att driva flera av de utbildningar som enligt regeringen ska komma till. Det viktiga är att man inte håller på med krusiduller och tror att elever blir mer akademiska för att de delar juiceapparat i lunchmatsalen.

Det som också är viktigt är att man kommer vidare med forskningen, som vi också pekar på i reservationer från Folkpartiet. Det måste bli mer av forskning inom svensk polis: Vad fungerar? Hur fungerar det? Hur blir det bättre? Där finns en del att önska. Det finns mängder av forskare och professorer i kriminologi som anser att brottsligheten inte har ökat. En del av dem skulle kunna styras över till att användas för att se vad som fungerar brottsförebyggande.

Det är också viktigt, som vi pekar på, att polisen ges rätt till vidareutbildning. När jag är ute hos poliser är de mycket bekymrade, men kanske inte så som lyfts fram av Vänsterpartiet i en reservation, att man har för lite vapenträning, det vill säga att man står och skjuter på måltavlor på skjutbanan. Det är viktigt att poliser kan skjuta korrekt. Men det som är allvarligt är att man saknar alltför mycket återkommande taktisk, operativ ledarskapsträning, hur man ska agera som polis när man kommer i situationer som är hemska, hotfulla och mycket problematiska för att undvika att människor kommer till skada och att poliser som ska gripa personer kommer till skada.

Vi menar att ledarskapet under lång tid har varit ett av de strukturella problemen inom svensk polis, något som har fastslagits av Göteborgs-

kommittén för flera år sedan och som för en tid sedan också slogs fast av en annan utredning om de strukturella problemen i svensk polis.

Ledarskapet är viktigt. Det handlar inte bara om pengar, utbildningsplatser och hur många poliser och verktyg det finns. Ledarskapet är det absolut viktigaste för att man ska kunna förändra förutsättningarna för en bättre och mer effektiv polis. Det ska man koppla ihop med det resone-mang som jag nyss hade om vikten av ett lokalt förankrat ledarskap och riktiga chefer, som ska kunna ges ansvar men också vara beredda att ta det och leverera resultat.

En annan fråga som har varit uppe nyligen är frågan om specialister. Det var också med i det utspel som regeringen kom med för några dagar sedan. Det sammanföll med polisdagarna – det kanske inte var en slump; vad vet jag? Då pratade man om att ha fler specialister. Det är helt nödvändigt – det är också Folkpartiets uppfattning. Vi kan inte ha en polis som bara består av duktig polisutbildad personal och duktig administrativ civil personal, som håller på med viktiga stödfunktioner. Däremellan krävs det andra personer med framför allt akademisk utbildning. Det kan vara psykologer, beteendevetare, jurister, ekonomer som kan jobba i analysverksamhet, i utredningsverksamhet för att öka effektiviteten i svensk polis. Dessa kan svensk polis anställa i dag. Problemet är bara att de i praktiken är förbjudna att göra detta av regeringen, för att varje ny polis måste anställas. Jag har träffat ett antal polischefer – jag kan ange namn om någon tvekar, så ni kan ringa upp och kolla – som i dag inte kan anställa någon annan, eftersom de måste anställa alla nya poliser som kommer ut. Valfriheten är begränsad med den informella styrningen från regeringen.

Fru talman! Min talartid är ute, men jag såg att någon annan hade tolv minuter, så jag tar mig någon minut extra. Vi har god tid kvar av dagen, såg jag.

Vi pekar också på vikten av att stärka förtroendet för svensk polis. Vi tror att man verkligen ska gå vidare med att få polisens förtroende, om någon påstås ha begått ett brott som polis, prövat i en oberoende instans. Vi pekar på att detta skulle kunna placeras i någon form hos Justitiekanslern. Det är kanske inte helt idealiskt men mycket bättre än att vi kommer dragandes med ytterligare en ny myndighet. I praktiken vet ju alla att det fortfarande är poliser och åklagare, som precis som i dag kommer att fortsätta att utreda de här brotten, som ska ha den kompetensen.

I ett sådant här betänkande, fru talman, dyker det upp också andra saker som är intressanta att nämna, som inte rör de stora linjerna som jag helst skulle vilja att vi fokuserade på här i kammaren, utan det blir lite andra saker.

Det handlar om skärpning vid vapenbrott. Jag hade en interpellationsdebatt med justitieministern i förra veckan om vikten av att få ned antalet vapen. Vi pekar ju i utskottet här på amnesti. Det är bra. Det finns en reservation om amnesti. Det är en majoritet för amnesti. Det är mycket bra. Men när det gäller lagstiftningen tror vi att det är nödvändigt att skärpa straffen för vapenbrott. Priset för att inneha ett vapen måste öka. I dag används det här för att skydda en tänkt illegal verksamhet eller en pågående illegal verksamhet.

Slutligen, fru talman, måste man också lyfta upp en sak som för många medborgare kan framstå som konstig. Om polisen omhändertar

människor som är berusade, enligt lagen om omhändertagande av berusade personer, måste man kunna tillstå att de människor som så begär, och är kapabla att begära det, ska få göra ett eget alkoholtest för att kunna bevisa att de kanske inte har den höggradiga berusning som påstås. Här finns det tyvärr annars risk för ett omfattande godtycke med stora förluster för enskilda individer. Det finns ingenting som pekar på att detta skulle innebära betydligt färre omhändertaganden av personer, utan det skulle vara en rättssäkerhetsgaranti som skulle vara väl värd att pröva.

Fru talman! Jag yrkar för tids vinnande endast bifall till reservation nr 11 men står självklart bakom Folkpartiets samtliga reservationer.

Anf. 81 HILLEVI ENGSTRÖM (m):

Fru talman! Vi moderater står bakom alla våra 13 reservationer – men yrkar bara bifall till reservationerna nr 2 och nr 21 – och de särskilda yttrandena.

Justitieministern brukar börja alla debatter med att berätta hur mycket regeringen gör för att förbättra inom polisen, hur många poliser som utbildas på si och så många skolor. Men tyvärr är regeringens ambitioner för lågt ställda. Det här räcker inte. Jag hade hoppats att justitieministern skulle ha varit kvar, men det är han inte. Han kanske kommer tillbaka.

Det som däremot inte sägs från justitieministern eller från den socialdemokratiska regeringen är att väldigt många friska och arbetsföra poliser nu ska gå i förtida pension. Det beräknas vara uppemot 1 200 poliser de närmsta åren. Regeringen säger att det handlar om verksamhetsskäl och att polisverksamheten i själva verket blir bättre utan dessa personer. Det tycker jag är märkligt. Det är en märklig människosyn. Det handlar närmast om att se ned på medarbetare i staten. Det är yrkesverksamma och erfarna människor som det handlar om som inte längre är behövda. De är till besvär och till hinder för verksamheten.

Vi vet att polisyrket är något som är väldigt typiskt när det gäller att det tar lång tid att lära sig. Det handlar framför allt om den långa erfarenheten och förmågan att hantera besvärliga personer och besvärliga situationer, som kräver långvarig träning. Det kräver tålmod, eftertänksamhet och förmåga att tala till bönder på bönders vis och till lärda på latin. Det är detta som man inte lär sig på en polisutbildning, utan man lär sig genom att arbeta och möta människor i kris och katastrof.

Bara i Stockholms län finns det drygt 80 poliser som har fått erbjudanden om att sluta. De ska sälla sig till de övriga, drygt en halv miljon, förtidspensionärerna här i Sverige. De är betalda med skattemedel, visserligen ur Trygghetsstiftelsen, men ändå. Det är ett otroligt slöseri med mänskligt kapital. Jag tycker att det är sorgligt att höra från en arbetarregering att människor inte behövs.

Vi vet ju alla, fru talman, att våldsbrotten ökar och att brotten blir ännu mer komplicerade och svåra att utreda. Det blir mer internationell brottslighet, och det blir mer organiserad brottslighet. Inbrotten i våra bostäder ökar, och vi är säkert flera här i kammaren som är oroliga när vi åker på semester för om vi ska komma hem till ett plundrat hem eller inte.

Våldtäkterna ökar, och otryggheten breder ut sig. Som tonårsmamma kan jag märka att det finns en rädsla bland tonåringar för att vara ute

själva på kvällen. Att man då från regeringen säger okej till att friska och kunniga poliser ska sluta i förtid är för oss moderater en gåta som jag gärna vill att Socialdemokraternas företrädare förklarar. Eller så kan man kanske ta chansen att rätta till det fatala misstag som har gjort att de här personerna nu ska gå i pension med fel motivering.

Jag tycker inte att de ska sluta sin yrkeskarriär med att känna sig som problem och som att de inte duger någonting till. Jag tycker inte att människor, när de slutar efter 30 eller 40 år i statens tjänst, kanske med en helt prickfri tjänstgöring, ska behöva känna att de inte är behövda. De ska inte sluta med motiveringen att de saknar kompetens och inte längre bidrar till verksamheten. Det är inte Moderaternas syn på medmänniskor.

Det finns pengar i Trygghetsstiftelsen. Man pratar om att man har råd att pensionera ungefär 1 200 poliser, och jag tror att man kommer att hitta ungefär 1 200 poliser som inte längre behövs och som är mest till besvär.

Fru talman! Är det inte i själva verket så att polisverksamheten saknar nödvändiga ekonomiska resurser för att kunna betala de poliser som nu anställs från polishögskolorna? Det är en fråga jag ställer.

Sedan kommer vi in på några andra viktiga frågor. Det gäller det här med rätt verktyg för polisen. Grunden för poliser är att de får en professionell utbildning, rätt utbildning. Polisen måste ha allmänhetens förtroende, och allmänheten måste känna att det är just deras polis, att polisen har en spegling av samhället i övrigt. Det ska vara kvinnor och män, yngre och äldre, personer födda i Sverige och födda någon annanstans och personer med annan sexuell läggning, annan kulturell bakgrund eller annan religiös bakgrund. Det är det som är det viktiga, att rätt personer rekryteras och ges en utbildning som svarar upp mot de krav som finns i yrket.

Innan vi vet detta kan vi inte ta ställning till frågan om akademisering eller inte. Det viktiga är att de som anställs och rekryteras får rätt utbildning. Vi moderater menar att man måste utvärdera den nuvarande grundutbildningen för poliser för att veta hur den eventuellt ska förlängas, förkortas, förändras och utvecklas. Det är det viktiga, inte om den de facto är akademisk eller inte. Det ska vara rätt utbildning för arbetet.

Våldet och hoten i samhället ökar – det har jag varit inne på tidigare. Det drabbar även anställda inom rättsväsendet, och det är allvarligt. För att kampen mot de grova brotten ska lyckas kommer det att krävas att poliser och andra anställda i rättsväsendet både vågar och vill ingripa och arbeta mot grov organiserad brottslighet. Det finns risker förknippade med det. Det finns också poliser, liksom andra i rättsväsendet, som blir utsatta för grova, allvarliga hot och till och med våld. När våldet ökar i samhället kommer det också att kräva sina offer inom rättsväsendet.

För att kunna få personer som vågar arbeta med de här uppgifterna, som är viktigt för att trygga vår demokrati, krävs det också att de känner ett starkt stöd från arbetsgivaren staten. Det är viktigt att när en person i rättsväsendet, en polis till exempel, blir utsatt för hot och våld ska den personen kunna få ersättning för den kränkning som det innebär. Därför menar vi moderater att man, när det finns en lagkraftvunnen dom, när domstolen har utdömt ett sakprövat skadestånd, ska se över möjligheterna för personer i rättsväsendet att få skadestånd och få ersättning från staten.

I dag fungerar inte det. Det är Brottsoffermyndigheten som ska förskotta ut pengar när gärningsmannen själv inte kan betala. Brottsoffermyndigheten ser det som att man ska tåla en viss kränkning när man är anställd inom rättsväsendet. Det behöver ses över, och där har vi en reservation.

Avslutningsvis är det väldigt glädjande att det finns en majoritet i justitieutskottet som på allvar vill göra en insats för att minska antalet illegala skjutvapen i vårt samhälle. Det finns en majoritet som vill pröva en nygammal modell med vapenamnesti, där den person som självmant lämnar in vapen eller ammunition till polisen ska slippa risken att bli åtalad för vapenbrott. Det viktiga med en sådan ordning blir att ett livsfarligt vapen som riskerar att användas mot människor försvinner från gatan. Det är det som vi moderater och även utskottsmajoriteten vill uppnå.

Jag hade hoppats och förväntat mig att även Vänsterpartiet skulle stödja detta förslag. Vad har man egentligen att förlora? Det hoppas jag att Vänsterpartiets representant kan förklara. Om bara ett enda skjutvapen lämnas in till polisen, bara ett enda vapen, innebär det att just det enda vapnet aldrig någonsin i något fall kan skada eller döda någon. Är det då inte värt att pröva?

Vapenamnesti prövades redan 1993. Under några få månader lämnade människor in ganska många vapen. Hundratals vapen, har jag hört, men jag är inte säker på den siffran. Det lämnades in många illegala vapen till polisen, vapen som efter det att de lämnades in inte har kunnat användas i brottsliga sammanhang.

År 1998 föreslog även en statlig utredning, SoU 1998:44, att man borde ha vapenamnesti, inte som vi föreslår nu tillfälligt utan mer permanent. Men det har regeringen inte ansett. Därför har det inte heller kommit några förslag. Jag hoppas att jag kan få svar på de här viktiga frågorna.

Det går inte att gå in på alla delar i ett viktigt betänkande.

Anf. 82 OLLE SANDAHL (kd):

Fru talman! Det sades tidigare i debatten att ministerns närvaro skulle tolkas som ett uttryck för betydelsen av ärendet i hans ögon. Nu noterar vi att när det gäller polisfrågor har han lämnat lokalen.

Titeln på utskottets betänkande som vi debatterar nu är *Polisfrågor*. En mera adekvat titel hade varit "Polis satt ifråga".

Den mest lågambitiösa stat där bara den allra mest basala funktionen är en gemensam angelägenhet, funktionen att samarbeta till skydd för liv och egendom, brukar man kalla nattvaktsstat. Många tycker att vi inte ens når upp till denna fundamentala samhällsfunktion i dag. Många lever i otrygghet och oro för våld, en otrygghet som är så stor att den hindrar ett fritt liv. Den hindrar kvällspromenader, resor och promenader till grannar och vänner. Den hindrar ett fritt val av boende. I mitt hemlän Kronoberg är många rädda för att bo utanför tätorterna. Alltfler drabbas, inte bara av oro utan också av faktiska, verkliga brott.

Andra hindras i sin näringsverksamhet genom upprepade inbrott, så frekventa att man lämnas utan försäkring. Vårt gemensamma samhälle misslyckas i att skydda medborgarna mot brottslighet. Företagare, privatpersoner och kommuner skyddar sig efter förmåga genom att hyra in

vaktare. På många håll organiseras medborgarsamverkan som snubblar i gränslandet av medborgargården.

Det samhälle jag beskriver är inte medeltida eller ett nybyggarsamhälle från Vilda västern. Jag beskriver dagens Sverige. Polisen tycks i allmänhetens ögon många gånger ha abdikerat som brottsbekämpare. För 35 år sedan fanns det dubbelt så många poliser som vaktare och ordningsvakter i Sverige. I dag har vi fler vaktare än poliser, och dessutom 9 000 ordningsvakter.

I bara 15 % av anmälda brott kan en gärningsman bindas till brottet. Polisen i Sverige hittar 4 gärningsmän av 100 vid överfallsvåldtäkter. På 80-talet klarades 40 % av brotten upp, nu endast 30 %. Man kan lägga märke till att polisen i England klarar av 21 av 100 bostadsinbrott, polisen i Stockholm 3. Polisen i England klarar upp 20 av 100 bilinbrott. I Stockholm är siffran 6. Listan kan göras längre. Vi har vant oss vid termen vardagsbrottsligheten. Vad döljer sig bak detta ord? Resignation.

Dagens status kan teoretiskt ha två förklaringar. Den ena är att vi vill ha det så här. Den andra är att vi har det så här trots att vi inte vill ha det så här. Om det skulle vara så att vi har det så här trots att vi inte vill det har den politiska majoriteten misslyckats i sin mest fundamentala uppgift, medborgarens säkerhet till liv, lem och egendom. Efter 63 år vid makten av de senaste 72 åren kan man inte snacka bort sitt ansvar. Man kan inte hänvisa till att man minsann just nu utreder och planerar för det ena eller det andra i departementet de närmsta åren. Man har redan haft sex decennier på sig, så dagens status måste rimligen vara den önskade. Den enda haken är att medborgarna tycks vara missbelättna med rådande tillstånd.

Kristdemokraterna accepterar inte rådande tillstånd. Vi längtar efter att få skapa trygghet för medborgarna.

Fru talman! En enkel analys visar att bakgrunden till haveriet är ett sammelsurium av resursbrist, personalbrist, organisationsbrist, kompetensbrist och ledarskapsbrist. Först och främst är antalet poliser i Sverige för litet. Rikspolisstyrelsen menar att ytterligare minst 2 000 tjänstedugliga poliser behövs för att klara målen.

Kristdemokraterna vill öka polisutbildningen de närmaste åren till 19 000 poliser. Vi vill ha en närpolis per 1 000 invånare. Närpoliserna är viktiga i det nödvändiga brottsförebyggande arbetet. Det enda sättet att förebygga nya brottsoffer är att förebygga brott. Ett uteblivet brott behöver heller inte utredas, en dubbel vinst alltså.

Sommartid närmast töms hela regioner på poliser, och polisstationer sommarstängs i glesbygd. Förra sommaren stängdes 56 stationer, och öppettiderna minskades på 75. I denna situation ägnar sig poliser åt fordonsvård, lokalvård och administrerar i stället för att utföra polisarbete. Ännu mer polistid förbrukas av den stora bristen på häktesplatser som medför att poliser kör långa körningar med frihetsberövade som tar mycket tid. Det här kan vi inte acceptera.

Att många poliser är långtidssjukskrivna och begränsat tjänstbara ökar ytterligare krisupplevelsen. Kristdemokraterna anser att arbetsmiljön inom polisen måste bli bättre och att det bara kan ske genom ökad kompetens i ledarskap. Detta förutsätter en central utbildning för chefer på olika nivåer.

Det är också uppenbart att det finns ett stort behov av kompetensutveckling inom själva polisprofessionen. Polisens specialistkompetens måste utvecklas med minst samma takt som brottslingarnas och samhällets i övrigt. Vi ser behov av att göra polisutbildningen högskolemässig. Vi ser behov av tydligt ökad specialisering inom polisprofessionen. Den brottsförebyggande närpolisen har sannolikt en annan kompetensprofil än den som utreder övergrepp mot barn.

Av de extra resurser som Kristdemokraterna vill avsätta till polisverksamheten är 50 miljoner kronor, motsvarande 100 polistjänster, reserverade speciellt för att bekämpa narkotikabrott och narkotikabruk bland ungdomar.

Fru talman! Här är inte tiden och platsen för en komplett analys av det svenska polisväsendet, men några exempel har jag nämnt.

Polisens brist på modern utrustning är en fråga som behöver lösas. Polisen behöver alternativa vapen som elpistol och pepparsprej. Polisen måste också få tillgång till skyddade fordon för att kunna upplösa våldsamma folkmassor med så liten risk för skador som möjligt.

Rikspolisstyrelsen måste omgående åtgärda polisens brister i rapportering till socialtjänsten. Trots att polisen har skyldighet att anmäla till socialtjänsten när barn far illa får, enligt Rädta Barnen, bara en tredjedel av de barn som upplevt våld i sin familj skydd eller hjälp för sina upplevelser – en tredjedel. Detta är oacceptabelt, speciellt eftersom vi vet att situationen kan hindra barnets naturliga utveckling.

Kristdemokraterna vill ha en polisverksamhet med större lokalt inflytande. Det nya styrsystemet inom polisen och länspolisstyrelsernas reella möjligheter att genomföra verksamhetsplanen måste utvärderas omgående.

En översyn av anmälningarna mot ordningsvakter är också nödvändig. Flera incidenter med ordningsvakter har på senare år skett, och detta indikerar att rättssäkerheten är i fara. En enskild person som anmäler en ordningsvakt för misshandel har små möjligheter att hävda sin rätt. I dag leder de flesta anmälningar till att förundersökningen läggs ned eller att vakten gör en motanmälan. En samlad bild av anmälningarna mot ordningsvakter är nödvändig. Rätten till alkoholtest efter omhändertagande för misstänkt påverkan är också en nödvändig rättssäkerhetsåtgärd.

Fru talman! Trots att jag står bakom alla våra reservationer begränsar jag mig till att yrka bifall till reservationen nr 13.

Anf. 83 ROLF OLSSON (v):

Fru talman! Polisväsendet är ju en mycket viktig del av ett fungerande rättssamhälle. Polisen har extraordinära befogenheter. De har i fredstid monopol på att använda våld när det krävs i enlighet med den lagstiftning vi har. Sammantaget kan man hävda, utan att på något sätt överdriva, att polisyrket är ett svårt och mycket krävande yrke. Poliser ska kunna möta människor i de mest skiftande situationer. Det handlar oftast om möten med vanliga människor som ska bemötas korrekt och med respekt, men inte alltför sällan är det möten med hotade, kränkta, skadade och ibland också farliga människor. Även här gäller det att bemöta människorna med respekt och ha förmåga att så långt som möjligt kommunicera och lösa svåra situationer med ett minimum av våldsanvändning, så länge det är möjligt.

Fru talman! För att klara dessa svåra krav behövs det bland annat en mycket gedigen utbildning och återkommande fortbildning. Svenska poliser har en god grundutbildning, men detta till trots har bland annat vi i Vänsterpartiet under flera år krävt, bland annat i riksdagsmotioner, att polisutbildningen ska göras till en högskoleutbildning. Vi ser därför naturligtvis positivt på att utskottet i detta betänkande föreslår ett tillkännagivande till regeringen med anledning av Vänsterns och Folkpartiets motioner med innebörd att utreda om vissa delar av polisutbildningen ska kunna ge akademiska poäng. Vidare planeras också på departementet en utredning som bland annat ska se över möjligheterna att göra om polisutbildningen till en helt eller delvis akademisk utbildning.

Detta är, anser vi, mycket positiva signaler. Det tycker inte bara vi i Vänsterpartiet. Det tycker också väldigt många poliser, och det tycker inte minst en klar majoritet av de studerande som i dag utbildar sig till poliser, detta enligt enkäter som har gjorts. Det tycker också de fackliga företrädarna i Polisförbundet. I ett särskilt yttrande har Vänsterpartiet klargjort att vi återkommer i frågan, om mot förmodan inte avgörande steg tas i riktning mot en högskoleutbildning.

Fru talman! Frågorna om rekrytering till polisutbildningen är mycket viktiga strategiska frågor. Poliskårens sammansättning bör spegla befolkningens sammansättning. Det handlar om en grundläggande legitimitet, att hela befolkningen ska känna förtroende för att poliskåren verkligen är till för alla och att man i arbetet bevakar strävan efter verklig likhet inför lagen. Antalet kvinnor som antas till Polishögskolan behöver öka, även om det skett en tydlig förbättring under senare år. Fortfarande är det dock alltför få kvinnor inom polisen som verkar i arbetsledande befattning, och här måste ansträngningarna öka. När det sedan gäller rekrytering av personer med annan etnisk bakgrund än svensk är situationen definitivt mycket otillfredsställande. Många åtgärder behöver vidtas, och i betänkandet redovisas en rad arbeten som pågår. Vi i Vänsterpartiet ansluter bland annat till uppfattningen från Gunnmos utredning att ansvaret för rekryteringen bör överflyttas till Polishögskolan. En konkret åtgärd som Vänsterpartiet anser kan bidra till fler sökande med annan etnisk bakgrund är borttagande av det särskilda språkprovet vid antagningen till polisutbildningen. Ett sådant språkprov görs inte vid någon annan högskoleutbildning. Det krävs godkänd gymnasiesvenska för intagning till Polishögskolan, och det bör vara tillräckligt. Frågan om språkstestet tar vi upp i reservation 1.

Fru talman! Det är ingen överdrift att säga att polisyrket kan medföra extremt hårda påfrestningar, både fysiskt och psykiskt. Det finns många situationer som kan innebära svår stress. Många situationer kräver snabba beslut, och felaktiga beslut i dessa situationer kan medföra allvarliga risker för såväl allmänhet som polisen själv. Det krävs därför ett genomtänkt och allsidigt arbetsmiljöarbete och en arbetsledning som backar upp och är observant. I många andra yrkesgrupper, där arbetet också handlar om att möta människor i svåra situationer, ingår handledning av personalen som en självklar del. Så är det inte hos polisen, och det är en allvarlig brist, menar vi i Vänsterpartiet.Handledning borde vara en obligatorisk del av polisens verksamhet som ett led i en förbättrad arbetsmiljö och för att förebygga psykiska pålagringar. Vi påpekar detta i reservation 15.

Fru talman! Vänsterpartiet har en rad andra reservationer och särskilda yttranden i polisfrågor på områden som vi tycker är viktiga att förbättra. Ett sådant område är brott mot HBT-personer. Vi vill särskilt förbättra det förebyggande arbetet och verka för kompetenshöjande åtgärder när det gäller att motverka brott mot HBT-personer. Ett bra sätt som vi uppmärksammar är en utökad samverkan mellan polisen och HBT-organisationer, vilket också kan leda till ett ökat förtroende för polisen i den här gruppen.

I en annan reservation pekar vi på vikten av en generellt hög kompetensnivå när det gäller vapenhantering. Vänsterpartiet anser att det behövs enhetliga regler för vapenträning över landet, vilket att döma av rapporter som vi har tagit del av inte tycks vara fallet i dag. Det finner åtminstone vi i Vänsterpartiet vara definitivt betänkligt, just med tanke på det vi pratade om tidigare: att polisen har extraordinära befogenheter. Det ska man också ha, men då ska det också fungera på ett likvärdigt sätt över landet i de här hänseendena.

Fru talman! Jag vill understryka att det under åren av samarbete mellan s, v och mp har skett en mycket kraftig satsning på förstärkningar av resurserna till polisen och hela rättskedjan. Denna satsning ska fortsätta de närmaste åren. Den ska vara långsiktig och målmedveten. Men självklart är det ändå lätt att hitta brister och ofullkomligheter. Jag har i mitt anförande pekat på några områden som vi i Vänsterpartiet anser behöver uppmärksammas och åtgärdas.

Fru talman! Vänsterpartiet står bakom alla sina reservationer, men för tids vinnande nöjer jag mig med att endast yrka bifall till reservation 15.

Anf. 84 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Rolf Olsson och Vänsterpartiet har i många stycken anorlunda förslag till lösning på problemen kring rättsväsendet, men en fråga trodde jag att vi var ganska överens om, och det var problemet med alla illegala vapen som cirkulerar runt i samhället. För mer än tio år sedan genomfördes det en tillfällig vapenamnesti. När jag tittar i mina papper kan jag konstatera att polisen under de här få månaderna, tre tror jag att de var, fick in 17 000 illegala vapen. De lämnades in av människor som hade dem. Storbritannien har genomfört en sådan här vapenamnesti. Under en månad fick de in 44 000 illegala vapen. Jag sade i mitt tidigare anförande att om det så bara är *ett* illegalt skjutvapen som lämnas in till polisen vore det väl lyckligt eftersom just det vapnet sedan inte användes i brottsliga sammanhang.

Är det så, fru talman, att Vänsterpartiet inte stöder det här förslaget för att det kommer från en moderat riksdagsledamot, eller finns det något annat skäl, något bra skäl, att inte pröva en möjlighet att minska antalet skjutvapen i samhället och på så sätt göra i alla fall någonting för att minska antalet händelser där oskyldiga människor blir beskjutna och i värsta fall dödade?

Anf. 85 ROLF OLSSON (v) replik:

Fru talman! Det är självklart att vi från Vänsterpartiet tycker att det är väldigt viktigt med möjligheter att kunna ingripa mot illegala vapen. Det ska vara ett regelsystem som medger att det går att lämna in vapen. Jag menar att en sådan möjlighet finns i dag. Jag råkar känna till från bekant-

skapskretsen att sådana möjligheter finns, alltså att lämna in hos polisen i dag. Dessutom har inte heller Rikspolisstyrelsen, när de har tillfrågats om det här, ansett att detta behov har varit uppenbart och att en sådan aktion skulle leda till stora vinster. Jag kan inte påstå att detta är något som vi motsätter oss å det skarpaste, men de här skälen gör att vi väljer att inte gå med på den moderata motionen.

När jag ändå så att säga har Hillevi Engström ”på tråden” skulle jag vilja fråga om de diskrepanser som är alldeles uppenbara i den omskrutna borgerliga enigheten just när det gäller utbildningen till poliser. Där tycker jag att Hillevi Engström och Moderaterna skiljer ut sig alldeles uppenbart genom att inte vilja ge poliserna möjligheten till en högskoleutbildning. Jag skulle vilja veta hur ni i den borgerliga maktpakten resonerar kring det här och hur diskussionerna går. Att det är enighet förstår jag, men att ni inte tycker detsamma är alldeles uppenbart.

Anf. 86 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Någon maktpakt känner jag mig inte involverad i. Jag är väl inte direkt känd för att vara någon stor maktmänniska heller. Jag är ganska övertygad om att vi kan lösa de här frågorna, för vi har samma ambition. När det gäller polisutbildning tror jag egentligen att alla partier har samma ambition, att det ska vara den bästa och mest relevanta utbildningen för uppdraget. Det är väl det som är det avgörande, kvaliteten, och framför allt kanske detta med mer av praktiska övningar och sådana saker. När det gäller huvudmannaskap och sådana delar är jag övertygad om att vi kan enas. Men som jag ser det behövs det också en översyn och en utvärdering av vad som fungerar bra, vad vi kan utveckla och så vidare.

Jag vill komma tillbaka till detta med vapnen, de 17 000 illegala vapen som lämnades in 1993, och 15 ton ammunition. Jag tror att skälet till att Rikspolisstyrelsen inte ligger på i den här frågan är att de redan i dag har väldigt begränsade resurser. Det är klart att kommer det in 20 000–25 000 vapen ska någon ta hand om dem. De ska destrueras och transporteras och det ska skrivas handlingar. Men hellre det, att vi får ta kostnaden för att ta hand om vapnen, än att vi riskerar att de kommer i orätta händer. Ibland får man faktiskt se att det kan bli lite arbete, men vad man har att vinna i andra änden är ju att människoliv kan sparas. Med de resurser som tullen har vet vi att det inte kontrolleras så många fordon längre. Det förs in vapen i tontal numera.

Jag tycker inte att jag har fått något tillfredsställande svar på frågan. Vi inom Moderaterna vill i alla fall göra allt som står i vår makt. Även om det kanske inte räcker kan det alltid göra någon nytta.

Anf. 87 ROLF OLSSON (v) replik:

Fru talman! Jag vill återigen betona för Hillevi Engström att det naturligtvis är en allvarlig fråga med vapen som cirkulerar ute i samhället och att man ska göra vad man kan för att komma åt sådana vapen som kan användas i kriminella kretsar. Det är självklart. Nu är det som sagt ändå så att vi måste ta ställning till de möjligheter som finns i dag. Jag vet alltså att det lämnas in vapen hos polisen utifrån erfarenheter som jag själv har råkat stöta på från bekantskapskretsen. Jag vet också, som sagt, att Rikspolisstyrelsen har angett att de inte såg detta behov så tydligt

uttalat. Jag tror inte att det beror på att de av något slags resursskäl skulle tycka så. Jag tror att det är en avvägd bedömning som man har gjort.

Men låt oss naturligtvis inte ha någon låsning i den här frågan. Jag tycker att man kan fortsätta resonera kring den, och då ingår det väl bland annat att göra en bedömning av vad man kan vinna gentemot det som man får in på de vägar som finns i dag. Det är en del där. Vi startar inte från noll i en sådan diskussion.

Sedan tycker jag ju inte att Hillevi Engström ger något riktigt bra svar på min fråga. Det är ju just en utredning som ska tillsättas som ska se över de saker som Hillevi Engström efterlyser, nämligen vad det är för typ av utbildning som behövs och huruvida det ska vara en högskoleutbildning som kan ge akademiska poäng. Det finns ju väldigt mycket i de här direktiven som talar för att det ska vara det. Jag tycker att det är oerhört motiverat och naturligt att det för ett så kvalificerat och krävande yrke, i jämförelse med många andra, ska vara en högskoleutbildning. Det är väldigt mycket som går åt det hållet. Jag är förvånad över att Moderaterna inte går med på det här mycket rimliga kravet. Men det är som sagt en utredning som ska göras. Vi har ju chansen att återkomma.

Anf. 88 VIVIANN GERDIN (c):

Fru talman! Jag vill börja med att säga att jag står bakom Centerpartiets alla ställningstaganden, men för tids vinnande vill jag enbart yrka bifall till reservation 9.

Ämnet är polisfrågor. Det är Centerpartiets bestämda uppfattning att vi behöver fler poliser och poliser som är synliga ute i samhället i brottsförebyggande syfte för att upprätthålla lag och ordning. Vi behöver också synliga resultat av polisens arbete genom att brott utreds, att gärningsmän åtalas och att de skyldiga utdöms straff. Brott får aldrig löna sig, men i dagens samhälle finns det många som anser att det gör det.

Det är många olika frågor som behandlas i dagens betänkande, men jag har valt att lyfta fram det övergripande. Det är det som är förutsättningen för att vi ska kunna tillgodose våra krav och förslag i betänkandet.

För Centerpartiet är det nollvision som gäller. Vi anser att samhället ska reagera och agera på varje brott som begås. Det gäller även brott som snatteri, inbrott och skadegörelse av mindre slag. Vi ska ge tydliga signaler om att vi inte accepterar något brott. "Vardagsbrottslighet" – så betecknas många av de här smärre brotten. När man inte ser något slut på dem, när inga utredningar görs av de mindre brotten, då smyger sig uppgivenheten och vanmakten in. Det är därför särskilt viktigt för de ungdomar som har kommit in på brottets bana att vi snabbt ingriper och avbryter den inslagna vägen, att vi visar att vi bryr oss om dem och att samhället är berett att hjälpa dem bort från gangstervägen.

Dagens brottsutveckling oroar människor runtom i landet, men regeringen tar det med ro. När vi från oppositionen beskriver brottsutvecklingen anklagas vi emellanåt för att överdriva. När vi påpekar att brotten blir mer komplicerade och grövre och därmed kräver mer resurser möts vi av diskussioner, utredningar och så vidare men få praktiska åtgärder.

När vi i Centern är kritiska till att så få brott utreds – de flesta avskrivs ju, ca 80–85 % – möts vi av oförståelse från regeringens och stödpartiernas sida. Synen på brottsutvecklingen och brotts hanteringen skiljer sig verkligen åt mellan blocken i riksdagen.

Kränkningar, misshandel och inbrott kan i dag drabba vem som helst och var som helst. Inte ens hemmen är i dag en frizon. Otaliga är de bostadsinbrott där brottslingarna formligen går in och tar för sig det som de anser sig behöva, till och med medan familjen är hemma och ser på tv eller sover. Att ta sig in i någon annans hem mot bostadsägarens vilja är en grov kränkning.

Det oprovocerade och meningslösa våldet gör människor otrygga och rädda. Det begränsar också vår rörelsefrihet. Det är i dag mycket vanligt att kvinnor och även män funderar över följande: Kan jag ta kvällsskiftet? Kan jag gå hem i kväll utan att bli nedslagen? Kan jag ta bussen eller tunnelbanan från jobbet? Vågar jag springa i motionsslingan den här dagen?

Att vi över huvud taget tvingas kalkylera med överfall en solig dag förmörkar tillvaron.

Det är mot bakgrund av våldsutvecklingen i samhället som vi i Centerpartiet kräver att fler poliser utbildas, så att vi verkligen får ett polis-tillskott ute i den befintliga polisverksamheten.

Att befintliga poliser ges en kontinuerlig vidareutbildning är också väldigt viktigt. De, liksom många andra grupper, behöver gemensamt bearbeta vad som händer i samhället, få ta del av nya beprövade arbetsmetoder och nya tekniska hjälpmedel.

Det är också mycket allvarligt när rättsväsendets företrädare blir ut-satta för hot och våld i arbetet. Detta tycker jag är en stor fråga som riksdagen verkligen borde ägna ännu mer tid åt.

Vi behöver fler och mer utbildade poliser av många anledningar. Och jag vill nämna ytterligare en, nämligen för att bekämpa våldet mot kvinnor. Sex av tio poliser saknar i dag förutsättningar att göra det. Drygt hälften av poliserna har i en undersökning påtalat att resurserna för att bekämpa våld mot kvinnor är otillräckliga. De behöver också mer utbildning för att öka kunskaperna i beteendevetenskap, psykologi och förhörsteknik.

Allt detta tillsammans, att utbilda och få fler poliser, leder också till ökade möjligheter att förkorta handläggningstiderna, vilket jag tycker är särskilt angeläget då det rör brott som har begåtts mot barn.

När staten inte längre skyddar medborgarna växer vaktbolagen fram, och med dem får vi ett samhälle där de som har råd kan betala för att öka tryggheten. Övriga som inte har råd får leva med fortsatt otrygghet. Är detta solidariskt? Är det ett sätt att värna om de svaga i samhället?

Centerpartiet vill inte ha ett sådant samhälle. Vi vill inte ha ökade klyftor, varken sociala eller regionala klyftor.

Vårt mål är att lika villkor ska gälla. Alla ska omfattas av samhällets insatser för att öka tryggheten. Vi måste våga ta upp kampen mot brottsligheten. Målet för oss är att de goda krafterna ska vara vägledande i samhällsutvecklingen.

För att återupprätta och behålla medborgarnas förtroende för rättssystemen måste vi i ord och handling visa att vi inte accepterar brott, oavsett brottets art. Det är hög tid att begreppet nolltolerans blir en vägvisare i den fortsatta brottsbekämpningen.

Anf. 89 LEIF BJÖRNLOD (mp):

Fru talman! I detta betänkande behandlas väldigt många frågor, och det är helt i min smak – alltifrån kamphundar till akademisk utbildning.

När jag sitter och lyssnar hör jag att vi har lite olika syn på hur vi tycker att poliser ska fungera. Vi trycker på olika punkter. Jag för min del ser polisen inte i första hand som ordningsmannen som går på stan och som tar hand om alla busar. Jag ser att det samhälle som vi har i dag har förändrats kraftigt. Det har ändrat karaktär, och det måste också få polisen att ändra delar av sin karaktär. Det är möjligt att vi har fått en grövre brottslighet, men vi har också fått en mer specialiserad brottslighet. Därför tillhör Miljöpartiet den grupp som ställer sig bakom att själva polisutbildningen också måste anpassas efter samhällets behov. Därför står vi bakom att utbildningen får högskolekaraktär.

Men eftersom samhället har förändrats genom att vi har fått en annan sammansättning, tror jag också, precis som Rolf Olsson nämnde, att det är viktigt att detta speglas vid antagningarna till polisutbildningarna.

Jag tror på ett mångkulturellt samhälle, och vi kommer att få det. Det finns de som är motståndare till det, men det finns andra som accepterar det som värdefullt. Jag tillhör den senare sorten.

Jag tror därför att det är viktigt att man rekryterar efter den sammansättning som finns i samhället. Och det handlar givetvis om ett könsperspektiv, manligt–kvinnligt. Men det handlar också om ett mångkulturellt perspektiv med människor från olika kulturer.

Då kommer jag in på reservation 1 av Rolf Olsson där man tar upp språket. Jag tror att det är viktigt att polisen klarar av att hantera det inhemska språket. Men jag tror på en mångfald av språkkunniga poliser också. Jag tror att det kan vara av stor vikt att ha poliser som kan tala med vissa invandrargrupper på deras språk på ett tydligt sätt. Därför anser jag att det är av stor vikt i steget till det mångkulturella samhället att vi ska kunna ha poliser som är kunniga i språk och inte bara i svenska.

Det finns andra frågeställningar. Inom polisutbildningen finns det ingen speciell del där man har utbildning i vissa religioner. Jag tror att det skulle kunna behövas i någon mån. Nu talar jag inte om de teologiska frågorna, utan jag talar mer om de kulturella yttringar som är förbundna med de olika religiösa begreppen.

Jag träffade för inte så länge sedan en grupp poliser som hette Den kristna polisgruppen. Det tyckte jag var väldigt spännande. Jag talade länge med dem, och jag förstod att de av olika skäl fick speciella uppgifter. Det var ofta dessa poliser som fick bringa bud till familjer i svåra situationer, och de kan också fylla andra funktioner. Jag skulle faktiskt se fram mot en islamsk polisgrupp i Sverige, så att de som har en islamsk bakgrund skulle kunna slå sig samman och få ett visst stöd. De ser nämligen andra saker än vad vi andra gör.

Det är mina steg till det mångkulturella samhället.

Jag har redan talat om högskolestatus. Det finns flera skäl till det. Samhället förändras, och därför behöver vi också forskning. Jag ser det som en synnerligen viktig del.

När det gäller specialiseringen på annan typ av brottslighet har tekniken fört oss in på IT-brott, ekobrott, miljöbrott och många andra typer av förfinade internationella brott som polisen måste klara av. Det är där som jag ser den största bristen. Jag ser den största bristen i antalet inte uppkla-

rade fall, den så kallade vardagsbrottsligheten. Jag ser den största bristen där man inte vet vem brottslingen är. Våldigt många brott är knutna till personen – rattfylla och misshandel. Då ska man bevisa att ett brott har begåtts. När man väl ser brottet gäller det att hitta rätt brottsling och bevisa att det är den personen. Jag ser den delen som en svårare väg att gå. Därför behöver vi fler utredare som klarar av detta.

Nu finns det en del andra punkter. Jag tänker inte gå in på det som handlar om kamphundar, men jag tänker ta upp en del andra små saker som finns i detta betänkande och som jag tycker är viktiga. Det gäller speciellt handfängsel. Att man använder handfängsel i förebyggande syfte kan jag inte acceptera. Jag tycker nämligen att det inte kan finnas något mer kränkande för en person än att bli fängslad och bortförd av en eller två poliser innan han eller hon är dömd, och den personen kanske till och med är oskyldig, när grannarna står och tittar på. Jag tycker att det är en oerhört stor kränkning mot personen. Därför tycker jag att man ska använda handfängsel med restriktivitet. Att man måste fängsla en kille som vevar nere på centralen har jag full förståelse för.

För att spara lite tid hoppar jag över frågan om brister i organisationen. Jag vill bara peka på att det pågår ett arbete under benämningen Nationell polis. Jag ser fram emot det resultat som kommer fram där.

Sedan kommer jag in på polisens utrustning. I en motion talas det om vikten av vapenträning. Jag för min del tycker att det är viktigare med psykologisk träning för polisen, så inte heller den reservationen kan jag stödja. Men jag kan ge mitt stöd när det gäller att polisen, som jag börjar tycka synd om, måste hänga på sig ca 15–20 kilo utrustning. Då är det svårt att springa i fatt busarna.

Jag menar att det skulle vara en befrielse för polisen om man i författningssamlingen för polisen tog bort plikten att bära vapen i yttre tjänst. Jag avser då den tunga Sigsauerpistolen. Däremot kan man ha pepparsprej och hänga på sig en elbatong. Det tycker jag skulle vara bra. Jag anser att polisen mer skulle utrustas med den typen av alternativa vapen.

Där ber jag, fru talman, att till hösten få återkomma med en motion med förslag om att titta på hur pass nödvändigt det är för polisen att alltid vara tungt beväpnad. Vid skolpresentationer exempelvis känns det, tycker jag, nästan provocerande att de har en stor pistol i bältet. Det finns inget yrkande om detta, men jag kommer att åstadkomma ett sådant.

Medan jag kommer ihåg det – jag har en lapp här om det – ska jag yrka bifall till reservation 4 och också till reservation 21 angående vapenamnesti.

Även om jag inte har samma bekanta som Rolf Olsson kan jag väl förstå att det kan vara tryggt att få lämna in den gamla bortglömda hemvärnsmausern som står i garderoben hos änkan Andersson i Värmland. Det kan kännas tryggt att få komma undan detta, för trots allt har hon begått ett brott genom att ha ett illegalt vapen hemma hos sig. Människor är känsliga för sådant. Jag tycker att det här är ett bra initiativ, och det känns roligt att få detta till stånd.

I betänkandet tas också en hel del frågor upp som ligger mig varmt om hjärtat. Det gäller till exempel kameraövervakningen. En integritets-skyddskommitté är tillsatt och ska lägga fram sitt betänkande år 2007. Jag hoppas att vi i den kommittén, där jag sitter med, kan producera en

del delbetänkanden. Jag tycker nog att vi ska vara lite vaksamma på hur mycket kameror, avlyssning och kontroller av enskilda människor vi ska ha. Jag tillhör dem som tror på den goda människan, men jag vet att det finns en del som har vissa brister. Jag tror alltså på den goda människan. Därför tror jag att ett gott samhälle inte behöver övervaka alla invånare till hundra procent.

Anf. 90 MARGARETA SANDGREN (s):

Fru talman! I det här betänkandet behandlas motioner från den allmänna motionstiden. Många av de polisfrågor som behandlas i betänkandet gäller sådant som är en förutsättning för att polisen ska kunna göra ett bra arbete, till gagn för medborgarnas trygghet i vårt land.

Det handlar om polisutbildningen – om hur denna ska se ut i framtiden och om vilket innehåll både grundutbildning och fortbildning ska ha. Det handlar om att poliskåren ska avspegla samhället i stort. Det handlar om vikten av ledarskapet, som jag tror är en väsentlig faktor för verksamheten. Det handlar om värderingsfrågor, arbetsmetoder, arbetsmiljöfrågor, organisationsfrågor, den politiska styrningen och också vapenfrågor och kameraövervakning.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.

I mina repliker får jag återkomma till frågor som egentligen inte tas upp i betänkandet men som har berörts här från talarstolen.

Jag måste säga att jag blir lite skrämmd när jag hör en del talare här prata om det samhälle som vi lever i – att man inte vågar gå ut, inte vågar gå till tunnelbanan, inte vågar ta semester och knappt vågar vistas utanför bostaden efter klockan fem på eftermiddagen.

Det samhället känner jag inte igen. Det finns en oro för utvecklingen i samhället – det medger jag – men en så svartmålad bild som här ges stämmer inte riktigt överens med verkligheten. Men visst ska vi vara vaksamma på olika saker.

Jag gör tolkningen att vi är tämligen överens om att ha en bra utbildning, bra ledarskap och en bra arbetsmiljö – både fysisk och psykosocial arbetsmiljö. Vi är överens om att vi behöver en skarp vapenlagstiftning. Jag tror att vi också är överens när det gäller alkoholtest och många andra frågor här.

Trots det är vi inte beredda att yrka bifall eller göra tillkännagivanden utifrån reservationsyrkandena. Varför? Jo, därför att utredningar eller beredningar pågår i nästan samtliga frågor som ni har yrkanden om. Om vi nu tillsatt utredningar för att se över och belysa vissa frågor är det väl ändå rimligt att avvakta vad utredningarna kommer fram till. Det är väl också rimligt att vi låter remissinstanserna säga sitt om förslagen. Vi känner respekt inför det som remissinstanserna kan ha synpunkter på. Därför vill vi avvakta dessa.

Gång efter annan kritiserar vi för att vi yrkar avslag och för att vi inte tar ställning till alliansens yrkanden när utredningar och beredningar pågår. Men jag har faktiskt tittat på hur det såg ut när den borgerliga majoriteten innehade regeringsmakten, på hur man behandlade oppositionens yrkanden då.

Vet ni vad jag fann? Jo, att ni gjorde precis det som majoriteten i dag gör. Ni sade då: Utredningen eller beredningen bör avvaktas. Utredning-

ens arbete bör inte föregripas. Detta kommer att belysas i det pågående arbetet. Utskottet utgår från att regeringen tar upp de frågor som väckts. Utskottet utgår från att vederbörande myndighet lägger ned stor omsorg i frågan. Det ankommer på polis och åklagare att ta ställning till prioriteringsfrågor. Gällande ordning uppfyller i stort de krav som framställts i motionen. Utskottet konstaterar att det på olika håll bedrivs arbete som syftar till att förbättra verksamheten.

Vidare sade ni att ”man fortlöpande följer upp åtgärder som vidtagits”.

Känner ni igen detta? Det låter ungefär som vi säger i dag och verkar vara så som motioner som är föremål för utredning eller beredning alltid har behandlats.

Vad är det som är annorlunda i dag?

Fru talman! Låt mig få kommentera de olika förslagen i reservationerna.

I reservation 1 från Vänsterpartiet tar man upp frågan om de språktestet i polisutbildningen som man anser bör tas bort. Först och främst: Kraven har sänkts för godkänt resultat. Det har inneburit att 80 % i dag klarar proven. Vi tycker att proven är en viktig del, att god svenska är viktigt. Det är viktigt i ett rättssäkerhetsperspektiv. Likaså är det viktigt att utredningar är så tydliga att lagföring kan ske.

Nu är det föranstaltat om en utredning av polisutbildningen – om att göra den akademisk, helt eller delvis. Kanske kommer den frågan tillbaka – det vet vi inte i dag – men fram till dess tycker vi att kraven ska behållas.

I reservation 2, från alliansen, tas frågan om antagning till polisutbildning upp. Det handlar här om att mångfalden är viktig och om att den etniska och kulturella sammansättningen bör spegla befolkningen i stort. Ja, vi har ingen annan uppfattning.

Som framgår av betänkandet har en hel del gjorts för rekrytering i den riktningen. Dessutom har en särskild utredare kommit med en rad förslag, och en handlingsplan utifrån förslagen bereds inom departementet. Vad är det som är problemet? Ingen har någon annan uppfattning än ni, bortsett från att utskottet anser att beredningen bör avvaktas.

Jag vill beträffande en annan del fråga: Vad i rekryteringsprocessen är det som måste förändras så att de mest lämpade antas till utbildningen? Jag vet att de här sakerna så att säga står under luppen vid en översyn och utredning beträffande polisutbildningen. Det finns säkert sådant som kan göras bättre, så låt oss avvakta vad man kommer fram till.

Beträffande reservationerna om hatbrott och rasistiska brott i polisutbildningen är svaret att det här redan ingår som kursmoment i utbildningen. Jag har inte tagit reda på omfattningen i utbildningen. Men det vet kanske reservanten eftersom det står att det bör ske i större utsträckning än i dag.

Reservation 4 handlar om samarbete mellan HBT-organisationer och polisen, och vi har inte heller någon annan uppfattning om vikten av detta. Det redovisas också i betänkandet att det samarbetet finns. Som på så många andra områden kan det säkert bli bättre. Man behöver säkert förbättra både samarbetet och annat, och vi utgår ifrån att så sker.

Beträffande polisens vapenträning redovisas i betänkandet att ett årligt kompetensprov ska göras och att myndigheterna står för kostnaderna

för ammunition både inför och vid det årliga kompetensprovet. Vi utgår ifrån att myndigheterna håller kontroll över hur detta sker och att vapenträning genomförs kontinuerligt. Nu säger Rolf Olsson att det finns andra rapporter. Låt mig ta reda på den frågan och se hur det verkligen förhåller sig, så kan jag återkomma senare. Men enligt det besked jag har i dag är det så som det ska fungera.

I reservationen om vidareutbildning för poliser tas upp ett antal frågor, att utbildningsinsatserna ska samordnas för samtliga brottsbekämpande myndigheter och att specialistutbildning bör komma till stånd om ledarskapet inom polisen.

Först något om samordnad grundutbildning. Vi tycker att skillnaderna kanske är för stora i uppgifter och krav för att man ska ha en gemensam grundutbildning. När det däremot gäller vidareutbildning inom vissa avgränsade områden kan det vara vettigt. Men det måste vara upp till berörda myndigheter att själva avgöra.

Beträffande specialistutbildning är det aviserat att det ska ingå i utredningsuppdraget om polisutbildningen.

Vad gäller chefsutvecklingen och ledarskapsutbildningen fick vi som sitter i Rikspolisens styrelse ett besked av rikspolischefen och överdirektören om att formerna för en sådan utbildning nu är på plats och att den kommer att sättas i sjön under hösten. Man ska också gå vidare för att ge den ett bra innehåll.

Jag är glad över att vi tycks vara överens om att polisutbildningen nu ska ses över och utredas och att den ska bli en akademisk utbildning. Det är ganska klart och tydligt vad majoriteten avser med utredningen. Jag uppfattade nog att Moderaterna vid utskottsbehandlingen inte reserverade sig. Jag deltog i debatten ute på Polishögskolan. Då var den moderata företrädaren Beatrice Ask med, och hon tyckte inte att detta var vare sig önskvärt eller nödvändigt. Vi anser ju – precis som många andra har talat för – att polisutbildningen ska bli akademisk, och det finns en stor uppslutning bakom detta.

Vi föreslår också ett tillkännagivande här, och det handlar om att de kurser som genomgås inom utbildningen och som motsvarar högskolans kurser ska få ge akademiska poäng. Det finns ju ett teoretiskt utrymme för det i dag, och vi tycker att man ska snabba på med den delen. Vi tror att en akademisering har betydelse för både den enskilde studenten och verksamheten som sådan.

Beträffande de reservationer som tar upp organisationsfrågor, det vill säga underrättelseenhet och avdelning för Internetrelaterad brottslighet, pågår det ett arbete inom Rikspolisstyrelsen och länspolismyndigheterna under namnet *En nationell polis*. Det är faktiskt inte mindre än 30 områden som berörs av det här utvecklingsarbetet. Det har lett till en del förändringar, men en hel del återstår att göra. Vi tycker också att man ska avvakta det arbetet som så småningom kanske kommer till riksdagen.

När det gäller Internetrelaterad brottslighet finns det en IT-brottsrotel redan i dag. Jag vet inte om reservanterna har tänkt sig något helt annat och om ni har besökt denna rotel och utifrån det kan konstatera att det inte är tillräckligt eller rätt organiserat, men det får ni väl återkomma till.

Arbetsmiljön, både den fysiska och den psykosociala, är viktig för att polisen ska kunna göra ett bra arbete. Arbetsmiljöfrågor kan nog sägas vara mångfasetterade. Till skillnad från alliansen anser utskottet att en

hel del har gjorts åt arbetsmiljöfrågorna. Det är bara att gå till betänkan- det där det redovisas vad som har åstadkommit till i dag. Det kan säkert göras mer. Mot bakgrund av de höga sjuktalen tror jag också att det är viktigt att man ser till de anställdas möjligheter till inflytande och delaktighet så att varje anställds resurser tas till vara.

På Rikspolisstyrelsens sammanträde häromdagen aviserade rikspolis- chefen att en omfattande arbetsmiljöenkät nu skulle gå ut till alla an- ställda. Resultatet av denna kan ju också ge anledning till ytterligare åtgärder på arbetsmiljöområdet.

En förbättrad arbetsmiljö är ju inte heller något som man åstadkom- mer över en natt. Det tar tid. Men vi tycker att man på senare år har åstadkommit en hel del. Arbetet för en bra arbetsmiljö är ju något som ständigt återkommer. Man kan inte säga att tillräckligt har gjorts, utan man måste återkomma till det hela tiden. Instrumenten kan man slå fast, men att handlingsplaner ska följas upp och verkställas är någonting som måste hållas levande.

Beträffande reservationerna om digitala fotografier, beredskapspoli- sen, vapenlagstiftning, ordningsvakter och alkoholtest samt kameraöver- vakning är dessa frågor omhändertagna i olika utredningar eller är under beredande inom departementet, ett arbete som vi med hänvisning till det jag inledningsvis talade om bör avvakta av respekt för utredningars för- slag och remissinstansers synpunkter.

Fru talman! Till sist ska jag säga något om vapenamnestin. Jag har ingen annan uppfattning än den som Rolf Olsson här har gett uttryck för, att den möjligheten finns redan i dag. Jag tycker inte att det är någon jättefråga. Ni kommer att driva igenom den här i kammaren, och då får det bli så. Men man har den möjligheten i dag, och det är det som vi har tagit fasta på. Det är möjligt att man fick in väldigt mycket vapen vid den förra amnestin, men det är inte säkert att det blir så vid ett nytt tillfälle.

Fru talman! Jag yrkar än en gång bifall till förslagen i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 91 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Fru talman! Visst finns det likheter mellan regeringar oavsett poli- tiska sammansättningar. Från regeringshåll vill man gärna avgöra när förslag ska presenteras och i vilken omfattning man vill vänta, fördröja eller snabba på olika reformer. Det är väl inget snack om det. Så kommer det att bli för kommande regeringar också.

Det finns dock en sak som är viktig att slå fast, och det är viljan att gå in och ta ansvar. Vi har sett hur regeringen har gått in och detaljstyr. Man har sagt att 10 miljoner per år ska användas för att bekämpa männi- skohandel. Det innebär ju en enorm detaljstyrning. Sedan väljer man att inte ha åsikter på samma sätt om andra saker som utvecklas inom poli- sen. Det känner jag en väldig oro för.

Jag håller med om att mycket av det som har skett inom *En nationell polis* är bra, men just nu står vi inför en situation där vi politiskt, av rent demokratiska skäl måste avgöra vad vi vill ha för polis. Man kan ju tänka sig att det i förlängningen ligger en enmyndighetstanke bakom *En nat- ionell polis*. Jag och Folkpartiet är absolut inte främmande för detta. Vi är beredda att diskutera den tanken. Men vi vore tacksamma om vi kunde

diskutera för- och nackdelar öppet här i kammaren, eller om regeringen kunde tala om ifall man har några andra planer. Det vore bra.

En annan sak som man ser i den här utvecklingen är avfolkningen av det lokala ansvaret. När lokala polischefer försvinner – turistchefen brukar visserligen bli kvar – blir det något slags verksamhetsansvarig på den lilla orten. Vi kan ta Nora eller Kopparberg hemma i Örebro län som exempel. Det blir då svårt att samverka med full kraft med socialtjänst, skola och andra för att minska brottsligheten. Ser inte Margareta Sandgren någon fördel med att vi härifrån talar om att detta är viktigt för det lokala, polisiära ansvaret?

Anf. 92 MARGARETA SANDGREN (s) replik:

Fru talman! När det handlar om att fördröja och vänta med att presentera olika förslag jobbar man nog på i den takt man mäktar med för att lägga fram förslag som riksdagen ska ta ställning till. Det är nog inte så att man ligger och slirar på förslagen. Man vill faktiskt åstadkomma förbättringar.

När det gäller *En nationell polis* är det väl offentligt att det har funnits ett förslag från Rikspolisstyrelsen om att det skulle vara en myndighet. Men så blev inte förslaget och inte heller beslutet så småningom. Därför befinner vi oss långt nog ifrån en sådan utveckling.

Det kan finnas för- och nackdelar med det. Jag kan också se nackdelar med att det inte är en myndighet. Vi får väl återkomma och diskutera detta. Låt oss avvakta utvecklingsmöjligheter på alla områden – det är över 30 utvecklingsområden som man nu har att arbeta med.

Även om vi kanske jag kan ha en polischef i varje liten by tycker jag att det ska finnas någon som är ansvarig på de större orterna. Närvaron av polisen är kanske viktigare än att man har en lokal, men detta kan man åstadkomma. Jag är inte alls nöjd med hur man har hanterat detta ute på polismyndigheterna. Det kan man göra i samarbete med kommuner och andra, men ibland gör man fel saker. Jag tycker också att det ska finnas någon som är ansvarig, kanske inte i varje by men på några större orter.

Jag vill också säga att det finns ett brottsförebyggande samarbete, brottsförebyggande råd, i en rad kommuner, och där är polisen synnerligen aktiv på de flesta håll.

Anf. 93 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Fru talman! Det här var mycket glädjande. Jag tolkar Margareta Sandgren så. Inte heller jag menar att Viby by hemma i Örebro län ska ha sin egen polischef, men jag tycker att varje kommun – så länge vi har den kommunindelning vi har i dag – ska ha en ansvarig polis, på samma sätt som man har en turistchef. Jag tycker mig möta viss förståelse från Margareta för den åsikten, och jag välkomnar det.

Så har vi detta med regeringar och utspel. Låt oss vara ärliga nu. Hela Sverige kan se oss på tv nu eller läsa protokollet. Är det just i samband med polisdagarna som regeringen lyckas processa fram att man har tankar på polisutbildningen och behovet av fler specialister? Det var nog bara för att man ville ta upp ett visst medialt utrymme från Justitiedepartementets politiska avdelning den dagen. Men jag lägger mig inte så mycket i det. De får göra vad de vill så länge de har stöd i riksdagen.

Men jag vill diskutera sakfrågan. Det blir nästan lite lustigt när man talar om specialisering när det gäller IT-brott och ekonomisk brottslighet och menar att det ska vara någon liten specialkurs i polisutbildningen. Ska man ta datakörtkort och sedan jobba med IT-brott? Jag vill understryka att det ligger på mycket högre nivå. Ska man läsa 20 poäng företagsekonomi och sedan kunna bekämpa ekobrott? Det krävs minst att en godkänd revisor jobbar inom polisen med att bekämpa ekobrotten.

När det gäller arbetsmiljöfrågorna sade Margareta Sandgren att det var mycket på gång och att mycket hade gjorts. I det sammanhanget vill jag ta upp detta med de förestående masspensioneringarna av poliser. Regeringens företrädare och Margareta Sandgren för fram att detta är något polisen gör för att det ska bli bättre, och det har inget att göra med att man av ekonomiska skäl vill anställa nyutexaminerade. Då är det allvarligt att så många poliser mår dåligt och att det inte fungerar. Det måste rimligen bero på arbetsmiljön.

Anf. 94 MARGARETA SANDGREN (s) replik:

Fru talman! Hur det är med det sista vet jag inte. Det har ju i utskottet presenterats av rikspolischefen och ekonomidirektören. Låt oss nysta vidare i det, hur man har tänkt sig och vilka som ska få gå i pension. Det kan faktiskt vara så att man vill gå i pension tidigare. Man kanske löser det på det sättet. Vi kan återkomma till det.

Naturligtvis presenterar regeringen förslag, men det var inte det jag talade om. Det finns utredningar som är på gång. Man sitter inte och förhalar dem. Vad utredningen kommer att innehålla när det gäller specialistutbildningar får vi väl återkomma till när regeringen har presenterat den. Det är ju inte så att polismyndigheterna eller Rikspolisstyrelsen inte anställer specialister. Man har analytiker, beteendevetare, ekonomer och miljökunniga människor, även om de är civilanställda. Jag vill påstå att man anställer ganska många specialister i dag.

Anf. 95 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Rikspolischefen har i utskottet sagt att det är fler än 1 000 poliser som är trötta, inte gör någon nytta och är lågpresterande. Delar Margareta Sandgren den bedömningen? Vad beror det i så fall på att de är trötta och lågpresterande? Har det med arbetsmiljö och ledarskap att göra? Vad avser regeringen att vidta för åtgärder?

Jag delar inte regeringens synsätt, att dessa personer mest är till besvär och att det är bäst att de slutar. Jag tycker att det är häpnadsväckande dålig arbetsgivarkultur och brist på ledarskap att man utmönstrar friska människor som har arbetat i kanske 25, 30 eller 35 år. Det är inte frågan om 62-åriga korpulenta farbröder som ska vara ute och åka radiobil på nätterna, utan det är frågan om specialister. De finns på Rikskriminalen och olika kriminalavdelningar. Det finns säkert också en del som inte kan prestera vad man kan vänta sig, men det skulle vara intressant att se hur man med skattemedel väljer att pensionera fler än 1 000 friska människor med motiveringen att de inte duger något till.

Om det är Margareta Sandgrens uppfattning skulle det vara intressant att höra det. Jag tycker inte att det stämmer med hur vi bör se på våra medmänniskor, att alla kan bidra och behövs. Men uppenbarligen behövs alltså inte dessa människor.

Anf. 96 MARGARETA SANDGREN (s) replik:

Fru talman! Låt mig först säga att regeringen inte har bestämt att 1 200 människor ska pensioneras. Det vi i utskottet fick oss till livs var att rikspolischefen och ekonomidirektören hade avsatt ett antal miljoner för att detta skulle vara möjligt om man ville göra det.

Jag kan inte lägga mig i hur man ska utse dessa personer. Det måste vara upp till Rikspolisstyrelsen eller myndigheterna att se vilka människor man behöver ha kvar.

Rent mänskligt kan jag allmänt säga att om man utför ett arbete som fortfarande är till gagn för polisens verksamhet ska man naturligtvis få behålla det. Vi kan inte sortera ut människor bara för att de har uppnått en viss ålder.

Det är inte säkert att det handlar om särskilt många personer. Nu ser ni till de avsatta pengarna och omsätter det i hur många tjänster det möjligen kan röra sig om, men regeringen har inte sagt att man ska göra det.

Anf. 97 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik:

Fru talman! I Stockholms län är det drygt 80 personer som har fått ett erbjudande om att gå i pension. Av dem har preliminärt ett 60-tal tackat ja. Bland dem finns personer som man enligt chefer gärna skulle vilja ha kvar om man hade pengar i budgeten.

Om dessa personer går i pension för tidigt tycker jag i alla fall att de inte ska få stämpeln på sig att de inte bidrar med något i verksamheten. Jag tror inte att vi ger uttryck för en bra människosyn då. Ska människor lämna sitt arbete när man har fyllt 60 för att man inte behövs? Det tycker jag fortfarande inte att vi har fått något svar på. Det är allvarligt. Vi behöver fler poliser, inte färre. Framför allt behöver vi fler som är erfarna och har lång yrkeserfarenhet.

Jag vill ta upp ytterligare en fråga där jag tror att Margareta Sandgren kan hjälpa till och bringa klarhet. Det gäller frågan om tillfällig vapenamnesti. Det genomfördes 1993, då man lämnade in 17 000 vapen och 15 ton ammunition. Det vill Socialdemokraterna inte ens pröva nu. Vad är det för särskilda förhållanden som ska gälla för att man ska vara säker på slippa bli åtalad om man lämnar in ett vapen? Det begriper jag inte.

Jag vet att man har genomfört en förändring. Det finns ett visst utrymme för att lämna in ett vapen. Kan Margareta Sandgren gå in lite närmare på när detta kan ske, så att allmänheten får lite klarhet? Om man har ett automatvapen hemma i garderoben och lämnar in det till polisen, slipper man då risken att bli åtalad? Jag begriper inte vad som gäller. Jag skulle vilja att vi gör så att vi får in fler vapen, så att färre människor riskerar att skadas.

Anf. 98 MARGARETA SANDGREN (s) replik:

Fru talman! Hillevi Engström talar om poliser som har fått ett erbjudande om att gå i pension. Ett erbjudande innebär inte per definition att man får avsked eller blir tvungen att gå i pension. Jag vet inte vem det är som har sagt att de inte är önskvärda eller inte utför ett arbete som man har behov av. Möjligen är det ordföranden i Stockholmspolisen som har sagt det. Jag tycker att det är väldigt lösa påståenden som Hillevi Engström sprider.

Rikspolisstyrelsen har inte sett något behov att man skulle genomföra en tillfällig amnesti. Skälet till det är att man kanske inte tror på att det finns så många vapen som skulle kunna komma in, utan de flesta vapnen kanske kom in vid förra tillfället. Det vet inte jag.

Att man ska kunna lämna in vapen utan att blir misstänkt för något brott eller någonting handlar väl om vem det är som lämnar in och om det finns skäl att misstänka att den personen har något annat för sig. Jag kan inte den frågan, och jag tänker inte gå in i den debatten.

Jag vill ställa ungefär samma fråga som Rolf Olsson gjorde. Det handlar om polisutbildningen som en akademisk utbildning. Varför kan inte tänka er det? Varför tycker ni inte att det ska vara det? Det finns en sådan bred uppslutning för det inte bara från riksdagspartierna utan också från Polisförbundet, Polishögskolan och lärare där, Högskoleverket och andra.

Varför kan ni inte tänka sig det? Ser ni inga positiva fördelar med det?

Anf. 99 VIVIANN GERDIN (c) replik:

Fru talman! Jag tog i mitt anförande upp den oro jag möter när jag är ute. De gånger när samlingslokalerna är totalt fyllda är när man diskuterar polisfrågor. Ofta har jag fått inbjudan efter det att har varit inbrott hos många människor i bygderna. Det har gällt hela dalgångar i mitt eget hemlän men även i andra län.

Man har haft bilar stulna. Man har haft besök, och det ha varit miss-handel. I många fall har det varit oprovocerade brott och oprovocerad misshandel. Det är klart att människor blir rädda.

Jag möter också väldigt många kvinnor och män som i dag är rädda att vandra hem genom en stad eller gå över ett torg därför att det har varit så många misshandelsfall. Det är viktigt för oss att ta in det, se det och lyssna på hur människor upplever vardagen i dag.

Jag kopplar samman det med att vi inte har den brottsbekämpning som jag önskar. Initialt måste vi ha mer kraftfulla resurser. Jag och Centerpartiet vill inte leva i en polisstat. Men vi måste komma till rätta med den situation vi har i dag.

Då krävs det fler poliser som verkligen kan greppa detta och utreda de brott som är begångna så att man inte ger signalen att det är fritt fram och att brott lönar sig. Det är där jag tycker att regeringen är otydlig.

Det är även en arbetsmiljöfråga för polisen när signalerna är lite ryck-iga. Vad är det vi ska göra? Vad ska vi satsa på? Man säger en hel del fina saker. Men man ger inte anslag och ekonomiska förutsättningar för polisen att verkligen leva upp till det.

Den poliskår som känner att den inte räcker till blir också enormt frustrerad. Det är ytterst beslutsfattarna som har bidragit till den arbetssituationen och till att poliserna blir frustrerade. Detta skulle jag gärna vilja få lite synpunkter på.

Anf. 100 MARGARETA SANDGREN (s) replik:

Fru talman! Jag sade inte att det inte över huvud taget fanns någon anledning till oro. Man skapar också en oro genom att säga att människor inte kan gå ut, att de inte kan åka på semester och att de inte kan lämna bostaden, och så vidare.

Det finns anledning till oro. Det händer kanske mer saker. Låt oss ta villainbrotten. Det är inte så att de ökar. I Stockholmsområdet och i Stockholms omnejd har de faktiskt minskat.

Det handlar också om vilka signaler det ges i medierna eller av andra. Man kan få en känsla av att det är på det sättet, och då ökar naturligtvis oron. Så är det.

Nu är inte detta någon budgetdebatt. Vi tycker naturligtvis också att det ska finnas mer pengar till polisen. Men vi har valt att satsa på välfärdssamhället.

Vi tror att det är en viktig brottsförebyggande åtgärd att satsa på en bra uppväxt för barn och ungdomar. Det handlar om bra utbildning, en bra skola och jobb när de kommer ut. Det kan förhindra att ungdomar hamnar i riskzonen.

Man behöver från polisens sida metoder och verktyg för att kunna utreda brott. Jag kan kanske glädja Viviann med att säga att det har kommit en lagrådsremiss om DNA-provtagning och att DNA ska kunna registreras på misstänkta personer. Det kan bidra till att man kommer att klara upp en del brott.

Det är inte så att man lägger ned alla brottsundersökningar. Det kan fångas upp. Om man ser att det är något som pågår i ett bostadsområde kan man plocka upp de anmälningarna igen. De är inte borta för alltid.

Anf. 101 VIVIANN GERDIN (c) replik:

Fru talman! Jag sade inte att man inte kan gå ut. Jag sade att oron ökar och att många människor är rädda. Det står jag för. Det är min bild, oavsett var i landet jag befinner mig.

Bostadsinbrotten är allvarliga ur många synpunkter. Bostaden är en fredad zon. Om människor känner otrygghet ute i samhället ska de i varje fall kunna känna trygghet i sin egen bostad. Jag tänker på misshandelsbrott och sådant som kommer utifrån. Antalet inbrott i bostäder som utreds varierar i landet men är 6–7 %. Det tycker jag är otroligt dåligt.

För mig ingår i välfärdspolitiken att vi har ett rättssamhälle. Jag anser att polisens arbete är en del i välfärdspolitiken. De utför ett brottsförebyggande arbete. Det är inte bara att jaga bovar och se till att de kommer innanför grindarna och låses in.

Det är ännu viktigare att polisen arbetar förebyggande, att de syns ute, att de har en bra kontakt med de ungdomar som finns i riskzonen och att de också kan ägna tid åt dem så att de inte faller igenom när det brister hos familjen.

Till syvende och sist bidrar familjen till den allra bästa brottsförebyggande åtgärden. Har barnen en trygghet och växer upp under bra förhållanden är risken minimal att de hamnar i dåligt sällskap. I dag är det väldigt många barn som har otrygga förhållanden och som knappt ser sina föräldrar. Det ökar risken att de hamnar i dåligt sällskap.

Här finns jättemycket att göra på olika sätt. Jag tycker att vi ska integrera polisens arbete och se det som brottsförebyggande arbete i välfärdssamhället.

Anf. 102 MARGARETA SANDGREN (s) replik:

Fru talman! Jag tycker också att man ska ägna mer tid åt vardagsbrottsligheten. Jag kan glädja Centerpartiet med att den nya rikspolische-

fen tänker ta itu med det på allvar för att den ska kunna utredas. Det handlar om människors förtroende för polisens möjligheter.

Jag kan hålla med om att polisen är en del av det brottsförebyggande arbetet, och familjen är det likaså. Men jag menar också att tryggheten i samhället, som välfärdssamhället faktiskt handlar om, är en viktig brottsförebyggande del.

Jag upplever ibland att man från borgerligt håll inte tycker som vi gör och värdesätter det på samma sätt. Det borde man fundera på när man ska regera, om det blir så, med Moderaterna som vill sänka ersättningar. Det skulle utsätta en del familjer för stor otrygghet, vill jag påstå.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 14 §.)

Prot. 2004/05:141
16 juni

Polisfrågor

13 § Förstärkning av studiestödet

*Förstärkning
av studiestödet*

Föredrogs
utbildningsutskottets betänkande 2004/05:UbU14
Förstärkning av studiestödet (prop. 2004/05:111).

Anf. 103 PETER DANIELSSON (m):

Fru talman! Dagens betänkande behandlar en proposition från regeringen som handlar om förändringar i studiemedelssystemet och rekryteringsbidraget för vuxenstuderande.

Låt mig börja med att så här inledningsvis slå fast att vi moderater naturligtvis står bakom alla våra reservationer. Men av respekt för kammarens ledamöter yrkar jag endast bifall till reservation 1.

Fru talman! Det är viktigt att vårt utbildningssystem ger alla människor de bästa möjligheter och förutsättningar att växa och utvecklas. Här har studiemedelssystemet en viktig roll att spela.

Men för att locka människor att skaffa sig högre utbildning och därmed studieskulder krävs också att människor vet att ökade kunskaper värderas och ger bättre förutsättningar för framtiden. Ett grundläggande problem i Sverige är att det inte lönar sig särskilt väl att investera i en bra utbildning, särskilt om man väljer att arbeta och betala skatt just i Sverige.

Därför är det viktigt att föra en skattepolitik som gör att det lönar sig att utbilda sig. Det behövs med andra ord en högre utbildningspremie i Sverige.

Fru talman! Det nuvarande studiemedelssystemet har många brister. CSN:s dubbla monopol som både beslutande myndighet och utbetalare gör att systemet inte är särskilt flexibelt. Det uppmuntrar inte heller till individuella lösningar utan snarare alla till att ta fullt lån. Servicenivån till studenterna är – som det alltid blir i monopolverksamheter – bristfällig. Även fribeloppsgränsen, som hämmar studenters möjligheter till alternativ finansiering, är problematisk och leder till onödigt stor skuldbörda för många.

De förändringar som regeringen föreslår gäller även rekryteringsbidraget för vuxenstuderande, som vi moderater var emot redan när det

infördes. Rekryteringsbidraget är djupt orättvist mot alla dem som väljer att börja studera före 25 års ålder. Vi tycker att det är viktigt att ingen grupp på mer eller mindre godtagliga grunder ska få en högre bidragsnivå än andra.

Fru talman! Vi moderater tycker att det är dags att sluta laga och lappa i ett dåligt system. Därför vill vi ge en parlamentarisk utredning i uppdrag att se över hela studiefinansieringssystemet.

Eftersom det är centralt att spelreglerna för studiefinansiering är stabila är det naturligtvis viktigt att ett nytt studiefinansieringssystem vinner så bred politisk majoritet som möjligt. Vi moderater är i det sammanhanget öppna för diskussioner med alla partier.

Vårt ingångsvärde är att studiefinansieringssystemet måste vara ekonomiskt hållbart och överblickbart både för den enskilde studenten och för samhället. Vi tycker vidare att systemet bör vara flexibelt både avseende antalet studerade veckor för längre utbildningar och för antalet månader med studiemedel per år. Det är också viktigt att studiefinansieringssystemet är konstruerat så att studieskulden betalas tillbaka. Nuvarande system och de föreslagna förändringarna bidrar snarare till ökad skuldsättning och därmed ökade svårigheter för den enskilde att kunna betala tillbaka studielånet.

I stället menar vi att studiefinansieringssystemet ska ge studenterna incitament att hålla skuldsättningen låg, exempelvis genom att ta bort fribeloppet och därigenom göra det möjligt för studenterna att arbeta utan att få minskade studiemedel. Vi vill också ge utrymme för fler individuellt anpassade lösningar genom att konkurrensutsätta CSN. Studenter som vill bör kunna ta sina studielån via sin vanliga bank eller ett annat låneinstitut. Här kan erfarenheter hämtas från Finland, där man tillämpar statliga borgensåtaganden för studielån.

Avslutningsvis, fru talman, anser vi att systemet ska skilja på sådan finansiering som är relaterad till studierna och sådan som inte direkt kan hänföras till det området, exempelvis barn. Sådana kostnader menar vi ska hanteras i en särskild ordning.

Fru talman! Regeringen vill införa ett tilläggsbidrag för studerande med barn. Regeringen föreslår även att den övre åldersgränsen för rätt till studiemedel och rekryteringsbidrag höjs från 50 till 54 år samt att studerande som är 40 år eller äldre ges ökade möjligheter till undantag från de veckogränser som finns i studiemedelssystemet.

Fru talman! Vi avstyrker regeringens förslag dels eftersom vi har andra lösningar, dels eftersom förslagen är dåligt underbyggda. Regeringen påpekar själv i propositionen att de statistiska underlagen är osäkra. Framför allt är det kostnadskonsekvenserna på lite längre sikt som är osäkra.

Vi moderater är väl medvetna om att många föräldrar av ekonomiska skäl har svårt att studera. Det vill vi göra någonting åt. Men vi tycker, som jag nämnde tidigare, att studiemedelssystemet endast bör hantera kostnader som går att hänföra till studier. Därför har vi i stället föreslagit ett extra barnbidrag om 950 kr per barn och månad till studerande med barn samt ensamstående föräldrar. Det är dubbelt så mycket som regeringen föreslår. I förslaget ingår också att en förälder som både är studerande och ensamstående får båda dessa bidrag, det vill säga en avsevärd ekonomisk förstärkning.

Fru talman! Vi moderater tycker att det är rimligt att man får utbilda sig längre upp i åldrarna så länge man kan återbetala sina lån. För oss är återbetalningsprincipen central. Utbildningen måste ses som en investering för framtiden både för den enskilde studenten och för samhället.

Det finns flera problem med regeringens förslag till förändrade regler för studiestöd för just äldre studerande. För det första verkar regeringens förslag nästan godtyckligt tagna ur luften. Det finns ingen riktig analys av varför den generella studiemedelsåldern ska höjas just till 54 år i stället för någon annan ålder. I propositionen skriver regeringen endast att resurserna som avsatts inte räcker till en 55-årsgräns.

För det andra saknas ett ordentligt beräkningsunderlag och en analys av hur förslagen påverkar den enskildes återbetalningsmöjligheter, och därmed indirekt statens kostnader för det nya studiemedelssystemet. Generellt gäller att ju färre år en person kan arbeta och dra nytta av sin nya utbildning, desto svårare blir det att hinna betala tillbaka lånen.

Men även här finns olika situationer. För en del studenter är det fråga om att på relativt kort tid komplettera eller avsluta en tidigare utbildning och därmed få möjlighet att klara återbetalning av lånen. Som tidigare nämnts gör bristfälligt statistikunderlag det mycket svårt att bedöma reformens framtida kostnader för staten.

Fru talman! I propositionen saknas också resonemang om de olika vägar som finns för att finansiera studier. Insikten om att statliga lån för heltidsstudier inte är den enda finansieringsformen för studier lyser helt med sin frånvaro.

En del studenter vill arbeta och studera, men hindras av dagens regler för fribelopp. En del, främst äldre, studenter har sparat ihop pengar som de använder. Andra väljer att studera på deltid eller vid sidan av sitt arbete. Ytterligare andra har amorterat på sina huslån och har där ett ekonomiskt utrymme för studier.

Propositionen brister eftersom den inte alls resonerar kring detta och om hur ett studiemedelssystem måste kunna kombineras med olika finansieringsmöjligheter.

Sammanfattningsvis, fru talman, avslår vi tilläggsbidraget för studerande med barn eftersom vi inte anser att kostnaderna för barn ska belasta studiemedelssystemet. I stället har vi ett eget förslag om extra barnbidrag till studenter med barn.

Vi avslår också höjningen av åldersgränserna för rätt till studiemedel eftersom vi tycker att beräkningsunderlagen är otillfredsställande och för att vi vill göra den här typen av avvägningar inom ramen för en total översyn av hela studiemedelsfinansieringssystemet.

Anf. 104 AXEL DARVIK (fp):

Fru talman! För ett litet tag sedan var jag i Umeå. Jag träffade studenter, och vi satt ned runt ett bord och pratades vid. Det var naturligtvis en trevlig stämning, men samtalet gled mer och mer över till att handla om studenternas ekonomi.

De bekymrade sig över hur hyrorna hade stigit, för att kostnader generellt hade ökat kraftigt för studenter och för att nya kostnader hade dykt upp under åren. Det gäller till exempel en sådan sak som att det nu i princip krävs att man har en dator hemma för att kunna fortsätta med studierna. De hade också tabeller som de presenterade. De visade kost-

nader som i slutändan, längst ned på kolumnerna, nästan alltid visade röda siffror.

Till slut, efter den här genomgången, ställde jag frågan: Hur klarar sig egentligen studenterna ekonomiskt? Det kanske var en dum fråga, för jag fick ett om inte sarkastiskt så ändå humoristiskt svar. De sade: Jo, studenterna klarar sig allt, men magra – det blir de!

Även om jag inte tror och i alla fall inte hoppas att studenterna magrar kroppsligt så vet jag att det är en mycket knaper ekonomisk diet som många studenter har att leva på.

Sverige är ett land där varje vuxen individ förutsätts kunna försörja sig själv utan att behöva förlita sig på nära släktingar, gamla mostrar eller föräldrar. Ändå stöter jag dagligen – eller i alla fall ofta – på studenter som berättar just om att de har missat tentor för att de är tvungna att jobba för att få ihop till sitt levebröd. Jag har även träffat studenter som har tvingats avbryta sina studier på grund av att hushållskassan inte går ihop och att hushållsekonomin blir bankrutt. Det är inte en rolig situation att hamna i.

Föreningssparbankens institut för privatekonomi presenterade för ett litet tag sedan en rapport där man utnämnde just studenterna som de stora förlorarna under den tid som Socialdemokraterna har suttit vid makten. 40 % av den ekonomiska rörelsefriheten är borta för studenten. Det motsvarar 500 kr per månad.

Vi liberaler värnar om studenterna och deras ekonomi. Vi tror på ett utbildningsideal där alla individers begåvningar tas till vara. Ska detta bli möjligt måste det också finnas en kraftfull agenda för att stärka studenternas ekonomi. Vi har en sådan agenda.

Studerande med barn är, och har under lång tid varit, en extra utsatt grupp. Studenterna har utvecklats, och flera nya grupper har kommit in på högskolan. I dag har över 30 % av alla studenter barn. Därför har vi länge tjatat, arbetat och propagerat för att regeringen måste göra någonting för studerande med barn. Det är glädjande att det nu äntligen kommer någonting från regeringen i alla fall. Men även med det förslag som i dag ligger på riksdagens bord i propositionen och i betänkandet blir det ändå svårt för studerande med barn. Det visar beräkningar från Sveriges förenade studentkårer, SFS.

Det är med mycket knapp marginal som ekonomin går ihop, och det finns ingen marginal för oväntade utgifter. Det finns ingen marginal för dyra tandläkarbesök, det finns ingen marginal för extra läkarbesök och det finns ingen marginal för höga läkemedelskostnader. I dessa vackra, somriga pollentider finns det många, särskilt unga, som har höga läkemedelskostnader på grund av pollen som sprids.

Vi vill göra någonting mer för studerande med barn. Vi vill att det tillägglån som i dag går till dem som har haft en högre inkomst före studierna i stället ska gå till studerande med barn. Det är ett lån på 3 000 kr per månad som man kan få. Det kan vara en trygghet och en säkerhet om extra kostnader dyker upp.

Förutom detta måste det vara möjligt att jobba vid sidan av studier. De studenter som klarar av att sköta studier och ett arbete samtidigt ska inte straffas. Därför vill vi avskaffa fribeloppsgränsen. Det gör det möjligt att minska skuldsättningen för studenter. Dessutom kan de studenter som vill, i alla fall mot slutet av sin studietid, prova på att vara entrepre-

nörer eller egna företagare. Sådana behöver Sverige definitivt fler av. Vi behöver nya företag som ger nya arbetstillfällen. Därför vill vi avskaffa fribeloppsgränsen.

Folkpartiet liberalerna är också ett parti som ser att vi som individer är olika. Om du som student vill kunna läsa snabbare för att snabbt komma ut på arbetsmarknaden och pröva vingarna ska det också vara möjligt. Därför tycker vi att det bör vara möjligt att läsa tre terminer om året för att snabbt kunna avsluta en utbildning. Vi vill även ge en bonus till de studerande i form av en avskrivning av studielån om man klarar av sina studier på den utsatta tiden.

Fru talman! Viktigt av allt är kanske ändå att kompensera för den ekonomiska rörelsefriheten. Därför gör vi en prioritering i vårt budgetalternativ. Vår prioritering är klar. Vi vill höja totalbeloppet för studerande med 400 kr per månad. Detta är en mycket viktig satsning och en del av den liberala politiken för studiestödet som har som trygghet och valfrihet som mål. Trygghet handlar om att man klarar av att leva på de inkomster man får och har en ekonomi som går ihop. Valfrihet handlar om att man har en syn där man sätter individen i centrum och ser att studenter är olika och har ett studiemedelssystem som passar de studerandes skiftande livssituationer.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag därför yrka bifall till reservation 6, även om jag naturligtvis står bakom alla våra reservationer.

Anf. 105 TORSTEN LINDSTRÖM (kd):

Fru talman! Så står vi här till slut efter många om och men, efter utredningar och frågor, interpellationer, motioner och debatter i denna kammare. Till sist kom den, studiestödspropositionen. Vi undrade länge: Kommer den alls? Kommer den att ta tag i de viktiga frågorna? Kommer den att lägga fram de förslag som behövs? Kommer den någon vart?

Vi undrade, och till sist kom en vacker liten skrift i våra postfack med en fin framsida och några myrsteg. Blev det inte mer, undrade någon. Går det ens att kalla för proposition, undrade en annan. När kommer resten, undrade en tredje. Det undrar jag också. Eller är det så illa att under fyra år – en hel valperiod – är allt regeringen förmår prestera på studiestödsområdet en tunn liten sak, vacker att se på, men snart läst och än fortare glömd?

Och så uteblir den ansvariga ministern från debatten. Det är ändå märkligt efter att ha varit stiltje så länge i socialdemokratisk utbildningspolitik – debatterna hittills under mandatperioden har ju i princip enbart handlat om oppositionens lösningar på de problem som Socialdemokraterna skapat och liknöjt betraktat – och när två propositioner äntligen kommer och under samma vecka debatteras i riksdagen så kommer inga ministrar. De är nog trötta.

Fru talman! För oss kristdemokrater är studenternas trygghet en av de hörnpelare som den högre utbildningen vilar på. Studiestödssystemet ska se människan – varje människa och hans eller hennes villkor. Det ska vara mänskligt. Lika självklart är det att studiestödssystemet ska vara smart och effektivt upplagt. Det ska uppmuntra till personligt ansvarstagande. Problemet i dag är att de höga skatterna, låga lönerna för akademiker och de återbetalningsvillkor som gäller i studiemedelssystemet och som inte tar hänsyn till den betalandes livssituation leder till att det inte

lönar sig att studera. Varför ska en ung människa bli lärare, sjuksköterska eller bibliotekarie när samhället signalerar att det är fel väg att gå?

Visst finns fortfarande studenter som med lärdom, party och makaroner i blick kastar loss från föräldrahemmet och drar i väg mot fjärran universitetsstäder. Men i sin helhet är studentgruppen heterogen, och då är det svårt att försörja sig som student. Nära hälften är tvungna att arbeta för att ha råd med hyra och mat. Fyra av tio tycker att det påverkar studierna negativt.

Vi kristdemokrater vill öka möjligheten att försörja sig genom att höja bidragsdelen i studiemedlet och långsiktigt höja totalbeloppet. Principen hälften bidrag, hälften lån bör gälla. Enligt vårt budgetförslag skulle bidragsdelen höjas till 36 % redan nästa hösttermin.

Ensamstående studenter med barn har en särskilt utsatt situation. Kvinnliga studenter med barn går back med 1 600 kr i månaden varje månad. För många blir det en omöjlig ekvation; de tvingas söka socialbidrag.

Starkt bidragande till det är att Socialdemokraterna för några år sedan tog bort barntillägget. Nu slår de sig för bröstet och ropar återställare när de flyr från sin egen politik. Kristdemokraterna har i flera år haft ett finansierat förslag om ett särskilt barntillägg i studiemedelssystemet. Vi har också drivit frågan i ett otal debatter i denna kammare. Trots olika ministrars svävande uttalanden kommer till slut ett slags tillägg. Det är bra att Socialdemokraterna har begripit att deras politik inte funkar och att det inte går att gömma sig bakom pseudoargument om den generella välfärden, i all synnerhet som den välfärdssynen lett till absurda konsekvenser där den omvända Robin Hood-principen, att ta från de fattiga och ge till de rika, fått gälla. Vad är det för hjälp för en fattig student att få samma barnbidrag som en mångmiljonär?

Vi kristdemokrater vill lyfta fram barnperspektivet. Inriktningen måste därför vara att barntillägget ska ges med samma nivå till alla barn. När s-märkta ministrar pratar om problem så ser vi varje barn som en gåva. Varje barn har rätt att växa upp under drägliga förhållanden, även om deras föräldrar studerar. Vår familjepolitik, till skillnad från Socialdemokraternas, står på de vanliga människornas – låginkomsttagarnas – sida. Vi förespråkar en förbättrad föräldraförsäkring, höjd grundnivå och införande av barndagar och kommunalt vårdnadsbidrag. De delarna samverkar med vår syn på studiemedelssystemet för att också ge de familjer där föräldrar studerar valfrihet och bättre möjligheter att försörja sig.

Herr talman! Det är fler delar i studiestödssystemet som måste åtgärdas. Systemet måste också motverka den sociala snedrekryteringen. Låt mig bara ge några exempel på att så inte sker med dagens politik.

En nybliven pappa kan ta ut tio pappadagar i samband med barnets födelse, men det tar inte studiemedelssystemet hänsyn till. Rätten till studiemedel förloras om man missar att ta poäng under den tiden. Pappor straffas. Det borde inte vara så.

Studiemedel är inte grundande för sjukförsäkringen. Det innebär att en student inte omfattas av sjukförsäkringen. Studenter är också de enda som har 30 dagars karenstid. Det gör att det blir mycket kostsamt för en student att vara sjuk. Varför denna diskriminering?

Studier i mer begränsad omfattning kan därtill vara den bästa chansen att komma tillbaka till vardagslivet för en student som har varit sjuk. Därför borde det vara möjligt för en student att vara deltidssjukskriven.

När dessa frågor tidigare diskuterats har socialdemokratiska ministrar viftat bort det hela, tydligen utan större kännedom om problemen. Frågan är om den socialdemokratiske representanten har något mer matnyttigt att säga i dag.

Att leva är att ständigt befinna sig i förändring. Efter många års hårdnackat motstånd föreslås plötsligt höjd åldersgräns för studiemedel och rekryteringsbidrag. Vi kristdemokrater står fast vid att förespråka 55 år som åldersgräns – en högre gräns än den som regeringen föreslår – eftersom det är en mer vedertagen åldersgräns.

Det behövs också en helhetslösning för det livslånga lärandet. Frågan är också varför inte Socialdemokraterna respekterat beslutet om det individuella kompetenssparandet. I stället har det naggats på löntagarnas pengar och tanken om en lätt och överskådlig lösning har gått ifrån.

Herr talman! Studiemedellssystemet ska vara klokt och optimalt. Alla som studerat under fyra år eller längre borde enligt oss kristdemokrater ha möjlighet att få fler terminer beviljade, så att de kan slutföra sin utbildning i stället för att, som i dag, stoppas efter gjorda tolv terminer när de kanske bara saknar något för att få examen.

Den proposition som här i dag debatteras och beslutas heter *Förstärkning av studiestödet*. Det är ett ganska typiskt namn. Det blir inga heltäckande lösningar, utan i stället lappas och lagas det till dess lapp-täcket en dag spricker. Det imponerar inte.

Vi kristdemokrater har under längre tid föreslagit att en studiesocial utredning ska tillsättas. Efter hårt motstånd föll den socialdemokratiska regeringen till föga och valde att gå kravet till mötes – om än bara halvvägs. Utredaren fick i uppdrag att kartlägga, inte att komma med förslag, och resultatet ser vi i dagens proposition. Vi står fast vid att en studiesocial parlamentarisk utredning med rejält mandat att lämna förslag också i förhållande till andra trygghetssystem behöver tillsättas. En intressant modell att titta på är en ny standardförsäkring för alla studenter, så att alla får en plats i trygghetssystemen.

Herr talman! Utanför Riksdagshuset är det antligen sommar, och många studenter har klarat sina sista tentor och seminarier. För de studenter som vill lönearbeta i sommar ska det vara möjligt, och det ska vara möjligt att arbeta lagligt. Tyvärr finns i dag ett fribeloppssystem som uppmuntrar till dolda inkomster. Det fribeloppstaket borde skrotas.

I betänkandet behandlas också vårt förslag om indragen studie hjälp för gymnasieelever som skolkar. För oss kristdemokrater är det glasklart så att den som skolkar ska förlora sitt bidrag. Det är en viktig signal från vuxenvärlden.

Ett studiestödssystem som ser människor – ett system som är enkelt, smart, överskådligt och stimulerande – behövs. Det lär studenterna få vänta på så länge vänsterkartellen styr Sverige.

Herr talman! Jag står givetvis bakom Kristdemokraternas samtliga reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall enbart till reservation nr 4.

Anf. 106 HÅKAN LARSSON (c):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation nr 29. Självfallet står jag också bakom övriga reservationer som Centerpartiet står bakom.

Från Centerpartiets sida har vi valt att inte väcka någon motion med anledning av propositionen om förstärkning av studiestödet. Det beror på att vi menar att propositionen är ett steg i rätt riktning, även om vi gärna skulle ha tagit ett större grepp på de här frågorna.

Självfallet är det bra att ett tilläggsbidrag för studerande med barn införs. Många studenter har det ekonomiskt kärvt, och de som är småbarnsföräldrar har ofta en särskilt tuff situation. Tilläggsbidraget innebär därför en välbehövlig förbättring.

Likaså är det utmärkt att åldersgränsen för att kunna få studiemedel och rekryteringsbidrag höjs. Det har vi från vårt håll arbetat för sedan tidigare.

Vi tycker dock inte att studiestödssystemet blir fulländat med de här förändringarna, de här lappningarna. Högre utbildning ska vara en bra investering och löna sig både för den enskilde och för samhället. Därför är det rimligt att staten subventionerar en del av kostnaderna för den enskilde.

Vi anser att vi borde utarbeta ett nytt studiestödssystem som på sikt skulle bygga på att bidrag och lån utgör 50 % vardera av totalbeloppet. Studiestödssystemet är viktigt för att komma till rätta med den sociala snedrekryteringen till högre studier. En annan viktig insats för att göra högre studier mer lättillgängliga är utbyggnaden av den högre utbildningen runtom i vårt land.

Tyvärr har inte trygghetssystemen för de studerande förstärkts på samma sätt som högskolan har byggts ut. Fortfarande är studenterna i princip uteslutna ur trygghetssystemen eftersom de saknar sjukpenninggrundande inkomst. Detta skapar självfallet otrygghet och gör att många ungdomar från studieovana miljöer väljer att inte studera vidare, även om de har goda förutsättningar för att utbilda sig.

Det beslut som vi i dag ska ta är alltså ett steg för att underlätta för fler att bedriva högre studier. Livet för studerande med barn blir lite lättare. Men vi vill ta ett större grepp. Det är därför som vi i den reservation som jag yrkade bifall till efterlyser en bred parlamentarisk studiesocial utredning där även de studerande är väl representerade. En förutslagslös analys av studenternas studiesociala situation bör ligga till grund för hur de i större utsträckning ska få del av det trygghetssystem som vi arbetande har.

Till slut vill jag ta upp ett par andra problem. Ett sådant är studenter med studielån i flera nordiska länder. Studenter som är i den situationen har kontaktat mig. Tidigare hade de nordiska studiemedelsmyndigheterna under 30 år en överenskommelse om att ta hänsyn till om en person hade studielån i ett annat nordiskt land när man fastställde återbetalningstakten i det egna landet. Av någon anledning har denna överenskommelse upphört sedan några år tillbaka, och det kan förstås drabba den enskilde hårt. Har man inte så hög inkomst kan det bli besvärligt att betala studieskulder till två länder utan någon samordning. Jag tycker att det finns skäl att stärka det nordiska samarbetet på många områden och inte minst ta sådana här hänsyn och försöka finna en ny överenskommelse.

Ett annat problem som drabbar en del personer är att de har lån i två eller tre olika studiemedelssystem. Därmed blir återbetalningstakten väldigt hög. Särskilt drabbar det dem som har en lång utbildning men inte motsvarande hög lön. Det är ingen tillfällighet att antalet personer som inte har betalat sina studieskulder har ökat med hela 43 % hos kronofogdemyndigheten de senaste tre åren.

Från Centerpartiets sida menar vi att de här effekterna borde utredas och lämpliga åtgärder för att underlätta för de här personerna läggas fram, så att det inte blir ett så tungt återbetalningskrav på personer med lån i flera olika system.

Anf. 107 JAN BJÖRKMAN (s):

Herr talman! Det är ingen överdrift att säga att vi i dag lever i ett kunskapsamhälle. Bland mycket annat innebär det att alla behöver en god grundutbildning utan återvändsgränder och dessutom tillgång till kontinuerlig kunskapsutveckling, eller annorlunda uttryckt: Det livslånga lärandet är i dag en realitet.

För att förverkliga det livslånga lärandet behövs goda förutsättningar för kunskapsinhämtande, och då är ett bra studiestödssystem en viktig förutsättning. Sverige har, inte minst i ett internationellt perspektiv, ett bra studiestödssystem. Samtidigt är det inte bättre än att det kontinuerligt behöver förändras och förstärkas. Det får ske i den takt som samhällsekonomin tillåter.

Den proposition som vi nu behandlar, *Förstärkning av studiestödet*, har redan berörts i olika delar. I den tas ytterligare steg för att förbättra de studerandes villkor. Det gäller framför allt på två områden. Dels föreslås införande av tilläggsbidrag för studerande med barn, dels handlar det om ett förstärkt studiestöd för äldre. Båda förändringarna har länge varit efterfrågade, och det är glädjande att regeringen och samarbetspartierna nu kan ta dessa angelägna steg till förbättringar.

Alla vet att studerande med barn har svag ekonomi. Det förslag som nu lämnas förbättrar situationen för denna grupp under studietiden. Förslaget innebär att studerande med ett barn erhåller 480 kr extra för fyra veckors heltidsstudier. För andra barnet erhålls ytterligare drygt 300 kr och från och med tredje barnet 160 kr per barn. Bidraget gäller till och med det kalenderår barnet fyller 18 år. Bidraget införs vid kommande årsskifte, det vill säga den 1 januari 2006.

Beträffande åldersgränsen i studiestödet gäller i dag i princip en 50-årsgräns för rätt till studiestöd. Samma gräns gäller för dem som studerar med rekryteringsstöd. Samtidigt vet vi att kraven på kompetensutveckling i princip ställs under hela yrkeslivet. Det är därför angeläget att kunna höja den nuvarande åldersgränsen ytterligare.

Med liggande förslag höjs åldersgränsen från 50 år till 54 år för rätt till studiemedel och rekryteringsbidrag. Den så kallade lånetrappan flyttas från dagens 41 år till 45 år den 1 juli 2006. Dessutom ska lån som redan är återbetalda inte tas med i beräkningen när rätten till nya studieveckor prövas. Förslaget innebär också att den som är 40 år eller äldre ska kunna få studiemedel i ytterligare 40 veckor om det finns särskilda skäl, alltså 40 veckor utöver det generella systemet.

Sammantaget innebär dessa förslag ytterligare förbättrade möjligheter till livslångt lärande. Det stärker såväl individens möjligheter att ta sig in på arbetsmarknaden, eller behålla sin plats där, som arbetsmarknadens förutsättningar att få tillgång till kompetent arbetskraft.

Låt mig säga några ord om oppositionens ställningstaganden. Som vi redan hört säger Moderaterna nej till såväl barntillägget som de höjda åldersgränserna. I en av sina reservationer säger de att ”det moderna samhället ställer krav på kompetensutveckling under hela livet”, men sedan sägs i samma reservation nej till höjd åldersgräns. Av det får man väl dra slutsatsen att Moderaterna tycker att 50-årsgränsen är den gräns vi ska ha. Som vanligt i Moderaternas politik ska man ha bra villkor för vissa, men inte för alla.

Övriga borgerliga partier ställer sig bakom förslagen om barntillägg och höjda åldersgränser – och det är bra – dock med undantaget att Folkpartiet fråntar de arbetslösa och funktionshindrade som studerar med rekryteringsbidrag rätten till barntillägg. Detta är i någon mening logiskt om än sakligt beklagligt. Folkpartiet har ju numera, liksom Moderaterna, föreslagit brutala nedskärningar i vuxenutbildningen samt stora försämringar i studievillkoren för dem som studerar på gymnasial nivå. Denna politik fullföljer de nu i fråga om rekryteringsbidraget och barntillägget.

Sammantaget kan vi säga att det inte finns någon samlad politik från den allians som eftersträvar makten från och med nästa höst. Moderaterna är emot, Kristdemokraterna och Centern för och Folkpartiet delvis för.

I detta betänkande finns 31 borgerliga reservationer. Det finns ingen fyrpartireservation, däremot fyra trepartireservationer – där man bland annat föreslår en utredning – och ytterligare 27 reservationer som spretar åt olika håll. Av dessa 27 borgerliga enpartireservationer står Kristdemokraterna för hälften. Av detta kan man få intrycket att Kristdemokraterna står för en helt annan studiestödspolitik än regeringen och övriga partier.

I själva verket ser man, när man läser budgetmotionerna, att Kristdemokraterna, liksom Centern, i allt väsentligt står bakom regeringens politik på det här området. I budgeten för 2004 föreslog regeringen 21,9 miljarder till studiestöd och Kristdemokraterna 43 miljoner mindre. I budgeten för 2005, den som vi nu lever med, var skillnaden exakt densamma, det vill säga minus 43 miljoner i Kristdemokraternas budget. Detta torde stå i viss kontrast till det anförande vi just hörde från Torsten Lindström.

Hur kan det komma sig att man har 13 reservationer när man ligger så nära regeringspolitiken? 99,8 % är gemensamt. Jo, Kristdemokraterna presenterar en önskelista som kräver mycket stora ekonomiska insatser. Jag ska nämna några. Det gäller bland annat

- ett nytt studiestödssystem – generösare än i dag
- tilläggsbidrag, på sikt lika för alla i såväl studiestöd som rekryteringsbidrag – kostar
- utökad åldersgräns – kostar
- hälften bidrag, hälften lån – kostar

- avskaffande av fribeloppet – kostar
- studiemedel i samband med graviditet och föräldraskap – kostar
- karenstid inom studiemedelssystemet – kostar
- inackorderingstillägg – kostar
- trygghetssystemens anpassning till studerande – kostar.

Om man sedan läser motionen, och inte bara reservationen, kan man se att Kristdemokraterna i sin studiestödsmotion skriver att studenternas köpkraft skulle ökas med 22 % jämfört med konsumentprisindex i förhållande till 1990-talets början. Det kostar – ungefär 5 miljarder, kan jag säga upplysningsvis. Jag ser ingen reservation på denna punkt och är lite nyfiken på vad skälet till det är med tanke på de oerhörda önskingar och många reservationer som Kristdemokraterna har. Vi kanske så småningom kan få ett besked.

Det man frågar sig är: Var finns resurserna till allt detta, Torsten Lindström? I vart fall finns de inte i Kristdemokraternas budgetmotioner. Det är svårt att se dessa önskelistor som annat än luftslott. I själva verket skulle jag vilja säga att de här löftena inte är värda mer än papperet de är skrivna på.

På den borgerliga sidan har vi alltså två partier, Folkpartiet och Moderaterna, som vill ha stora nedskärningar av vuxenutbildningen. Vi har ett parti, Kristdemokraterna, som skriver önskelistor utan täckning. Och vi har ett parti, Centerpartiet, som både i skrift och i budget har en politik som ligger nära regeringens.

Då undrar man: Var finns maktalliansens politik på det här området? Den framgår i vart fall inte av detta betänkande. Här framgår tydligt att borgerligheten är delad i två. Den ena delen vill radera stora delar av svensk vuxenutbildning och därmed en del av studiestödet, vilket framgår av budgetmotionerna. Den andra delen stöder i stort sett regeringens politik både när det gäller volym och studiestöd.

Jag ska ärligt säga att jag inte har några förhoppningar om att dagens debatt ska ge klarhet i vad som är maktalliansens gemensamma politik på detta område helt enkelt därför, herr talman, att det inte finns någon gemensam politik.

Med detta ber jag att få yrka bifall till utbildningsutskottets förslag i betänkandet i dess helhet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 108 AXEL DARVIK (fp) replik:

Herr talman! Det betänkande vi i dag debatterar heter *Förstärkning av studiestödet*. Jag undrar om Jan Björkman anser att dessa ord ska gälla alla studenter. Det finns många studenter som har en mycket knapp ekonomisk situation, och då gäller det att göra något åt totalbeloppet.

Folkpartiet föreslår en höjning av totalbeloppet med 400 kr i månaden. Det är en kompensation för den förlorade ekonomiska frihet som många studenter har drabbats av under er tid vid makten.

Jag undrar också om man kan fundera på att göra dispensreglerna mer generösa, så att det inte slår till på det hårda och orättvisa sätt som det kan göra och som leder till att man inte kan fullfölja en utbildning som man har gått in på.

Jag undrar dessutom över fribeloppsgränsen. Varför tycker Jan Björkman att det är så bra att straffa de studenter som klarar av att sköta både ett arbete och sina studier, för att minska sin skuldsättning eller kanske just få en mycket önskvärd koppling till arbetsmarknaden samtidigt som man studerar?

Det är mina frågor, herr talman.

Anf. 109 JAN BJÖRKMAN (s) replik:

Herr talman! Först kan jag, när det gäller att prata om hela studentgruppen, säga att de förslag som ligger i propositionen gäller alla som har studiestöd och alla som har rekryteringsbidrag. Det Axel Darvik vill är att man ska utesluta dem som har de största problemen, de med lägst utbildning, störst motivationsbehov och sämst ekonomi, från rätten till barn tillägg. Frågan bollas väl tillbaka.

Sedan kan jag säga att Axel Darvik i sitt anförande bara pratade om studenterna på högskolan. Det förstår jag, därför att Folkpartiet saknar i dag politik när det gäller vuxenutbildningen. Jag förstår att man inte nämnde det över huvud taget. Det beror naturligtvis också på att Folkpartiet när man pratar om höjning av totalbeloppet finansierar det genom att sänka ersättningarna i bidragsdelen till dem som läser på gymnasial nivå. 1 500 kr i månaden drygt i försämring eller 15 000 kr om året för dem som kvalificerar sig för en plats på arbetsmarknaden eller en plats på högskolan framöver.

Det föranleder mig att ställa motfrågan: Hur ser ni på frågan om rättvisa i förhållande till studier när ni gör så stora nedskärningar i vuxenutbildningen och dessutom i studiestödet för de vuxenstuderande och i nivåerna också låter dem betala de förbättringar som ni har på student sidan? Det vore intressant att höra Folkpartiets syn på vuxenutbildningen och rätten till utbildning för att kvalificera sig för de här grupperna.

När det gäller fribeloppet handlar det mycket om ekonomi. Vi har gjort en stor höjning från 54 000 kr till i runda slängar 100 000 i fribelopp i samband med den reform som vi genomförde för ett antal år sedan. Som jag sade i inledningen återkommer vi på de punkterna i takt med att vi kan finansiera ytterligare förbättringar.

Anf. 110 AXEL DARVIK (fp) replik:

Herr talman! Att det i dag ligger på i runda slängar 100 000 kr är i och för sig en överdrift. Men jag ska gärna svara på en del frågor som Jan Björkman ställde.

När det gäller just vår politik för vuxenstuderande har vi en tydlig ambition. Vi tycker inte att det ska vara naturligt att alla ska gå in på vuxenutbildningen, att så många ska slås ut från gymnasiet att de senare måste gå in i vuxenutbildningen. Vi har en politik som syftar till att alla ska kunna klara av gymnasieskolan, att inte en fjärdedel ska slås ut på vägen.

Men de som behöver studera i vuxenutbildningen ska naturligtvis få lov att göra det. Där ska man ha ett delat ansvar. Vi säger att man ska ha en högre bidragsdel. Man ska ha 60 % bidrag och resten blir lån. Det tycker vi är en i och för sig generös uppdelning.

Men man ska inte heller skapa några drivkrafter för att alla ska skjuta på sina studier eller tvinga studenterna att skjuta på sina studier. Det är naturligtvis bra om man studerar tidigt i livet.

Vi har ju en annan politik, en politik som jag tror fungerar just när det gäller det livslånga lärandet. Vi har ett system där vi vill ha kompetenskonton, där staten, arbetsgivaren och individen gemensamt sparar ihop pengar för att man ska kunna kompetensutveckla sig. Det systemet står inte Jan Björkman och Socialdemokraterna bakom. I årets budgetförslag skrotar man det här, som faktiskt var en reell möjlighet att just kunna skapa ett livslångt lärande.

Nu är det så att om man har arbetat ett antal år är det endast studiemedel som finns att tillgå. Det tycker jag är olyckligt.

Anf. 111 JAN BJÖRKMAN (s) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är bra att Axel Darvik säger att Folkpartiet har en tydlig ambition när det gäller vuxenutbildningen. Den ger sig verkligen till känna i Folkpartiets motioner: en halvering av volymen och sänkning av studiestödet med 2 miljarder. Det är en tydlig ambition.

Sedan kan man tycka att om man vill ha en tidig sortering i grundskolan, om man vill ha en nivågruppering i gymnasieskolan, där vissa bara ska ha tvååriga utbildningar och andra ska vara förbehållna treåriga utbildningar, borde man från Folkpartiets sida, som ett gammalt parti med stort intresse för utbildningsfrågor, åtminstone fram till 1998, ha sagt att vuxenutbildningen blir än viktigare i det läget för de grupper som inte får chansen i Folkpartiets gymnasieskola. Det borde man gjort i stället för att säga att vi minskar volymen och minskar förutsättningarna för människor.

Jag kan inte säga att jag tycker att sänkningen från 82 % till 60 % är en satsning på de vuxenstuderande. Det är drygt 1 500 kr i månaden mindre i bidrag. Jag kan inte se hur det skulle bidra till ett kunskaps- och kompetenssamhälle.

Folkpartiet avvisar rekryteringsbidraget med motiveringen att det inte är rättvist. Då undrar man, även om Axel Darvik inte kan svara nu, om Folkpartiet så småningom kan reda ut om det finns någon insats för lågutbildade, någon för lågmotiverade, någon för arbetslösa, någon för funktionshindrade som är rättvis eller möjlig för Folkpartiet när det gäller vuxenstuderande. Jag har inte hittat dem i dag.

Jag tycker att det är bra att Folkpartiet har ambitionen att höja totalbeloppet. Men jag tycker att det är synd att man bara hittar finansieringskällor bland de grupper som är svaga i utbildningssektorn och på arbetsmarknaden. Det förtar en del av det positiva intryck som man skulle kunna ha utifrån förslagen.

Anf. 112 TORSTEN LINDSTRÖM (kd) replik:

Herr talman! Det är ett bra system, sade Jan Björkman, och slog sig till ro och talade om att när ekonomin tillåter kan det hända saker. Pro-

blemet är bara det, herr talman, att ”när ekonomin tillåter” är ett mycket gummiaktigt begrepp i socialdemokratins värld.

Nästa år ökar vänsterkartellen upplåningen för vårt land. Statsskulden skenar i väg vecka för vecka, månad för månad de kommande åren enligt Socialdemokraternas ekonomiska planering. Syftet är förstås att gödsla ut valfläsket inför valet 2006, att gödsla med lånade pengar, pengar som är lånade på kommande generationers konto för att ta hem en valseger genom att smeta ut pengar.

Är det att ta ansvar, herr talman? Att se på ansvar på det sättet känns väldigt främmande för mig. Skulderna ökar. Och då är det bara att konstatera att studenterna tydligen inte är någon viktig grupp för Jan Björkman, för när det kommer till kritan är det andra grupper som ska gödas för att ta hem den socialdemokratiska valsegern. Det, herr talman, är ingenting annat än ett mycket oansvarigt sätt att hantera statens ekonomi.

Jag konstaterar också att inte på en enda av de frågor som jag ställde här i talarstolen har Jan Björkman gett något svar, utan han viftar bort alltihop, precis som socialdemokrater tidigare har gjort i debatt efter debatt.

Det vi kristdemokrater söker efter, och jag kanske ändå förhoppningsvis, möjligtvis någon gång kan få en öppning från Jan Björkman och ett litet medgivande av att det är ett problem att pappor som är studerande diskrimineras. Ja, det är ett problem att studenter inte kan vara deltidsjukskrivna. Ja, det är ett problem att ...

Låt oss göra någonting åt det i stället för att bara vifta bort problemen och strunta i den verklighet som många studenter lever i, herr talman.

Anf. 113 JAN BJÖRKMAN (s) replik:

Herr talman! Nej, jag viftar inte bort studenternas problem. Jag viftade bort kd:s politik för att komma åt problematiken.

Efter att ha läst den motion som Kristdemokraterna har skrivit tycker jag att det är smått patetiskt att höra Torsten Lindström prata om överord. Den lista jag läste upp tidigare, inklusive det du inte vågade reservera dig för, rör sig väl om kostnader i 10-miljardersklassen. Då tycker jag från min utgångspunkt att innan jag svarar Torsten Lindström på hur detta ska gå till borde Torsten Lindström gå hem till sin egen partigrupp och reda ut detta, göra sin hemläxa, komma tillbaka med ett finansierat förslag och redovisa hur Kristdemokraterna har tänkt sig att finansiera de önskelistor som Torsten Lindström presenterar.

Möjligen tycker man i Torsten Lindströms riksdagsgrupp att det gör väl ingenting om man håller på med de här önskelistorna. Det kostar ju inget, och det är bra retorik. Men för trovärdighetens skull vore det bra om man ibland finansierade något av de förslag som man ställer ut löften om.

Jag har sett under flera år att Kristdemokraterna har de här önskelistorna i mångmiljardklassen, att finansiering saknas och att den budget som Kristdemokraterna presenterar är lägre på studiestödssidan än den socialdemokratiska. Jag tycker att det känns lite förmätet att begära att jag ska ha lösningar på hur vi socialdemokrater och regeringen ska finansiera de önskelistor som kd har ställt upp när kd själv inte finansierar dem.

Nu vet jag inte hur länge Torsten Lindström har tänkt vara i riksdagen, men jag skulle vilja ställa frågan: Vilket tidsperspektiv gäller för den här önskelistan och den mångmiljardsatsning man vill göra? Vilken bedömning gör Kristdemokraterna och Torsten Lindström av när man tänker finansiera det? Och tror Torsten Lindström att han i samverkan med Folkpartiet och Moderaterna, som vill ha betydligt mindre till studiestöd, kan finansiera denna lista inom ramen för alliansen?

Anf. 114 TORSTEN LINDSTRÖM (kd) replik:

Herr talman! Föga förvånande kom det inget hoppfullt svar om att problemen finns och att någonting borde göras åt dem. Inte ens det kan Jan Björkman gå med på. Inte ens så långt kan han sträcka sig.

Vi pekar från kristdemokratiskt håll på att detta, detta, detta och detta är problem i dag. Dessa problem vill vi se över. Vi vill hitta en modell som långsiktigt gör det möjligt att studera på rimliga villkor i vårt land. När vi säger detta viftar Jan Björkman bort det och tycker inte att det är någonting att diskutera.

Å andra sidan är det väl inte så förvånande, herr talman. När vi kristdemokrater lade fram ett förslag om finansierat barntillägg – något som skulle ha införts mycket tidigare om vi hade fått bestämma – sade Socialdemokraterna nej för att nu tillsammans med sina stödpartier införa just det. Välkommen efter också i framtiden, alltså! Det hade varit önskvärt med en mer konstruktiv ton redan nu.

Å andra sidan blir det nu väldigt klart för dem som följer debatten att när vi kristdemokrater ser bekymren och vill göra någonting åt dem skyller Jan Björkman över problemen och belånar kommande generationer för att lägga pengar på annat. Det är den socialdemokratiska prioriteringen, det och inget annat.

Herr talman! Låt mig avslutningsvis ställa en annan mycket konkret fråga till Jan Björkman. Vi får se om han klarar av att leverera något svar på den.

Återbetalningsreglerna i det nya studiemedelssystemet har lett till att många människor hamnar i kläm. Många människor faller mellan stolar. Ministrar har talat om att detta kanske vi eventuellt gör något åt någon gång. Min fråga är: Har verkligheten hunnit i kapp Jan Björkman så pass mycket att han är beredd att medge att detta har blivit ett problem? Centrala studiestödsnämnden har medgett det och lagt fram en rapport till regeringen med förslag på vad som borde kunna göras. Har Jan Björkman beredskap att åtminstone sträcka sig så långt denna dag?

Anf. 115 JAN BJÖRKMAN (s) replik:

Herr talman! Konstruktiv syn, var det. Jag måste säga att på den borgerliga sidan, om man nu får säga så när Centern är med, finns den kanske minst konstruktiva synen just hos Kristdemokraterna. Önskelistorna är längst, men konstruktiv syn saknar jag. Jag tycker att Peter Danielsson i större utsträckning räckte ut handen för en konstruktiv syn när det gällde studiestödet än vad Kristdemokraterna gör.

Sedan kan jag inte låta bli att nämna att trots retoriken och de storvulstiga orden stöder ju Kristdemokraterna till 99,8 % den socialdemokratiska studiestödsbudgeten år ut och år in.

När det gäller finansieringen går det bra att läsa i betänkandet. Jag tror att kammaren kan ta till sig Kristdemokraternas budgetmetod: I den budget vi fastställer finns aldrig satsningarna, utan de finns året efter. Gäller det 2003 finns de i budgeten för 2004, gäller det 2004 finns de i budgeten för 2005 och gäller det 2005 finns de i budgeten för 2006. Det går att läsa också i det betänkande vi nu har framför oss. Den budgettekniken från Kristdemokraterna är känd, och det är ändå på marginalen som förslagen finns där.

Att det finns problem med studiestödssystemen sade jag redan i inledningen. Jag sade också att vi jobbar med de frågorna i den takt det finns ekonomi att göra det. Vi ägnar oss inte åt att skriva ofinansierade önskelistor, utan vi kommer till riksdagen med propositioner och förslag. Här föreligger i dag två förslag på 450 respektive 250 miljoner. Jag tror att Torsten Lindström har större problem med att få samsyn kring detta på den borgerliga sidan än vad vi har haft bland samarbetspartierna.

När det gäller återbetalningsreglerna har jag läst betänkandet – jag tror att Torsten Lindström också har gjort det – och där står att en del av de problem som gäller återbetalningsreglerna finns med i den här propositionen. Det andra är att regeringen har sagt att man är beredd att återkomma för att ytterligare förbättra den situation som Torsten Lindström rättmätigt kritiserar när det gäller återbetalningsreglerna.

Anf. 116 BRITT-MARIE DANESTIG (v):

Herr talman! För några veckor sedan besökte jag Vadstena folkhögskola i Östergötland. Där träffade jag Lena. Lena är 44 år och arbetslös sedan några år tillbaka. Lena avslutar nu i dagarna sina folkhögskolestudier och vill välja en ny väg att färdas. Hon har blivit intresserad av något som har förändrat henne: Hon har hittat fram till skönlitteraturen. Nu vill Lena bli folkhögskolelärare, men av studievägledaren har hon fått veta att hennes ålder gör det omöjligt för henne att studera med studiemedel under de fyra år som hon skulle behöva.

Det var vid detta möte verkligen underbart att få berätta för Lena och hennes kamrater att riksdagen i morgon kommer att fatta ett beslut om att höja åldersgränsen för rätten till studiemedel och rekryteringsbidrag från 50 till 54 år och att nedtrappningen ska påbörjas först vid 45 års ålder. Nu kan nämligen Lena förverkliga sin dröm.

Samarbetspartierna har också ytterligare kunnat förbättra vuxnas möjligheter till studier genom att studerande som är 40 år eller äldre undantas från veckogränserna om det finns särskilda skäl. I de fallen ska studiemedlet kunna utgå i ytterligare 40 veckor.

Genom förslagen till förstärkning av studiestödssystemet för äldre kommer alltfler att få möjlighet till utbildning och livslångt lärande. Fler kan hitta nya vägar att färdas. Som tidigare verksam folkhögskolelärare vet jag hur mycket det här kommer att betyda för väldigt många människor. Förr oss i Vänsterpartiet har detta varit och är en hjärtefråga.

När jag har läst de borgerliga partiernas motioner har jag också blivit glad över att det råder så pass stor politisk enighet – med ett undantag, och det är Moderaterna – när det gäller själva grundprincipen att utbildning inte enbart är en avgränsad fråga för ungdomar utan en del av en livslång process. Jag tycker att det råder stor politisk enighet mellan samarbetspartierna och de borgerliga partierna, med undantag för Mode-

raterna, också när det gäller förslaget att förbättra ekonomin för studerande med barn genom införandet av tilläggsbidraget, som får lämnas till dem som studerar med studiemedel eller rekryteringsbidrag – tyvärr delar i det sistnämnda fallet inte Folkpartiet denna uppfattning – och som har vårdnaden om ett barn till och med det kalenderår då barnet fyller 18 år.

Moderaterna förespråkar en helt annan modell som är knuten till barnbidraget. När man läser om detta ser det först så generöst ut, men läser man noggrant ser man att Moderaterna ersätter det inkomstprövade bostadsbidraget med ett extra, icke inkomstprövat barnbidrag. Man ger alltså med ena handen och tar med den andra.

Det är tråkigt att Moderaterna och Folkpartiet inte heller ser att de som studerar med rekryteringsbidrag faktiskt tillhör kanske de mest sårbara på arbetsmarknaden, dem som det är svårast att motivera till studier. För dem är det extra viktigt att få uppmuntran och chansen.

Jag ska fortsätta att behandla en del av de motioner jag har läst. Folkpartiet och Kristdemokraterna motionerar om indragen studiehjälp vid skolk. Som vi vet kommer den frågan att behandlas i skollagen. Frågan är om och i så fall när förslaget till ny skollag kommer att nå riksdagen.

Men jag blev förvånad och känner mig väldigt tveksam till Kristdemokraternas förslag om att faktiskt omyndigförklara eleverna fram till dess de har fyllt 20 år. Det är en nästan absurd tanke. Man ska ha rösträtt men man ska inte klara av de mest elementära saker i den egna ekonomin.

Även kd:s förslag när det gäller inackorderingstillägget känns märkligt. Jag fick intrycket att de generösa regler som Kristdemokraterna vill skapa ska gälla endast de fristående skolorna. Men vi vet alla att nu när förändringar kommer att genomföras för gymnasieskolorna finns det möjligheter för eleverna att söka fritt i en helt annan utsträckning än tidigare. Det gäller också de kommunala skolorna.

Centerpartiet har väckt en motion som jag tycker är viktig. Den rör studiemedel för studier på bland annat folkhögskolor. Det är en svår fråga. Problemet hör faktiskt ihop med att folkhögskolorna i sann folkbildningstradition och i linje med folkbildningens idé inte vill nivåbestämma sina utbildningar. Man vill inte klassa dem som för- eller eftergymnasiala. I och med det uppstår problem för eleverna när de ska ansöka om studiemedel.

Centerpartiet har också påtalat att när en person efter avslutade studier ska betala tillbaka studielån i flera olika system kan återbetalningstiden för de tidigare lånen kvarstå. I värsta fall kan man ha lån i tre olika system. Då kan återbetalningen bli orimligt hög. Förordningen kommer att ändras så att CSN ges möjligheter att ändra betalningstiden utan ansökan från låntagaren så att återbetalningen hamnar på en rimlig nivå. Det problemet hoppas vi nu ska vara löst.

Ett annat problem är att begäran om att få lägga samman lån i olika system till ett annuitetslån på 25 år måste lämnas in redan i november innan återbetalningen ska börja. Här är det uppenbart att CSN brister i information. Därför fick CSN ett särskilt uppdrag i regleringsbrevet förra året att förbättra informationen.

Centerpartiet påtalar också att det har skett en ökning av antalet ärenden som hamnar hos kronofogden när det gäller återbetalning av studie-

medel. Det kan bero på att låntagarna inte har tagit till vara den möjlighet som finns till nedsättning. Det är mycket möjligt att det beror på bristande kunskap om regelverket, som vi nu hoppas ska förbättras med den här åtgärden. En annan orsak kan vara att låga inkomster gör att man har svårigheter med återbetalningen. Det viktigaste skälet till att man kommer efter med betalningar sägs vara att man har betalningsproblem och svårigheter över huvud taget. Det är inte speciellt förbundet med studieskulderna.

Med detta vill jag yrka bifall till förslaget i utbildningsutskottets betänkande.

Eftersom det har varit en lång önskelista från främst Kristdemokraterna vill jag nämna Vänsterpartiets önskelista. Vi är medvetna om att detta är en långsiktig vision, men vi skulle vilja ha, någon gång i framtiden, när finanserna tillåter det, studielön för alla. Studier ska likställas med arbete, studenter ska få lika tillgång till det generella trygghetssystemet som alla andra.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 14 §.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.14 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 17.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 17.00.

14 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

FiU21 Tilläggsbudget 1 för 2005

Punkt 8 (Villkor för anställningsstöd)

1. utskottet
2. res. 1 (m, fp, kd)

Votering:

169 för utskottet

129 för res. 1

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 23 v, 5 c, 14 mp, 2 -

För res. 1: 1 s, 48 m, 42 fp, 30 kd, 8 c

Frånvarande: 18 s, 7 m, 6 fp, 3 kd, 5 v, 9 c, 3 mp

Tomas Eneroth (s) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 10 (Kostnad för utlokalisering av statliga verk)

1. utskottet

2. res. 2 (m, fp, kd)

Votering:

182 för utskottet

121 för res. 2

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 127 s, 23 v, 15 c, 15 mp, 2 -

För res. 2: 49 m, 42 fp, 30 kd

Frånvarande: 17 s, 6 m, 6 fp, 3 kd, 5 v, 7 c, 2 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU28 Årsredovisning för staten

Punkt 2 (Redovisning av statsbudgeten på kostnadsmässig i stället för kassamässig grund)

1. utskottet

2. res. (m, fp, kd, c)

Votering:

167 för utskottet

136 för res.

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 127 s, 23 v, 15 mp, 2 -

För res.: 49 m, 42 fp, 30 kd, 15 c

Frånvarande: 17 s, 6 m, 6 fp, 3 kd, 5 v, 7 c, 2 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU33 Granskning av metoder för att mäta kreditrisk och operativ risk

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU29 En modernare rättegång

Punkt 1 (Avvisning av bevisning)

1. utskottet

2. res. 1 (kd)

Votering:

273 för utskottet

30 för res. 1

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 127 s, 49 m, 42 fp, 23 v, 15 c, 15 mp, 2 -

För res. 1: 30 kd

Prot. 2004/05:141
16 juni

Frånvarande: 17 s, 6 m, 6 fp, 3 kd, 5 v, 7 c, 2 mp

Punkt 5 (Ikraftträdande av reformen)

1. utskottet

2. res. 5 (fp, m, kd, c)

Votering:

167 för utskottet

136 för res. 5

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 127 s, 23 v, 15 mp, 2 -

För res. 5: 49 m, 42 fp, 30 kd, 15 c

Frånvarande: 17 s, 6 m, 6 fp, 3 kd, 5 v, 7 c, 2 mp

Punkt 8 (Resurser till domstolsväsendet)

1. utskottet

2. res. 6 (fp, m, kd, c)

Votering:

167 för utskottet

135 för res. 6

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 1 m, 23 v, 15 mp, 2 -

För res. 6: 48 m, 42 fp, 30 kd, 15 c

Frånvarande: 18 s, 6 m, 6 fp, 3 kd, 5 v, 7 c, 2 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU19 Polisfrågor

Punkt 2 (Antagning till polisutbildning m.m.)

1. utskottet

2. res. 2 (m, fp, kd, c)

Votering:

167 för utskottet

136 för res. 2

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 127 s, 23 v, 15 mp, 2 -

För res. 2: 49 m, 42 fp, 30 kd, 15 c

Frånvarande: 17 s, 6 m, 6 fp, 3 kd, 5 v, 7 c, 2 mp

Punkt 4 (Samarbete mellan HBT-organisationer och polisen)

1. utskottet
2. res. 4 (v, mp)

Votering:

259 för utskottet

41 för res. 4

2 avstod

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 48 m, 40 fp, 30 kd, 15 c

För res. 4: 1 m, 23 v, 15 mp, 2 -

Avstod: 1 s, 1 fp

Frånvarande: 17 s, 6 m, 7 fp, 3 kd, 5 v, 7 c, 2 mp

Punkt 11 (Polisens arbetsmetoder)

1. utskottet
2. res. 9 (c)

Votering:

288 för utskottet

15 för res. 9

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 127 s, 49 m, 42 fp, 30 kd, 23 v, 15 mp, 2 -

För res. 9: 15 c

Frånvarande: 17 s, 6 m, 6 fp, 3 kd, 5 v, 7 c, 2 mp

Punkt 13 (En nationell underrättelseenhet)

1. utskottet
2. res. 11 (fp)

Votering:

259 för utskottet

42 för res. 11

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 127 s, 48 m, 29 kd, 23 v, 15 c, 15 mp, 2 -

För res. 11: 42 fp

Frånvarande: 17 s, 7 m, 6 fp, 4 kd, 5 v, 7 c, 2 mp

Punkt 16 (Polisstyrelserna)

1. utskottet
2. res. 13 (kd, c)

Votering:

257 för utskottet

46 för res. 13

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 127 s, 48 m, 42 fp, 23 v, 15 mp, 2 -
För res. 13: 1 m, 30 kd, 15 c
Frånvarande: 17 s, 6 m, 6 fp, 3 kd, 5 v, 7 c, 2 mp

Punkt 17 (Arbetsmiljöfrågor m.m.)

1. utskottet
2. res. 15 (v)
Votering:
143 för utskottet
25 för res. 15
134 avstod
47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 127 s, 1 c, 14 mp, 1 -
För res. 15: 23 v, 1 mp, 1 -
Avstod: 49 m, 42 fp, 29 kd, 14 c
Frånvarande: 17 s, 6 m, 6 fp, 4 kd, 5 v, 7 c, 2 mp

Punkt 23 (Tillfällig vapenamnesti)

1. utskottet
2. res. 21 (m, fp, kd, c, mp)
Votering:

146 för utskottet
152 för res. 21
51 frånvarande

Kammaren biföll res. 21.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 122 s, 23 v, 1 -
För res. 21: 49 m, 42 fp, 30 kd, 15 c, 15 mp, 1 -
Frånvarande: 22 s, 6 m, 6 fp, 3 kd, 5 v, 7 c, 2 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU14 Förstärkning av studiestödet

Punkt 1 (Nytt studiemedelssystem)

1. utskottet
2. res. 1 (m)
Votering:
221 för utskottet
49 för res. 1
32 avstod
47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 127 s, 41 fp, 23 v, 13 c, 15 mp, 2 -
För res. 1: 49 m
Avstod: 30 kd, 2 c
Frånvarande: 17 s, 6 m, 7 fp, 3 kd, 5 v, 7 c, 2 mp

Punkt 2 (Tilläggsbidrag för barn till studerande med studiestöd)

1. utskottet
2. res. 4 (kd)

Votering:

224 för utskottet

30 för res. 4

49 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 127 s, 1 m, 42 fp, 23 v, 14 c, 15 mp, 2 -

För res. 4: 30 kd

Avstod: 48 m, 1 c

Frånvarande: 17 s, 6 m, 6 fp, 3 kd, 5 v, 7 c, 2 mp

Punkt 3 (Tilläggsbidrag för barn till studerande med rekryteringsbidrag)

1. utskottet
2. res. 6 (fp)

Votering:

180 för utskottet

42 för res. 6

81 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 127 s, 23 v, 13 c, 15 mp, 2 -

För res. 6: 42 fp

Avstod: 49 m, 30 kd, 2 c

Frånvarande: 17 s, 6 m, 6 fp, 3 kd, 5 v, 7 c, 2 mp

Punkt 27 (Parlamentarisk utredning om studerande och trygghetssystemen)

1. utskottet
2. res. 29 (fp, m, c)

Votering:

167 för utskottet

106 för res. 29

30 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 127 s, 23 v, 15 mp, 2 -

För res. 29: 49 m, 42 fp, 15 c

Avstod: 30 kd

Frånvarande: 17 s, 6 m, 6 fp, 3 kd, 5 v, 7 c, 2 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

15 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

Motioner

med anledning av prop. 2004/05:150 Svenska miljömål – ett gemensamt uppdrag

2004/05:MJ24 av Yoomi Renström (s)

2004/05:MJ25 av Kjell-Erik Karlsson m.fl. (v)

2004/05:MJ26 av Jeppe Johnsson (m)

2004/05:MJ27 av Catharina Bråkenhielm (s)

2004/05:MJ28 av Siw Wittgren-Ahl m.fl. (s)

2004/05:MJ29 av Carina Adolfsson Elgestam och Carin Lundberg (s)

2004/05:MJ30 av Chatrine Pålsson (kd) och Rigmor Stenmark (c)

2004/05:MJ31 av Carina Moberg (s)

2004/05:MJ32 av Dan Kihlström m.fl. (kd)

2004/05:MJ33 av Harald Nordlund (fp)

2004/05:MJ34 av Annika Qarlsson och Kenneth Johansson (c)

2004/05:MJ35 av Inger René (m)

2004/05:MJ36 av Åsa Torstensson m.fl. (c)

2004/05:MJ37 av Sverker Thorén m.fl. (fp, m, kd, c)

2004/05:MJ38 av Åsa Domeij m.fl. (mp, -)

2004/05:MJ39 av Krister Hammarbergh (m)

med anledning av prop. 2004/05:163 Ny vallag

2004/05:K26 av Ingvar Svensson m.fl. (kd)

2004/05:K27 av Mats Einarsson m.fl. (v)

2004/05:K28 av Lars Gustafsson (kd)

2004/05:K29 av Tobias Krantz m.fl. (fp)

2004/05:K30 av Göran Lennmarker m.fl. (m)

2004/05:K31 av Gustav Fridolin m.fl. (mp)

2004/05:K32 av Kerstin Lundgren m.fl. (c)

med anledning av prop. 2004/05:168 Återsändande av tredjelandsmedborgare via Sverige

2004/05:Sf30 av Ulla Hoffmann och Kalle Larsson (v)

2004/05:Sf31 av Mona Jönsson m.fl. (mp)

med anledning av prop. 2004/05:170 Ny instans- och processordning i utlännings- och medborgarskapsärenden

2004/05:Sf32 av Sven Brus m.fl. (kd, fp, v, c, mp)

2004/05:Sf33 av Fredrik Reinfeldt m.fl. (m)

2004/05:Sf34 av Mauricio Rojas m.fl. (fp, kd, c)

med anledning av prop. 2004/05:171 En ny lag om lägenhetsregister

2004/05:Fi26 av Sten Lundström m.fl. (v)

2004/05:Fi27 av Mikael Odenberg m.fl. (m)

2004/05:Fi28 av Karin Pilsäter m.fl. (fp)

2004/05:Fi29 av Roger Tiefensee m.fl. (c)

med anledning av prop. 2004/05:172 Uppehållstillstånd för tribunalvitt-
nen
2004/05:Sf29 av Gustav Fridolin m.fl. (mp)

Prot. 2004/05:141
16 juni

med anledning av skr. 2004/05:120 2005 års redogörelse för företag med
statligt ägande
2004/05:N23 av Maria Larsson m.fl. (kd)
2004/05:N24 av Eva Flyborg m.fl. (fp)

med anledning av skr. 2004/05:166 Vård i livets slutskede
2004/05:So40 av Chatrine Pålsson m.fl. (kd, m, fp, c)

16 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 16 juni

2004/05:1889 av *Gustav Fridolin* (mp) till utrikesminister Laila Frei-
valds

Situationen för HBT-personer i Moldavien

2004/05:1890 av *Bertil Kjellberg* (m) till justitieminister Thomas Bod-
ström

Översyn av insolvensrätten

2004/05:1891 av *Kent Olsson* (m) till finansminister Pär Nuder

Yrkesfiskaravdrag

2004/05:1892 av *Göran Lindblad* (m) till försvarsminister Leni Björk-
lund

Säkerhetsbataljonerna i Göteborg

2004/05:1893 av *Chatrine Pålsson* (kd) till statsrådet Ulrica Messing

Glesbygdens framtid

2004/05:1894 av *Ingegerd Saarinen* (mp) till statsrådet Ulrica Messing

Teknikkrock mellan elbesparande åtgärder och digital kommunikation

2004/05:1895 av *Inger Lundberg* (s) till statsrådet Ulrica Messing

Stimulerande av pendling

2004/05:1896 av *Elina Linna* (v) till statsrådet Carin Jämtin

Sveriges samarbete med Bushadministrationen

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 13 september.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början till och med voteringen kl. 9.00,
av tredje vice talmannen därefter till och med 8 § anf. 5 (delvis),
av talmannen därefter till och med anf. 19 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med 11 § anf. 66 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med 13 § anf. 105 (delvis),
av talmannen därefter till ajourneringen kl. 16.14 och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Monica Gustafson

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Avsägelse.....	1
3 § Anmälan om kompletteringsval till trafikutskottet	1
4 § Meddelande om information från regeringen	1
5 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen	2
6 § Förnyad bordläggning.....	2
7 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 15 juni	2
UU9 Sverige i Förenta nationerna samt vissa frågor rörande mänskliga rättigheter, folkrätt m.m.	2
UU6 Strategisk exportkontroll 2004 – Krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden	4
8 § Tilläggsbudget 1 för 2005	6
Finansutskottets betänkande 2004/05:FiU21	6
Anf. 1 SONIA KARLSSON (s)	6
Anf. 2 GUNNAR AXÉN (m).....	7
Anf. 3 KARIN PILSÄTER (fp).....	8
Anf. 4 MATS ODELL (kd).....	11
Anf. 5 HANS HOFF (s).....	13
Anf. 6 MATS ODELL (kd) replik.....	14
Anf. 7 HANS HOFF (s) replik	15
Anf. 8 MATS ODELL (kd) replik.....	15
Anf. 9 HANS HOFF (s) replik	16
Anf. 10 KARIN PILSÄTER (fp) replik	16
Anf. 11 HANS HOFF (s) replik	17
Anf. 12 KARIN PILSÄTER (fp) replik	17
Anf. 13 HANS HOFF (s) replik	18
Anf. 14 GUNNAR AXÉN (m) replik.....	19
Anf. 15 HANS HOFF (s) replik	19
Anf. 16 GUNNAR AXÉN (m) replik.....	20
Anf. 17 HANS HOFF (s) replik	20
Anf. 18 LARS BÄCKSTRÖM (v)	21
Anf. 19 KARIN PILSÄTER (fp) replik	23
Anf. 20 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik.....	24
Anf. 21 KARIN PILSÄTER (fp) replik	24
Anf. 22 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik.....	25
Anf. 23 ROGER TIEFENSEE (c).....	26
Anf. 24 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik.....	27
Anf. 25 ROGER TIEFENSEE (c) replik.....	28
Anf. 26 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik.....	28
Anf. 27 ROGER TIEFENSEE (c) replik.....	29
Anf. 28 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m)	29
Anf. 29 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik.....	31
Anf. 30 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) replik	32
Anf. 31 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik.....	32

Anf. 32	BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) replik	33
Anf. 33	YVONNE RUWAIDA (mp)	33
	(Beslut fattades under 14 §.)	35
9 §	Årsredovisning för staten	35
	Finansutskottets betänkande 2004/05:FiU28	35
Anf. 34	SONIA KARLSSON (s)	35
Anf. 35	GUNNAR AXÉN (m)	36
Anf. 36	KARIN PILSÄTER (fp)	37
Anf. 37	MATS ODELL (kd)	39
Anf. 38	SONIA KARLSSON (s) replik	41
Anf. 39	MATS ODELL (kd) replik	41
Anf. 40	SONIA KARLSSON (s) replik	41
Anf. 41	MATS ODELL (kd) replik	42
Anf. 42	ROGER TIEFENSEE (c)	42
Anf. 43	TOMMY TERNEMAR (s)	43
Anf. 44	GUNNAR AXÉN (m) replik	44
Anf. 45	TOMMY TERNEMAR (s) replik	45
Anf. 46	GUNNAR AXÉN (m) replik	45
Anf. 47	TOMMY TERNEMAR (s) replik	45
Anf. 48	KARIN PILSÄTER (fp) replik	46
Anf. 49	TOMMY TERNEMAR (s) replik	46
Anf. 50	KARIN PILSÄTER (fp) replik	46
Anf. 51	TOMMY TERNEMAR (s) replik	47
Anf. 52	ROGER TIEFENSEE (c) replik	47
Anf. 53	TOMMY TERNEMAR (s) replik	47
Anf. 54	ROGER TIEFENSEE (c) replik	48
Anf. 55	TOMMY TERNEMAR (s) replik	48
Anf. 56	SIV HOLMA (v)	48
Anf. 57	ROGER TIEFENSEE (c) replik	50
Anf. 58	SIV HOLMA (v) replik	50
Anf. 59	ROGER TIEFENSEE (c) replik	51
Anf. 60	SIV HOLMA (v) replik	51
	(Beslut fattades under 14 §.)	51
10 §	Granskning av metoder för att mäta kreditrisk och operativ risk	51
	Finansutskottets betänkande 2004/05:FiU33	51
	(Beslut fattades under 14 §.)	51
11 §	En modernare rättegång	52
	Justitiekommitténs betänkande 2004/05:JuU29	52
Anf. 61	CECILIA MAGNUSSON (m)	52
Anf. 62	JAN ERTSBORN (fp)	54
Anf. 63	PETER ALTHIN (kd)	56
Anf. 64	GÖRAN NORLANDER (s)	59
Anf. 65	CECILIA MAGNUSSON (m) replik	60
Anf. 66	GÖRAN NORLANDER (s) replik	60
Anf. 67	CECILIA MAGNUSSON (m) replik	61
Anf. 68	GÖRAN NORLANDER (s) replik	61
Anf. 69	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	62

Anf. 70 CECILIA MAGNUSSON (m) replik	64
Anf. 71 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik.....	65
Anf. 72 CECILIA MAGNUSSON (m) replik	65
Anf. 73 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik.....	66
Anf. 74 PETER ALTHIN (kd) replik	66
Anf. 75 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik.....	67
Anf. 76 PETER ALTHIN (kd) replik	67
Anf. 77 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik.....	68
Anf. 78 JAN ERTSBORN (fp) replik.....	68
Anf. 79 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik.....	68
(Beslut fattades under 14 §.).....	68
12 § Polisfrågor	68
Justitiekammarens betänkande 2004/05:JuU19	68
Anf. 80 JOHAN PEHRSON (fp).....	68
Anf. 81 HILLEVI ENGSTRÖM (m).....	72
Anf. 82 OLLE SANDAHL (kd).....	74
Anf. 83 ROLF OLSSON (v).....	76
Anf. 84 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik	78
Anf. 85 ROLF OLSSON (v) replik	78
Anf. 86 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik	79
Anf. 87 ROLF OLSSON (v) replik	79
Anf. 88 VIVIANN GERDIN (c)	80
Anf. 89 LEIF BJÖRNLOD (mp).....	82
Anf. 90 MARGARETA SANDGREN (s).....	84
Anf. 91 JOHAN PEHRSON (fp) replik	87
Anf. 92 MARGARETA SANDGREN (s) replik.....	88
Anf. 93 JOHAN PEHRSON (fp) replik	88
Anf. 94 MARGARETA SANDGREN (s) replik.....	89
Anf. 95 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik	89
Anf. 96 MARGARETA SANDGREN (s) replik.....	90
Anf. 97 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik	90
Anf. 98 MARGARETA SANDGREN (s) replik.....	90
Anf. 99 VIVIANN GERDIN (c) replik	91
Anf. 100 MARGARETA SANDGREN (s) replik.....	91
Anf. 101 VIVIANN GERDIN (c) replik	92
Anf. 102 MARGARETA SANDGREN (s) replik.....	92
(Beslut fattades under 14 §.).....	93
13 § Förstärkning av studiestödet	93
Utbildningsutskottets betänkande 2004/05:UbU14	93
Anf. 103 PETER DANIELSSON (m).....	93
Anf. 104 AXEL DARVIK (fp).....	95
Anf. 105 TORSTEN LINDSTRÖM (kd).....	97
Anf. 106 HÅKAN LARSSON (c).....	100

Anf. 107 JAN BJÖRKMAN (s).....	101
Anf. 108 AXEL DARVIK (fp) replik	103
Anf. 109 JAN BJÖRKMAN (s) replik	104
Anf. 110 AXEL DARVIK (fp) replik	104
Anf. 111 JAN BJÖRKMAN (s) replik	105
Anf. 112 TORSTEN LINDSTRÖM (kd) replik.....	105
Anf. 113 JAN BJÖRKMAN (s) replik	106
Anf. 114 TORSTEN LINDSTRÖM (kd) replik.....	107
Anf. 115 JAN BJÖRKMAN (s) replik	107
Anf. 116 BRITT-MARIE DANESTIG (v)	108
(Beslut fattades under 14 §.)	110
Ajournering.....	110
Återupptagna förhandlingar	110
14 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	110
FiU21 Tilläggsbudget 1 för 2005	110
FiU28 Årsredovisning för staten	111
FiU33 Granskning av metoder för att mäta kreditrisk och operativ risk.....	111
JuU29 En modernare rättegång	111
JuU19 Polisfrågor.....	112
UbU14 Förstärkning av studiestödet.....	114
15 § Bordläggning.....	116
16 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	117
17 § Kammaren åtskildes kl. 17.18.	118

Elanders Gotab, Stockholm 2005